

Tampereen yliopisto
Johtamisen ja talouden yksikkö
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Matleena Moisio

ERISTYVÄ YHDYSVALLAT, ILMASTOJOHTAJA KIINA

– sisällönanalyysi julkisuusdiplomatiasta RT:n ja Sputnik

Internationalin ilmastonmuutosuutisoinnissa

Valtio-oppi
Pro gradu -tutkielma
Maaliskuu 2019

Tampereen yliopisto

Johtamisen ja talouden yksikkö

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

MOISIO, MATLEENA: Eristyvä Yhdysvallat, ilmastojohtaja Kiina – sisällönanalyysi
julkisuusdiplomatiasta RT:n ja Sputnik Internationalin ilmastonmuutosuutisoinnissa

Pro gradu -tutkielma, 82s., 2 liites

Valtio-opin opintosuunta

Maaliskuu 2019

Tässä pro gradu –tutkielmassa käsittelem Venäjän valtionjohtoisen englanninkielisen median ilmastonmuutosuutisointia. Analyysissä etsitään uutisista ilmastonmuutosuutisoinnin teemoja ja julkisuusdiplomatian piirteitä.

Tutkimusaineistona on RT:n ja Sputnik Internationalin ilmastonmuutoksesta kertovat uutiset ajalta 1.6.2017-31.12.2017. Teoreettisena viitekehyksenä käytetään julkisuusdiplomatian käsitettä, ja analyysia tuetaan ilmastonmuutosuutisoinnin ja Venäjän median aikaisemmalla tutkimuksella. Aineistoa analysoidaan teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla.

Tutkimuksen tuloksina voidaan todeta, että RT ja Sputnik uutisoivat ilmastonmuutoksesta ilmastonmuutoksen itsensä kontekstissa, sen vaikutusten kontekstissa ja kansainvälisen politiikan kontekstissa. Erityisesti Yhdysvaltain ja maan presidentin, Donald Trumpin, ilmastonmuutospolitiikka on keskeinen osa ilmastonmuutosuutisointia aineistossa.

Aineistosta tunnistin julkisuusdiplomatiata käsitteen teoretisoinnin kautta. RT:n ja Sputnikin uutisointia voi julkaisujen luonteen perusteella pitää lähtökohtaisesti aina julkisuusdiplomatiiana, joka pyrkii luomaan Venäjälle mieluista yleistä mielipidettä. Tulokset osoittavat, että venäläinen ilmastonmuutosta käsittelevä uutisointi harjoittaa julkisuusdiplomatiata ennen kaikkea kampanjoimalla Yhdysvaltoja, etenkin Trumpia, vastaan. Sen sijaan Venäjän asemaa ilmastonmuutostyössä ei korosteta, vaan korostetaan Kiinan roolia ilmastotoimijana.

Tutkielma toimii keskustelunavauksena Venäjän englanninkielisen ilmastonmuutosuutisoinnin tutkimukselle.

Asiasanat: Venäjä, ilmastonmuutosuutisointi, julkisuusdiplomatia

Sisällys

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkielman tavoite	1
1.2. Ilmastonmuutoksen mediakäsittely kansainvälisellä tasolla	3
1.3. Pro gradu -tutkielman rakenne	8
2. TILANNEKUVA VENÄJÄSTÄ	10
2.1. Venäjä ja ilmastonmuutos	10
2.2. Venäjän media	15
2.2.1. Lyhyt katsaus venäläisen median historiaan	15
2.2.2. Median asema nyky-Venäjällä	16
2.2.3. RT ja Sputnik International	18
3. ILMASTONMUUTOKSEN MEDIAKÄSITTELY VENÄJÄLLÄ	23
4. TEOREETTINEN VIITEKEHYS	27
4.1. Julkisuusdiplomatiaa tukevista käsitteistä	27
4.1.1. Julkisuusdiplomatian määritelmä	28
4.1.2. Julkisuusdiplomatian ja propagandan suhde	31
4.1.3. Uusi julkisuusdiplomatia	33
4.2. Venäläisen mielipidevaikuttamisen historiaa	35
4.3. Venäläinen julkisuusdiplomatia 2000-luvulla	37
5. TUTKIMUSASETELMA	43
5.1. Tutkimusaineisto	43
5.2. Tutkimuskysymykset ja hypoteesit	45
5.3. Tutkimusmenetelmä: teoriaohjautuva sisällönanalyysi	46
5.4. Julkisuusdiplomatian käsitteen saattaminen empiiriseen muotoon	48
6. ANALYYSI	50
6.1. Ilmastonmuutosuutisointi	50
6.2.1. Ilmastonmuutos	52
6.2.2. Kansainvälinen politiikka	56
6.3. Julkisuusdiplomatia	62
6.3.1 Julkisuusdiplomatian luokittelu teorialähtöisesti	62
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	73
7.1. Ilmastonmuutoksen käsittely Venäjän englanninkielisessä mediassa	73
7.2. Julkisuusdiplomatia Venäjän englanninkielisessä ilmastonmuutosuutisoinnissa	75
8. LOPUKSI	80
LÄHTEET	83

Primäärilähteet	83
Kirjallisuus	83
LIITTEET	90

1. JOHDANTO

1.1. Tutkielman tavoite

”On kyse siitä, kuinka asemoi itsensä valtion uutistoimistona. Usein, objektiivisuuden mainostamisen aikana, vääristämme kuvaa ja katsomme omaa maatamme kuin se olisi vieras. Mielestäni tällaisen suodatetun, vieraantuneen journalismin aikakausi on ohi.”¹

— Dimitri Kiseljov, Rossija Segonya -mediatalon johtaja
(Interpretermag 13.12.2013)

Ilmastonmuutoksen mediakäsittely on kiinnostanut yhteiskuntatieteilijöitä tutkimuskohteena jo jonkin aikaa. On ajateltu, että tämän mediarepresentaation tutkiminen auttaa ymmärtämään sitä, kuinka mediahuomio vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen ilmastonmuutoksesta ja siihen liittyvästä politiikasta. Erityisesti on tutkittu uutismediaa, ennen kaikkea sanomalehtiä. (Reid 2009, 65.)

Viime vuosina tutkimus ilmastonmuutoksen käsittelystä mediassa on lisääntynyt nopeasti. Kuitenkaan Venäjää, yhtä suurista ilmastonmuutoksen aiheuttajista, ei ole aiheen tiimoilta tutkittu yhtä paljon kuin monia muita maita. (Poberezhskaya 2015, 96). Erityisen kiinnostavan tutkimusaukon tämä luo, kun huomioidaan, että muita suuria kasvihuonepäästöjen aiheuttajia, Kiinaa, Yhdysvaltoja ja Intiaa, on tutkittu huomattavasti enemmän (Yagodin 2017, 3). Venäjänkielisen lehdistön ilmastonmuutosuutisointia on kuitenkin 2010-luvulla alettu tarkastella (esim. Poberezhskaya 2014, 2015, 2016; Yagodin 2017). Vaikka venäläisen median ilmastonmuutoskeskustelua on tutkittu jonkin verran, ei Venäjän englanninkielisen median ilmastonmuutoskeskustelua ole toistaiseksi tarkasteltu. Tutkielmani täyttääkin olennaisen tutkimusaukon venäläisen ilmastonmuutoskeskustelun tutkimuksessa.

Median rooli on keskeinen yleisen mielipiteen luomisessa niin yleisesti kuin myös ilmastonmuutoksen ollessa kyseessä, sillä media tuo tieteellisen yhteisön tuottaman tiedon yleiseen tietouteen. Ihmiset saavat tieteellisen tietonsa median kautta (Antilla 2005, 339; Poberezhskaya 2014, 37; Schmidt, Ivanova ja Schäfer 2013, 1233; Lewis ja Boyce 2009, 9), minkä lisäksi se muotoilee paitsi ihmisten mielipiteitä (Lewis ja Boyce 2009, 13), myös ihmisten ymmärrystä ilmastonmuutoksesta ja heidän sitoutumistaan

¹ “The question is how to position oneself as a state news agency. Often, under the slogan of objectivity, we distort the picture and look at our own country as if it were foreign. I think that this period of distilled, estranged journalism is over.”
Kaikki tämän tutkielman käännökset ovat minun.

sen estämiseen (Boykoff 2012, 252). Usein ihmisillä ei ole suoraa ”yhteyttä” ilmastonmuutokseen, sillä he eivät osaa yhdistää esimerkiksi kokemiaan sääilmiöitä ilmastonmuutokseen – tämän yhteyden näyttämässä mediassa on tärkeä rooli (Dirix ja Gelders 2009, 200).

Marianna Pobrezhskaya (2016, 3) toteaa teoksessaan *Communicating Climate Change in Russia – State and Propaganda*, että median tapa puhua ilmastonmuutoksesta Venäjällä osoittaa, kuinka valtiotaho käsittelee sitä. Hän jatkaa, että Venäjän rooli kansainvälisessä ilmastopolitiikassa on sen koon ja fossiiliriippuvaisuuden vuoksi suuri, ja lisäksi sen luonnonvarojen vuoksi sillä on mahdollisuus myös vaikuttaa itse ilmastonmuutokseen. Venäjän suuren painoarvon ilmastonmuutosasioissa vuoksi venäläisen median ilmastonmuutoskeskustelun tutkiminen on tärkeää. (Mt.) Aiemmassa ilmastonmuutostutkimuksessa on keskitytty lähinnä niin sanottuihin ”mikrotekijöihin”, kuten journalistisiin normeihin. Vähemmälle on jäänyt ajattelu siitä, onko näiden mikrotekijöiden ymmärtäminen riittävää sille, että voidaan ymmärtää, miksi ilmastonmuutosta Venäjällä uutisoidaan tai ei uutisoida tietyllä tavalla. Huomioon olisikin otettava myös makrotekijät, kuten politiikka ja talous, ja niiden merkitys uutisoinnille. (Poberezhskaya 2016, 28.)

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen sitä, kuinka Venäjän federaation englanninkielinen, valtionjohtoinen media kirjoittaa ilmastonmuutoksesta. Aineistona käytän Venäjän valtion rahoittamia online-uutismedioita RT ja Sputnik International.

Lisäksi kartoitan, ilmeneekö aiheen ympärillä julkisuusdiplomatian käyttöä, ja mikäli sitä esiintyy, millaista se on. Nicholas Cull (2009, 12) määrittelee julkisuusdiplomatian kansainvälisen toimijan pyrkimyksenä hallita kansainvälistä ympäristöään hakeutumalla kansainväliseen julkisuuteen. Ilmastonmuutoksen käyttöä julkisuusdiplomatian välineenä ei aiemmin ole tässä kontekstissa tutkittu. RT:n ja Sputnik Internationalin ollessa ennen kaikkea Venäjän valtion välineitä kansainväliseen mielipiteeseen vaikuttamisessa ovat niiden tavat käsitellä aiheita todennäköisesti jollakin tavalla latautuneita. Tätä mahdollista latautuneisuutta pyrin tutkielmassani selvittämään.

Kun tutkitaan ulkomaalaiselle² yleisölle suunnattua uutisointia, voidaan nähdä, millaisia asioita Venäjä haluaa tuoda kansainväliseen keskusteluun ja jopa pohtia, mihin suuntaan mielipiteitä halutaan mahdollisesti muokata. Lisäksi se voi paljastaa jotain siitä, millaisena Venäjä haluaa näyttäytyä

² Puhun ulkomaisesta yleisöstä tarkoittaessani RT:n ja Sputnik Internationalin englanninkielisten sivujen lukijoita. Tämä siitä huolimatta, että sivuilla on versiot myös muutamilla muilla kielillä, ja siitä, että myös venäläinen yleisö saattaa lukea englanninkielistä uutisointia. Ulkomaalaisesta yleisöstä puhuminen on valittu tässä selvyuden vuoksi englannin kielen lingua franca -asemaan vedoten.

kansainvälisillä areenoilla. Venäjän ympäristöpolitiikan apulaisprofessori Veli-Pekka Tynkkysen mukaan Venäjälle on tyypillistä kaksoispuhe, jossa asioista puhutaan eri tavoin maan sisällä ja kansainvälisesti. Erityisesti tämä kaksoispuhe näkyy, kun aiheena on arktinen alue, energia tai ilmasto. Esimerkiksi globaalista ilmastopolitiikasta puhutaan Venäjän sisällä lännen juonena Venäjää vastaan, kun ulkomaille Venäjä tuo ilmi kantavansa vastuunsa ilmastonmuutoksen torjumisessa. (Iltalehti 17.3.2018.)

Oleennaista tutkielman taustoittamiseksi on avata Venäjän valtion suhtautumista ilmastonmuutokseen ja käsittelemäni median riippuvuutta valtiosta. Myös valtiotason ulkopuolelta tulevien tahojen vaikutus mediaan on kasvanut viime aikoina (Poberezhskaya 2016, 5), mutta niiden merkitys RT:hen ja Sputnik Internationaliin ei liene verrattavissa markkinalähtöisesti toimiviin medioihin. Parhaimmillaan tutkielmani pystyy tuomaan lisää myös yleisesti tutkimukseen Venäjän valtion rahoittamista, ulkomaalaiselle yleisölle suunnatuista uutismedioista, jotka ovat edelleen hyvin vähän tutkittuja (Yablokov 2015, 301). Marianna Poberezhskaya ja Teresa Ashe (2019, iii) ovat todenneet venäläisen ilmastonmuutosdiskurssin tutkimisen voivan auttaa myös muiden runsaasti resursseja omaavien maiden ja alueiden ympäristökeskustelun ymmärtämistä, etenkin sellaisten, joiden talous- ja politiikkajärjestelmät poikkeavat perinteisistä länsimaisista järjestelmistä. Niinpä tutkielmani omalta osaltaan voi myös luoda pohjaa esimerkiksi kiinalaisen tai lähi-itäläisen ilmastonmuutosuutisoinnin tutkimukseen.

1.2. Ilmastonmuutoksen mediakäsittely kansainvälisellä tasolla

Ilmastonmuutoksen käsittelyä mediassa pidetään haastavana, sillä sen voidaan sanoa murtavan journalismin peruslinjoja. Siitä on vaikea tehdä konkreettisia havaintoja, mikä hankaloittaa uutisten tekemistä, eikä se sijoitu vain yhteen perinteisistä uutisosioiden jakolinjoista (kuten esimerkiksi talous, politiikka, kulttuuri). Lisäksi ilmastonmuutos on ilmiönä niin valtana ja vaikuttava, että objektiivisen journalismin tekeminen aiheesta on nähty haastavaksi. Samoin suuren tietomäärän omaksuminen, mitä ilmastonmuutosuutisointiin vaaditaan, aiheuttaa haasteita. (Bødker ja Neverla 2012, 152.) Ilmastonmuutosuutisointi vaatii toimittajaltakin usein pitkäaikaista perehtymistä, mikä ei välttämättä sovi mediatyön luonteeseen. Ilmastonmuutos on ”epätavallinen aihe”, ja se jo itsessään voi olla

uutisointia rajoittava tekijä. Lisäksi tutkimusdatan julkaiseminen ei useinkaan ole kaupalliselta uutisarvoltaan yhtä suurta kuin vaikkapa yksittäisen ihmisen kokemukset. (Poberezhskaya 2016, 14-17.)

Usein ilmastonmuutoksen nouseminen uutisaiheeksi vaatii jonkin konkreettisemman oheisilmiön, kuten ilmastonmuutoskonferenssin tai poikkeukselliset sääolot (Bødker ja Neverla 2012, 153; Howell-Williams 2009, 30-31). Toisaalta ilmastonmuutosuutisointi esimerkiksi jonkin konferenssin yhteydessä saattaa kasvaa senkin vuoksi, ettei kyseisenä aikana ole muita, suurempia uutisia, jotka veisivät palstatilaa (Hulme 2009, 125). Shanahan ja Good (2000, 285) ovat todenneet, että vuonna 1988 Yhdysvalloissa koettu epätavallisen lämmin sää nosti ilmaston tilan mediakäsittelyyn. Heidän tutkimuksensa perusteella myös poliittiset tapahtumat ja tieteelliset tutkimustulokset olivat yhteydessä ilmastonmuutoksen käsittelyyn, jopa enemmän kuin poikkeukselliset sääolot (mt., 293.). Median ilmastonmuutosuutisoinnin on todettu lisääntyneen, mutta uutisoinnin määrän kasvu ei ole lineaarista: erityisten tapahtumien yhteydessä uutisoinnin määrässä on havaittu huippuja, erityisesti YK:n ilmastonkonferenssien aikaan (Schmidt 2013, 1241).

Mediassa ilmastonmuutos nousee lisäksi usein tapetille yhteyksissä, joissa ilmenee tieteellisiä erimielisyyksiä tai epävarmuuksia (Howard-Williams 2009, 29). Toisaalta esimerkiksi australialaisessa ja uusiseelantilaisessa mediassa kesällä 2007 ilmastonmuutoksesta tieteentekijöiden enemmistön näkemyksen vastaisesti ajattelevat pääsivät vain harvoin ääneen, ja heitä kutsuttiin skeptikoiksi (mt., 34-35). Ilmastonmuutoksesta on ylipäättään puhuttu yleensä ennen kaikkea tieteellisessä tai ympäristöllisessä kontekstissa (Howard-Williams 2009, 29). Näin ilmastonmuutoksen merkitys esimerkiksi talouteen tai ihmisten elämään saattaa jäädä suurelta yleisöltä paitsioon.

Taloudella on laajemminkin rooli ympäristöasioista uutisoitaessa. Aikaisemmin Yhdysvalloissa talous esitettiin hyvin erillisenä asiana ympäristönsuojelusta, ja se asetettiin usein ympäristönsuojelua vastaan. Ympäristöasioita saatettiin huomioida, jos siitä ei koitunut liikaa kuluja talousasioissa. Kuitenkin 1980-luvulle tultaessa malli alkoi muuttua: taloudellisuudesta tulikin keino ratkaista ympäristöongelmia. Siitä ajatus kehittyi edelleen siihen, että osasta ympäristöongelmista tulikin talouden ongelmia, ja alettiin nähdä ympäristöongelmien ratkaisu taloudellisina mahdollisuuksina ja liiketoimintamahdollisuuksina. Vuosina 2000-2008 yhdysvaltalainen ilmastonmuutosuutisointi olikin erityisesti talouskehitykseen yhdistettyä. (Zehr 2009, 85-91.)

Uutisjournalismi on yksi vahvimmistä keinoista parantaa tietoisuutta jostakin asiasta. Aikaisempi tutkimus aiheesta onkin painottanut median roolia paitsi ihmisten huolestuneisuuden myös poliittisen

keskustelun synnyttämisessä. Lisäksi media kehystää sitä, miten ilmiö ymmärretään. Erityisesti on tarkasteltu sitä, kuinka ilmastonmuutoksesta kirjoitetaan, ja kuinka usein siitä kirjoitetaan. (Lewis ja Boyce 2009, 9.) Median antama huomio on tärkeää, jotta ilmiö huomataan ja tunnistetaan. Media tuo ilmiöitä yleiseen tietouteen, mutta voi myös pahimmillaan puhua mahdollisista uhkista harhaanjohtavasti tai marginalisoida huolestuneita. Lisäksi ilmastonmuutoksen kaltaisiin katastrofeihin reagoiminen kärsii siitä, että media ei huomioi niitä. (Cottle 2009, vii.)

Vuonna 2008 YK:n ilmastosuojelun puitesopimuksen UNFCCC:n pääsihteerin ja hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n puheenjohtaja ilmaisivat tarpeen ilmastonmuutosuutisoinnille (OneWorld 2008 Shanahanin 2009, 154 mukaan). Uutisoinnin merkitys on erityisen suuri ilmastonmuutoksen kaltaisissa ilmiöissä, joissa itse ilmiön ymmärtäminen on vaikeaa (Lewis ja Boyce 2009, 14; Lowe 2006, 6) – etenkin siksi, että useissa tutkimuksissa ihmisten ilmastonmuutostietouden on todettu olevan vähäistä (Howard-Williams 2009, 29). Ihmiset yhdistävät ja ymmärtävät asioita sen perusteella, mitä he lukevat lehdistä. Esimerkiksi Britanniassa suurin osa kansalaisista uskoi 2000-luvun alussa otsonikerroksen ohentumisen olevan ilmastonmuutoksen suurin aiheuttaja, sillä ilmastonmuutos ja otsonikerroksen ohentuminen oli vuosia yhdistetty toisiinsa brittimediassa. (Lewis ja Boyce 2009, 14.) Tämä on tärkeää, sillä ymmärtäminen ja väärin ymmärtäminen vaikuttavat siihen, miten ihmiset näkevät ilmiön ja oman roolinsa siinä (Lowe 2006, 6). Mikäli ilmastonmuutoksesta uutisoidaan vääjämättömänä prosessina, joka tappaa meidät kaikki, voi se passivoida yleisön kahdestakin syystä; miksi tehdä mitään, kun kaikki on jo menetetty, ja toisaalta miksi tehdä mitään, kun koko asia kuulostaa liian absurdilta ollakseen totta (Poberezhskaya 2016, 19). Esimerkiksi brittimediassa ilmastonmuutoksesta on todella puhuttu kahdella eri tavalla: tulevaisuudessa hämmöttävänä katastrofina tai asiana, johon sitoutumalla voi vaikuttaa (Hulme 2009, 127).

Ilmastonmuutoksen käsittely mediassa on viime vuosina suuressa määrin muuttunut tieteellisestä poliittiseksi (Poberezhskaya 2015, 97; 2016, 23). Julkinen huomio on ilmastonmuutoksen itsensä sijaan kääntynyt ilmastonmuutospolitiikkaa tekeviin tahoihin ja ilmastonmuutosneuvotteluihin (Poberezhskaya 2016, 23). Poliitikalla on rooli ilmastonmuutoksen mediakäsittelyssä (Poberezhskaya 2015, 97). Uutisointi on aina prosessi, johon kuuluu myös poliittisia tekijöitä. Uutismedian mahdollisen oman poliittisen orientaation lisäksi siihen vaikuttavat myös taloudelliset tekijät, kuten se, mikä tai kuka lehden omistaa (Poberezhskaya 2014, 98). Yksittäinen media ei välttämättä uutisoi sellaista, mikä saattaisi vaikuttaa negatiivisesti sen omistajien tai lehden itsensä taloudelliseen voittoon. Dispensa ja Brulle

(2007, 75-99) argumentoivatkin, että ilmastonmuutoksesta tullaan uutisoimaan skeptisesti niin kauan, kuin median kontrolloijat, eli omistajat, tekevät bisnestä ympäristön saastuttamiseen nojaavilla sektoreilla. Keskitetty median omistus saa aikaan sen, että bisnes- tai muu omistava eliitti saattaa käyttää mediaa kansan mielipiteiden muokkaamiseen. (Dispensa ja Brulle 2007, 75-99.)

Poliittinen, taloudellinen ja kulttuurinen konteksti vaikuttaakin median ilmastonmuutosuutisointiin. (Baker 1994 Howard-Williamsin 2009, 29 mukaan). Toisaalta on myös nähty, että ilmastonmuutoksen politisoituminen on osittain johtanut ilmastonmuutosuutisoinnin lisääntymiseen – uutisoinnissa poliittisten toimijoiden ääni on alkanut olla painavampi kuin tieteentekijöiden tai ympäristöaktivistien (Poberezhskaya 2016, 23). Lisäksi ilmastonmuutosuutisointiin on vaikuttanut ilmastonmuutosskeptikkojen saama ääni mediassa: toimittajat haluavat pitää objektiivisena ilmiöstä uutisointia, ja antavat äänen niin ilmastonmuutokseen uskojille kuin sen kieltäjillekin. Toinen merkittävä asia ainakin Yhdysvalloissa ilmastonmuutoksen kieltäjien äänen esiin tuomisessa on se, että öljy- ja kaasuyhtiöt ovat rahoittaneet heitä. (Zehr 2009, 82.)

Median ilmastonmuutuskäsittely on siis muuttunut vuosien saatossa julkaistusta tieteen sisäisestä keskustelusta julkiseen, aavistuksen skeptiseen keskusteluun tieteellisistä väitteistä ja siitä edelleen käsitykseen ilmastonmuutoksesta uhkana. Tästä huolimatta mediakeskustelu ilmastonmuutoksesta ei edelleenkään ole yhtenäistä. (Cottle 2009, x.) Ilmastonmuutoksen käsittely ja siihen suhtautuminen vaihtelevat paitsi lehtien välillä, myös niiden sisällä. Se, miten ilmastonmuutoksesta puhutaan, voi riippua uutisartikkelin kohdeyleisöstä, fokuksesta tai siitä, missä lehden osiossa juttu on julkaistu: esimerkiksi Uudessa-Seelannissa uutiset siitä, että hiilyhtiöt saattaisivat kärsiä valtion ilmastonmuutospolitiikasta, olivat taloussivuilla. (Howard-Williams 2009, 35.)

Dispensa ja Brulle (2003, 89) havaitsivat vuonna 2003, että ilmastonmuutosta kyseenalaistettiin enemmän ja siitä puhuttiin vähemmän fossiilisten polttoaineiden tuottajamaa Yhdysvalloissa kuin Uudessa-Seelannissa ja Suomessa, joissa vastaavia varantoja ei ole. Juuri tämä seikka löydettiin selitettäväksi tekijäksi, sillä talousjärjestelmät vertailuissa maissa ovat samankaltaiset, samoin hallintotapa (Dispensa ja Brulle 2003, 89). Koska Yhdysvaltain talous on tiukasti sidoksissa fossiilisten polttoaineiden tuottamiseen, maan median intressissä on tuottaa julkisuuteen tietoa siitä, ettei ilmastonmuutos ole merkittävä ongelma (mt., 100). Näin voidaan jatkaa fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja tuottamista ilman, että sitä pidetään vahingollisena. Dispensan ja Brullen (2003, 89) mukaan tällainen teollisuusaspekti voikin merkittävästi ennustaa ilmastonmuutosuutisoinnin sävyä eri maissa.

Öljy- ja kaasumaa Venäjällä tämän tuloksen perusteella olisikin todennäköistä, että ilmastonmuutosuutisointi on vähäistä ja skeptistä.

Aiemmassa tutkimuksessa on todettu myös, että ilmastonmuutosta käsitellään eri maiden medioissa eri tavoin, koska maiden journalistinen kulttuuri vaikuttaa käsittelytapaan (Brossard, Shanahan ja McComas 2004, 374-375). Lisäksi myös valtion ideologialla on vaikutusta ilmastonmuutosuutisointiin (Poberezhskaya 2016, 24). Lockwoodin (2009, 187) mukaan ilmastonmuutos onkin mediassa paitsi poliittisesti määritelty myös ideologisesti kuvattu, jotta status quon intressit hyötyisivät siitä.

Vähemmän on tutkittu länsimaisten teollisuusmaiden ulkopuolisten maiden ilmastonmuutosuutisointia. Tällaisia ovat nopeasti teollistuvat maat, joiden kasvihuonekaasupäästöt ovat huomattavia, kuin myös köyhät maat, joiden suurin haaste on päästöjen vähentämisen sijaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen. (Shanahan 2009, 145.) Lisäksi aiemmassa tutkimuksessa on myös todettu, että erityisesti haavoittuvissa valtioissa ei käsitellä ilmastonmuutosta mediassa suurissa määrin, vaikka toisin voisi olettaa. Tätä on perusteltu resurssivajeella. (Schmidt et al. 2013, 1243.) Tällaisissa maissa ilmastonmuutosuutisointi on länsimaita haastavampaa, sillä tietoon käsiksi pääseminen on vaikeampaa, eivätkä esimerkiksi lehtien toimitukset useinkaan koe ilmastonmuutosta relevantiksi uutisaiheeksi (mt., 146-147). Uutisoinnin määrä on kuitenkin kasvanut, tosin usein lähteenä ovat länsimaiset uutistoimistot, jolloin paikalliset ilmiöt jäävät uutispimentoon. Lisäksi ilmastonmuutos esitetään kehittyvissä maissa usein ympäristöongelmana, jolloin sivuutetaan sen sosiaalinen ja poliittinen luonne. (Mt., 153-154.)

Lisäksi maan hallituksen asennoituminen ilmastonmuutokseen vaikuttaa maan median suhtautumiseen: mikäli maan johto ottaa ilmastonmuutoksen vakavasti, seuraa media tätä näkemystä (Lewis ja Boyce 2009, 10). Tästä syystä muista maista tehtyä tutkimusta ei suoraan voida yleistää Venäjän median uutisointiin. Useat tutkijat ovatkin kyseenalaistaneet länsimaisten mallien pitävyyden Venäjän tapauksessa (Poberezhskaya 2016, 35). Venäjällä aihetta tutkiva kohtaa erilaisia ongelmia muiden maiden mallien yleistämisessä: kun puhutaan mediajärjestelmän vaikutuksesta ilmastonmuutosuutisointiin, on huomioitava Venäjän regiimi sekä poikkeava tapa, jolla ilmastonmuutos Venäjällä ymmärretään, ja siitä seuraava erilainen tapa kehystä ongelmaa (Poberezhskaya 2016, 25). Tästä syystä on käsiteltävä erikseen myös venäläistä ilmastonmuutosuutisointia. Tämän tutkielman puitteissa se tehdään luvussa 3.

Kansainvälisesti Venäjää voisi kuitenkin verrata Kiinaan, jonka Xinhua-uutistoimiston uutisointia voidaan nähdäkseni jossain määrin verrata minun tutkimusaineistooni, RT- ja Sputnik International -julkaisuihin.

Kiinassa valtion johtaman Xinhua-uutistoimiston, jota voidaan pitää tarkoitukseltaan jokseenkin samankaltaisena RT:n tarkoituksen kanssa (ks. Maher 2001; 48, 54), englanninkieliset uutisartikkelit ilmastonmuutoksesta ovat käsitelleet pääosin sen vaikutuksia Kiinan ulkopuolella ja Kiinan hallituksen politiikkaa. Kiinaan kohdistuvista vaikutuksista on mediasta saatavilla vähemmän tietoa. (Maher 2011, 81.) Ylipäätään ilmastonmuutosta ei Kiinassa juuri käsitellä politiikan valossa (mt., 82), mikä luo eron ns. kehittyneiden maiden ilmastonmuutosuutisointiin. Kiinalaiset mediat ylipäätään ottavat Kiinan hallituksen näkökulman uutisointiinsa. Vaikka ilmastonmuutosuutisointi on määrällisesti kasvanut, vielä 2007 se pyrki lähinnä toistamaan ajatusta siitä, että kehittyneiden maiden tulisi toimia vahvemmin ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi, ja että kehittyvissä maissa taloudellinen kasvu on etusijalla. (Wu 2009, 162.)

1.3. Pro gradu -tutkielman rakenne

Pro gradu -tutkielmani rakentuu seuraavalla tavalla: Aloitan tarkastelemalla luvussa 2, "Tilannekuva Venäjästä", lyhyesti ilmastonmuutosta Venäjällä ja median tilaa maassa avatakseni tutkimuskohteeni taustoja. Tämän jatkona 3. luvussa käsitelen ilmastonmuutosuutisointia Venäjällä. Sen jälkeen avaen ilmastonmuutoskeskustelun tutkimusta ja teoreettista viitekehystäni, julkisuusdiplomatian käsitettä, luvussa 4. Ilmastonmuutoksen mediakäsittelyssä nojaan erityisesti Poberezhskayan (2015, 2016) julkaisuihin Venäjän ilmastonmuutoskeskustelusta. Julkisuusdiplomatian käsitteen ymmärrän Cullin (2009) tavoin, täydentäen sitä venäläistä julkisuusdiplomatiaa tutkineiden näkemyksillä.

Ilmastonmuutosuutisoinnin tutkimuksen ja julkisuusdiplomatian käsitteen yhdistämällä pystyn paitsi luomaan pohjan sille, miten ilmastonmuutosta voin olettaa omassa aineistossani käsiteltävän, myös tarkastelemaan mahdollista mielipidevaikuttamista ilmastonmuutosuutisoinnissa. Lopuksi vedän 5. luvussa "Tutkimusasetelma" teoreettisen viitekehysesni yhteen tutkimuskysymyksiksi sekä esihypoteeseiksi, jotka tarkentavat tutkimusasetelmaani. Tutkielmani metodina käytän teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Tarkastelen aineistoa jonkin verran myös numeerisesti.

Aloitan 6. luvussa analyysini johtamalla aineistosta ilmastonmuutoksen mediakäsittelyn teemoja RT:n ja Sputnikin uutisoinnissa. Yhdistän näitä teemoja yläteemoiksi, joista valitsen sisällöllisesti relevantin julkisuusdiplomatia-analyysiin. Yläteemoista relevantti on kansainvälinen politiikka, ja tämän teeman uutisten osia luokittelen julkisuusdiplomatian määrittelyihin, eli tätä vaihetta analyysistäni ohjaa teoria. Tekemäni analyysin perusteella vedän tutkimukseni johtopäätöksiksi samoin nimettyyn lukuun 7. Viimeisessä luvussa valotan tutkimuksen havaintoja ja merkityksiä ja pohdin tutkimuksen onnistumista ja aiheen jatkotutkimustarpeita.

2. TILANNEKUVA VENÄJÄSTÄ

2.1. Venäjä ja ilmastonmuutos

Tässä luvussa käsitellään paitsi ilmastonmuutoksen aiheuttamia muutoksia Venäjällä, myös Venäjän roolia ilmastonmuutoksen aiheuttajana. Yhteyden ymmärtäminen on tärkeää, jotta voidaan ymmärtää Venäjän intressiristiriidat ilmastonmuutoksen suhteen. Näin voidaan nähdä, millaiset tekijät vaikuttavat ilmastonmuutosuutisointiin.

Ilmastonmuutos ei ole vain tieteellinen ja tekninen ongelma, vaan suuressa määrin myös taloudellinen ja geopoliittinen (Wu 2009, 163). Ilmaston muuttumisesta 90 prosenttia johtuu ihmisen toimien vaikutuksesta kasvihuonekaasuihin, joita syntyy erityisesti hiilen, öljyn ja kaasun sekä metsän poltosta. Ilmaston keskilämpötilan nousun lisäksi suuren riskin ilmastonmuutos luo aiheuttamallaan sään muutoksilla: poikkeukselliset sääolot yleistyvät, ja säästä eri alueilla tulee vähemmän kestävä. (Chestin ja Colloff 2008, 4.) Venäjä on ilmastonmuutoksen edessä erityisen kiinnostava alue: erittäin paljon luonnonvaroja omaava valtio on myös erittäin haavoittuva ilmastonmuutoksen vaikutuksien edessä (Poberezhskaya 2016, 67).

Venäjä on yksi maista, joiden on joissakin tutkimuksissa todettu olevan nettohyötyjiä tapauksessa, jossa maapallon keskilämpötila nousisi korkeintaan 1,5 astetta (Gritsevich 2008, 26). Vaikutuksen on arvioitu näkyvän esimerkiksi lämmityskustannusten pienentymisessä (mt., 28) ja elinkelpoisten alueiden lisääntyessä erityisten kylmien alueiden lämmitessä (Poberezhskaya 2016, 68). Venäjän federaation presidentti Vladimir Putin on kommentoinut ilmastonmuutoksen olevan Venäjälle hyödyksi ainakin kahdessa yhteydessä – arktista aluetta voitaisiin hyödyntää paremmin taloudellisesti, eivätkä venäläiset tarvitsisi enää turkiksia (esim. The Independent 31.3.2017). Putinin on nähty pyrkivän hyötymään ilmastonmuutospolitiikan kaaoksesta, joka syntyi Donald Trumpin noustua Yhdysvaltain presidentiksi (Mother Jones 9.6.2017).

Kuitenkin ilmastonmuutoksen vaikutus kääntyy negatiiviseksi, jos keskilämpötila nousee yli 2 astetta (Gritsevich 2008, 26). Yli kahden asteen lämpenemisen edessä Venäjä onkin erityisen haavoittuvainen. Maantieteellisistä syistä Venäjän alueen keskilämpötila on noussut enemmän kuin muualla maailmassa (Bogdan et al 2009 Poberezhskayan 2015, 100 mukaan). Esimerkiksi vuosina 1990-2000 Venäjän keskilämpötila nousi 0,4°C, mikä oli ennätysellisen nopeaa niin lyhyessä ajassa. 2000-luvulla koko

maan keskilämpötilassa ei ole havaittu suurta muutosta. Paikallisesti muutosta on kuitenkin tapahtunut, etenkin arktisella alueella. (Ginsburg ja Kokorin 2008, 9.) Tämä on tärkeää huomioida erityisesti sen ymmärtämiseksi, että maailmanlaajuisen keskilämpötilan nouseminen voi aiheuttaa vielä suurempia muutoksia paikallisesti: mikäli maapallon keskilämpötila nousee 2°C, arktisella alueella lämpötilan nousu voi olla jopa yli 5°C (mt, 10-11). Ilmastonmuutoksen vaikutuksen Venäjällä voi tiivistää ilmaisuun ”kuiva lämpeneminen” (Stetsenko 2008, 33), sillä eri alueet ennen kaikkea lämpenevät ja kuivuvat ilmaston muuttumisen seurauksena.

Vaarallisten hydrometeorologisten, eli veteen ja energiaan liittyvien ilmakehän ilmiöiden (tulva, kuivuus ym.), määrä lisääntyy vuosittain Venäjällä 6,3 prosenttia. Tulviminen aiheuttaa maalle valtavia rahallisia tappioita, ja tietyt kaupungit ja alueet peittyvät tulvien alle jopa parin vuoden välein. (Kokorin 2008, 12-13.) Ilmaston lämpeneminen aiheuttaa myös esimerkiksi ikiroudan sulamista, mikä voi vahingoittaa Venäjällä kulkevia kaasu- ja öljyputkia – 60 prosenttia Venäjän pinta-alasta on ikiroudan peitossa (Anisimov 2008, 22). Ilmastonmuutoksen vaikutukset Venäjän talouteen vaikuttavilla osa-alueilla ovatkin merkittäviä. Erityisesti maa- ja metsätalous, vesi, rakennusteollisuus ja kuljetusinfrastruktuuri voivat vahingoittua ilmastonmuutoksen seurauksena. Näiden lisäksi kaikki talouden osa-alueet, myös Venäjälle tärkeä energiasektori, kärsinevät välillisesti ilmastonmuutoksesta. (Gritsevich 2008, 26.) Talous- ja luonto-olosuhteiden muutokset vaikuttavat luonnollisesti alueen ihmisiin, ja esimerkiksi Tverissä Moskovan lähellä on jo todettu yhteys kuolleisuuden ja lämpötilojen välillä vuoden 2001 helleaallon yhteydessä. Ilmastonmuutoksen myötä tapahtuvien muutosten on joissain arvioissa sanottu laskevan venäläisten eliniän odotetta kahdella vuodella. Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat toki tässä mainittuja laajempia, ja ne kohdistuvat myös muun muassa puhtaan veden saatavuuteen sekä ihmiselle haitallisten hyönteisten määrään ja elinikään. (Revitch 2008, 41-43.) Tämän tutkielman puitteissa ilmastonmuutoksen vaikutuksia ei kuitenkaan ole syytä käsitellä tämän tarkemmin.

Venäjä on yksi maailman suurimmista ilmastonmuutoksen aiheuttajista. Sen lisäksi, että se on viiden eniten ilmastopäästöjä aiheuttavan maan joukossa, se on maailman suurin fossiilisten polttoaineiden tuottaja (Sharmina, Anderson ja Bows-Larkin 2013). Se onkin niin kutsuttu *petrostate*, öljyvaltio, ja sen talouskasvu on ollut öljyn ja kaasun myynnin varassa Neuvostoliiton ajoilta saakka (Mother Jones 9.6.2017). Fossiilisten polttoaineiden ohella Venäjän hiilidioksidipäästöjä lisäävät sen maantieteellinen sijainti pohjoisessa ja sen erittäin energiatehoton talousjärjestelmä. Kansainvälisesti Venäjän rooli ilmastonmuutoksen aiheuttajana on tunnustettu: se esimerkiksi voitti vuonna 2012 ”Fossil of the Day” -

antipalkinnon yhdessä muun muassa Kanadan ja Puolan kanssa. (Poberezhskaya 2016, 65.) Maan lyhyen aikavälin tavoitteet ovat olleet ilmastonmuutoksen estämistä suurempia prioriteetteja huolimatta maan roolista sen aiheuttajana (Sharmina et al. 2013).

Venäjän ilmastopolitiikkaa, tai sen puuttumista, ohjaa muiden tekijöiden ohella ennen kaikkea talouskehitys: se nähdään ympäristöhuolia tärkeämmäksi tekijäksi (esim. Korppoo 2016; Yagodina 2010, 288). Ympäristöaktivismi on nähty jopa uhkana maan intresseille (Henry 2010, 186). Venäjän energiasektori on tiiviisti linkittynyt valtioon, sillä sen fossiilisen energian esiintymät ovat keskeinen tekijä maan taloudessa (Poberezhskaya 2016, 2). Maan vienti nojaa fossiilisiin polttoaineisiin (mt., 65). Venäjän federaatio omistaa hieman yli puolet maailman suurimmasta kaasuyhtiöstä, Gazpromista, ja se on myös vastuussa noin 30 prosentista maan öljyntuotannosta. (Poberezhskaya 2015, 100.) Näin ollen Venäjän valtion ilmastoskeptisille yksi syy voidaan sanoa olevan energiasektorin intressi ylläpitää valitsevaa status quota ja sitä kautta omaa asemaansa (Tynkkynen ja Tynkkynen 2018, 19).

Nämä suuret fossiilisen energian omistussuhteet vaikuttavat maan ilmastopolitiikkaan, mutta niin vaikuttavat myös vähäinen huoli ilmastonmuutoksesta kansan keskuudessa ja Venäjällä vuosien ajan tieteessä vallalla olleet ilmastoskeptikot (Poberezhskaya 2015, 100; ks. myös Tynkkynen ja Tynkkynen 2018). Vuonna 2010 30 prosenttia venäläisistä totesi ilmastonmuutoksen olevan ”hyvin vakava” ongelma (Poberezhskaya 2016, 135). Vertailun vuoksi mainittakoon, että samaisessa vuoden 2010 kyselyssä muiden maiden vastaajien keskiarvo oli 60 prosenttia (mt.). Kuitenkin Kioton ilmastopimuksen ratifioinnin jälkeen venäläisten tieteentekijöiden näkemykset ilmastonmuutoksesta ja sen aiheuttamasta uhasta Venäjälle yhdentyvivät, ja ilmastoskeptismi tieteessä on vähentynyt (Poberezhskaya 2016, 82).

Tästä huolimatta etenkin Putinin kolmannen presidenttikauden aikana ilmastonmuutoksen kieltämisen diskurssi mediassa on vahvistunut. Peter Jacquesin ilmastonmuutoksen kieltämisen teorian mukaan pääsyy ilmastonmuutoksen kieltämiseen on se, että se uhkaa vakavasti vallalla olevan taloudellisen tai poliittisen status quon säilyttämistä. (Tynkkynen ja Tynkkynen 2018, 2-3.) Tynkkynen ja Tynkkynen (2018) tutkimuksessa venäläismedian ilmastonmuutoskirjoittelusta 2010-luvulla vajaa kolmasosa tutkituista venäjänkielisistä sanomalehdistä kielsi vallitsevan ilmastotieteen ja siten ilmastonmuutoksen. Kun verrattiin vuosituhaten alun venäläistä ilmastonmuutosdiskurssia 2010-luvun diskurssiin, havaittiin, että ilmastonmuutosta epäilevät näkemykset ovat kasvattaneet merkitystään ja dominoivat valtavirran ilmastonmuutuskäsityksiä. Ilmastotieteen mukaisesti asiaa käsittelevien uutisartikkeleiden määrä oli hyvin vähäinen: 8 artikkelia 101 käsitellystä olivat linjassa vallitsevan käsityksen kanssa.

Näissä artikkeleissa korostettiin lisäksi, ettei ilmastonmuutos vaikuta Venäjään yhtä vakavasti kuin muihin alueisiin. Huomattavaa kuitenkin oli, että hyvin vähäinen määrä artikkeleista myös keskittyi käsittelemään Venäjän ilmastonmuutoksesta saamia mahdollisia hyötyjä. Ilmastonmuutoksen kieltäminen saattaa olla myös strategisempi valinta, jolla pyritään vahvistamaan energiasupervallan ajatusta kansallisessa identiteetissä. Tämä vaikeuttaa omalta osaltaan ilmastonmuutokseen sopeutumisen politiikan tekemistä ja päästövähennyksiä, mikä myös saattaa olla valtionjohdon tavoitteena. (Tynkkynen ja Tynkkynen 2018, 12-20.)

Samaisessa tutkimuksessa havaittiin myös, että venäläismediassa esiintyi salaliittoteorioita, joissa ilmastonmuutos nähtiin lännen juonena hegemoniansa säilyttämiseksi. Tämä ajatus oli hyvin vallitseva aineistossa laajemminkin. Toinen suosittu kilpaileva ajatusmalli oli se, että ilmasto tosiasiaa kylmenee kohti uutta jääkautta tai että lämpeneminen on luonnollista. Hurjimmissa näkemyksissä Venäjällä nähtiin olevan tärkeä rooli maailman pelastajana ilmaston kylmenemiseltä – keinona tässä hiilidioksidipäästöjen lisääminen. Hieman vähemmän kärkkäissä sisällöissä Venäjän kerrottiin käyttäytyvän vastuullisesti vastustamalla lännen ekosalaliittoja, jotka estävät kehittyvien maiden talouden kehittymisen. (Tynkkynen ja Tynkkynen 2018, 12-18.)

Nämä seikat huomioon ottaen ei siis ole järin todennäköistä, että Venäjä päättäisi tarkoituksellisesti vähentää taloutensa hiilestä riippuvaisuutta ilmastonmuutoksen torjumiseksi, vaikka merkkejä on ollut siitakin, että maassa aletaan nähdä Venäjän itsensäkin hyötyvän hiilestä irtautumisen tuomasta energiatehokkuuden lisääntymisestä (Poberezhskaya 2016, 2). Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen kiinnostaakin Venäjää enenevässä määrin juuri taloussyistä, tosin vaikuttava tekijä on myös mahdollisuus maan kansainvälisen kuvan parantamiseen. Venäjän ilmastopolitiikkaa onkin kuvattu viime aikoina ilmastopragmatismien käsitteellä, jossa valtio näkee sekä taloudellisen kehityksen suunnitelmissaan pitäytymisen että päästöjään vähentävän ”ilmastojohtajan” roolin ottamisen hyödyt. Venäjän kehityksessä onkin vallalla niin ekologismin vastustamisen kuin ympäristöjohtajuudenkin ajatuksia. (Mt., 66.)

Neuvostoliiton romahtamisen jälkeinen Venäjä yritti luoda itseään uudelleen uudessa maailmanjärjestyksessä muun muassa sitoutumalla useisiin kansainvälisiin sopimuksiin. Osa näistä oli ympäristösopimuksia ja -regiimejä, ja Venäjä oli jopa yksi ensimmäisistä valtioista, jotka allekirjoittivat ja ratifioivat YK:n ilmastonsuojelun puitesopimuksen 1990-luvun ensimmäisellä puoliskolla. Kuitenkin pian tämän jälkeen Venäjä käänsi suuntansa ympäristöasioissa huolestuessaan ilmastopolitiikan

vaikutuksista energiasektoriinsa. Sitten Venäjän ilmastopöimuksissa mukana oleminen onkin länsimaisessa ajattelussa nähty ennen kaikkea kansainvälisen aseman pönkittämisenä. (Poberezhskaya 2017, 77-78.)

Venäjä allekirjoitti Kioton ilmastopöimuksen maaliskuussa 1999, ratifioi sen loppuvuodesta 2004 ja sopimus astui voimaan helmikuussa 2005 (UNFCCC 2018a). Venäjä on allekirjoittanut myös Pariisin ilmastopöimuksen, mutta ei ratifioinut sitä. (UNFCCC 2018b). Pariisin ilmastokokouksen yhteydessä Venäjä on asettanut ilmastotavoitteekseen, että se vähentää päästöjä 25-30 prosenttia vuoden 1990 päästötasosta vuoteen 2030 mennessä. (Climate Action Tracker 2017).

Venäjän ilmastopöitiikkaa ohjaa kaksi poliittista lauselmaa. Toinen niistä on ilmastodoktriini vuodelta 2009. Siinä ihmisen vaikutus ilmastomuutokseen tunnistetaan. Doktriinissa pohditaan myös ilmastomuutoksen vaikutuksia Venäjälle sekä esitetään tavoitteita venäläiselle ilmastopöitiikalle. Doktriini otettiin ilmestyessään vastaan innolla, mutta käytännössä se ei tuottanut minkäänlaista muutosta valtion toimintaan. (Poberezhskaya 2016, 81.) Sen luonne olikin enemmänkin toteava, eikä se sitonut valtiota tai muita toimijoita mihinkään. Ilmastodoktriinia on pidetty enemmänkin pyrkimyksenä pehmeän vallan käyttöön kuin todellisena ilmastotoimena. (Tynkkynen ja Tynkkynen 2018, 2). Doktriini kuitenkin mainitsee median yhtenä ilmastomuutosregulaatiotoimijana. Sen mukaan median tulee olla vastuullinen ja estää konflikteja sekä lobata öljy-yhtiöitä. (Poberezhskaya 2016, 81.) Toinen lauselma on ilmastotoimintasuunnitelma vuodelta 2011. Kummassakaan lauselmista ei kuitenkaan ole varsinaisia tavoitteita ilmastomuutoksen suhteen. (Sharima et al. 2013.) Lisäksi Venäjän ilmastopöitiikasta ylipäättään puuttuu todellinen, velvoittava pitkän aikavälin suunnittelu, eikä sellaista liene odotettavissa lähitulevaisuudessakaan (Climate Action Tracker 2017; ks. myös Poberezhskaya 2016, 65). Tämä on sääli, sillä Venäjällä olisi asemansa puolesta mahdollisuus vaikuttaa maailman ilmastopöitiikkaan (Poberezhskaya 2016, 66).

2.2. Venäjän media

2.2.1. Lyhyt katsaus venäläisen median historiaan

Venäläinen lehdistönvapaus on läpi vuosien ollut valtionkontrollin alla, joskus enemmän ja joskus vähemmän, riippuen senhetkisestä regiimistä tai johtajasta (Poberezhskaya 2016, 35). Media oli Neuvostoliiton aikana tiukasti valtapuolueen kontrolloima sensuurin ja institutionalisoidun kontrollin avulla (mt., 26). Sieber, Peterson ja Schramm jakoivat vuonna 1963 ilmestyneessä teoksessaan silloisen maailman median neljään malliin: libertaariseen, sosiaalisesti vastuulliseen, autoritaariseen ja neuvostoliittolaiseen. Heidän mukaansa neuvostoliittolainen median malli laittoi lehdistön tukemaan marxilais-leninististä maailmankatsomusta. (Oatesin 2007, 1280 mukaan.) Mallissa media palvelee työväenluokan intressejä, mutta käytännössä mediaa kontrolloi valtio sen sijaan, että työväenluokalla olisi todellista sananvaltaa (mt., 1281). Neuvostoliittolaisen median toiminta siis nähtiin niin poikkeukselliseksi, että se eroteltiin omaksi mallikseen. Media ymmärrettiin Neuvostoliitossa ennen kaikkea voimakkaana propagandan välineenä (Poberezhskaya 2016, 53), ja valtio saneli, mitä median tuli tehdä (mt., 131). Median rooli olikin myös ”organisoida massoja” (mt.). Lehdistönvapaudesta ei siis Neuvostoliiton aikaan varsinaisesti voitu puhua, mikä on luonut varjoaan venäläiseen mediaan tänäkin päivänä. 1980-luvun lopulla Neuvostoliiton silloisen johtajan, Mikhail Gorbatsovin, *glasnost*-politiikka vapautti lehdistön toimintaa, ja Neuvostoliiton hajottua 1991 maassa oli toivoa todellisesta itsenäisestä mediasta kapitalismin korvatesa neuvostoliittolaisen talousjärjestelmän (Poberezhskaya 2016, 35). Tuohon aikaan nähtiin mahdollisuus sille, että mediasta Venäjällä todella tulisi ”vallan vahtikoira”, jolla olisi vaikutusmahdollisuuksia myös politiikkaan. Jonkin aikaa media saattoikin toimia melko vapaasti, ja joukkotiedotusvälineissä esimerkiksi organisoitiin kampanja ensimmäistä Tšetšenian sotaa vastaan. (mt., 131.)

1990-luvun puolivälin jälkeen suuri osa venäläisestä printti- ja elektronisesta mediasta päätyi oligarkkien omistukseen tai hallintaan (Dunn 2014, 1426). Vaikka Neuvostoliiton jälkeisen venäläismedian riippumattomuudessa oli näin ongelmia alusta lähtien, varsinaiset hyökkäykset median vapautta kohtaan alkoivat Vladimir Putinin noustessa Venäjän federaation presidentiksi vuonna 2000. Median vapauden rajoitukset ovat olleet ajoittain hyvinkin näkyviä, mistä esimerkkinä *Novaya Gazeta* -lehden toimittajan Anna Politkovskayan murha vuonna 2006 ja NTV:n, maan ainoan täysin yksityisen tv-kanavan, haltuunotto vuonna 2001. (Dunn 2014, 1426-1427.) 2000-luvulle tultaessa median hallinta palasikin

valtiolle, kun suurimpia mediataloja hallinneet oligarkit ”poistettiin” (Dunn 2014, 1426-1427). Näin television pääkanavien sisältö päätyi valtion haltuun (Pörsti 2017, 255). NTV ei siis ollut ainoa media, jonka omistussuhteet vaihtuivat poikkeuksellisissa oloissa. Joukkotiedotusvälineiden hallinta päätyi organisaatioille, jotka ovat tiukasti yhteydessä valtioon, tai valtionjohdon suosimille organisaatioille (Poberezhskaya 2016, 38). Tällaisten äärimmäisten esimerkkien lisäksi median toimintaa rajoitetaan, ja Kremlin tahdon vastaisesti toimivien medioiden toimintaa hankaloitetaan myös vähemmän näkyvin keinoin. (Oates 2007, 1285.)

Vaikka Venäjää on 2000-luvulla kuvattu kehittyväksi demokratiaksi, se ei ole käyttäytynyt sellaisen mukaisesti. Demokraattisten instituutioiden kehitys on tyypistynyt demokraattisten instituutioiden näköisiksi järjestelmiksi, joissa todellinen demokratia ei toteudu. Tämä koskee niin poliittista valtaa kuin eri joukkotiedotusvälineitäkin. Mediatalot eivät juurikaan haasta maan johtoa. (Oates 2007, 1285.) Venäläismediassa todettiin Neuvostoliiton romahtamista seuranneina vuosina olevan niin puolueellisuutta, valtionjohdon harjoittamaa ohjailua, ammattitaidon puutetta (etenkin toimittajan ja poliittisen toimijan roolin eron hämärtymistä), lainsäädännöllisiä puutteita, rahoitusvaikeuksia, piilomainontaa, uutisoitavien tahojen mustamaalausta, sensuuria ja itsesensuuria kuin väkivaltaa toimittajia kohtaan (mt., 1289-93). Nadezha Azhgikhina (2007, 1246) on todennut venäläisen median muuttuvan primitiivisemmäksi ja yhdistelevän toiminnassaan propagandaa ja viihdettä. Se sulkee pois todellisen analyysin, ja vie sijaa vapailta ääniltä.

2.2.2. Median asema nyky-Venäjällä

Valtio omistaa nykyään noin 80 prosenttia venäläisestä lehdistöstä (Azhgikhina 2007, 1253), ja valtion kontrolloimien lehtien määrä nousee 90 prosenttiin, kun huomioidaan valtionjohdolle uskollisten tahojen omistamat lehdet (Hinck et al. 2018, 24). Täysin vapaita tiedotusvälineitä on erittäin vähän, ja ne ovat melko merkityksettömiä: ne toimivat hyvin alueellisesti tai niillä on erittäin rajattu kohderyhmä. (Poberezhskaya 2016, 38.) Onkin nähty, ettei länsimaisia median malleja voida ongelmattomasti käyttää venäläismedian kuvailuun (mt., 35).

Venäläisellä mediakentällä on erilaisia valtiollisesti ja kaupallisesti toimivia lehti-, radio- ja internet-toimijoita, mutta maan ylivoimaisesti vaikuttavin media on edelleen televisio (Oates 2007, 1286). Viime

aikoina internetin merkitys on kuitenkin kasvanut nopeasti (Hinck, Kluver ja Cooley 2018, 24). Samalla on kasvanut myös valtion kontrolli internetistä: Venäjän tärkeimmän sosiaalisen median sivuston Vkontakten hallinta on presidentin lähipiirillä, ja joukkoviestintävirasto voi sulkea verkkosivuja omalla päätöksellään (Pörsti 2017, 279).

Venäjän valtionomisteiset joukkotiedotusvälineet ovat siis nykyäänkin melko avoimesti kontrolloituja (Poberezhskaya 2016, 55), ja valtionomisteiset sanomalehdet seuraavat valtion agenda (mt., 132). Median vapauden puutetta on selitetty sillä, ettei sitä turvata vaikuttavalla lainsäädännöllä, ja journalistien ammattitaidon puutteella. Sananvapaus on säädetty Venäjän perustuslaissa, mutta sitä ei sovelleta mediaan eikä se toimi pohjana varsinaisille medianvapauslaeille. (Oates 2007, 1286.) Kontrollilla Venäjän johto pyrkii luomaan yhden alustan tiedonsaannille ja määrittämään tavan, jolla asioista puhutaan Venäjällä: ideologian merkitys kansallisen identiteetin luomisessa on keskeistä myös median kautta tapahtuvassa vaikuttamisessa (Hinck et al. 2018, 24-25). Valtio on ”pääasiallinen uutisten tekijä”, jonka intressejä media seuraa, ja tästä syystä uutisointi keskittyy enemmän esimerkiksi valtionjohdon vakuutteluun Venäjän johtajuudesta ympäristöasioissa kuin esimerkiksi maan sisäisen ympäristöpolitiikan poissaoloon (Poberezhskaya 2016, 159).

Venäjän mediassa sensuuri on teoriassa kielletty, ja uutisointi pyrkii muutenkin noudattamaan hyviä käytäntöjä (Tynkkynen 2010, 183). Neuvostoliiton jälkeisen Venäjän aikana toimittajia erotettiin suuressa määrin, mikäli nämä uutisoivat ei-toivotuista asioista, mutta Putinin kausilla tarve tähän on vähentynyt. Tämän on nähty johtuvan yksinkertaisesti siitä, että autoritaarisemmalla nyky-Venäjällä toimittajat ovat erittäin tietoisia siitä, mitä voi sanoa tai kirjoittaa ja mitä ei. Tämä muistuttaa aiemmin mainittua neuvostoliittolaista median mallia, jossa toimittajat seurasivat tarkasti kommunistisen puolueen linjaa uutisoinnissaan. (Oates 2007, 1286.) Vuosina 2005-06 yli 80 prosenttia toimittajista totesi kohdanneensa jonkin tasoista sensurointia työssään, ja lähes kaikki totesivat harjoittavansa itsesensuuria (Yakovenko 2006, Azhgikhinan 2007, 1259 mukaan) jopa oman henkensä säilyttämiseksi. Hengen vaarantaminen on todellinen uhka, sillä esimerkiksi kansainvälinen toimittajien suojelukomitea (Committee to Protect Journalists, CPJ) on arvioinut Venäjällä kuolleen työnsä vuoksi vuosina 1997-2007 lähes 30 toimittajaa; lukuun on laskettu vain ne, joiden kuolema on voitu liittää heidän julkaisuihinsa (Oates 2007, 1288). Poberezhskaya (2016, 157) toteaa kuitenkin, ettei tilanne ole niin dramaattinen ilmastonmuutosuutisoinnista puhuttaessa: median julkaisuvapautta aiheesta ei suoraan rajoiteta, Venäjän ilmastopolitiikka ei ole salaista tietoa, eikä toimittajia tapeta

ilmastonmuutosuutisoinnin vuoksi. Toisaalta valtionkontrollin lisäksi venäläisen mediakentän on täytynyt uusien taloudellisen ja poliittisen regimien myötä sopeutua myös vapaan markkinatalouden luomiin haasteisiin (Poberezhskaya 2016, 1). Kun media ei ole yhtä kontrolloitu kuin se oli neuvosto-aikaan, ovat toimittajat joutuneet opettelemaan uusia tapoja ja tottumaan muun muassa kilpailuun. Tämä on omalta osaltaan tuonut haasteita venäläiselle mediakentälle pitkän valtionkontrollin jälkeisenä aikana, kun tiedotusvälineiden täytyy samaan aikaan pärjätä markkinataloudessa ja vastata valtion kohdistamiin vaatimuksiin (mt.).

Erityisen vahvasti (itse)sensuuri näkynee valtionjohtoisissa, ulkomaille suunnatuissa julkaisuissa, jota tässä tutkielmassa tutkitaan. ”Väärällä” tavoin uutisoiva media saattaa menettää rahoituksensa tai kohdata jopa valtiollisia sanktioita. Tämä on omiaan vähentämään venäläismedian objektiivista uutisointia erityisesti aiheista, jotka ovat Kremlille tärkeitä. (Oates 2007, 1287.) Toisaalta venäläistoimittajat näkevät itsensä usein myös poliittisina toimijoina, joiden kuuluukin uutisoida asioista oman poliittisen agendansa kautta ja tuottaa jopa propagandaa (Oates 2007, 1287-1288). Aiemman tutkimuksen perusteella venäläiset kieltävät ajatuksen objektiivisuudesta mediassa ja näkevät eri joukkotiedotusvälineet enemmänkin poliittisina toimijoina, jotka toimivat rahoittajiensa tai poliittisten johtajiensa toiveiden mukaan. Ajatus filteristä, jonka läpi uutiset menevät, onkin heille itsestään selvä. (Oates 2007, 1285.) Median rooli onkin tarjota vaihtoehtoja paitsi siihen, *mitä* miettiä, myös siihen, *miten* miettiä kyseistä aihetta (Poberezhskaya 2016, 136). Mieliäpidetiedustelujen mukaan joka toinen venäläinen hyväksyy valheiden levittämisen, mikäli se palvelee maan ulkopoliittisia tavoitteita (Ostrovsky 2015 Pörstin 2017, 307 mukaan). Nämä asiat tuovat oman elementtinsä venäläiseen mediakenttään ja pohdintoihin sen uusiutumiskyvyttömyydestä.

2.2.3. RT ja Sputnik International

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoitus on tarkastella Venäjän valtionjohtoisten, ulkomaiselle yleisölle suunnattujen verkkojulkaisujen ilmastonmuutosuutisointia. RT ja Sputnik valikoituivat tutkielmani aineistoksi siitä syystä, että ne on todettu Venäjän valtion rahoittamiksi ja ohjailmiksi (ks. esim. Simons

2014, 446-447). Ne kuuluvatkin valtion omistamaan Rossija Segodnja (ent. RIA Novosti³) -mediataloon, joka keskittyy uutisoimaan Venäjän politiikasta ja Venäjästä yleensä (Yle 9.12.2013). Se toimii 45 maassa 14 eri kielellä ja pitää itseään objektiivisena uutislähteenä (Simons 2014, 447). Greg Simons (2014, 446) on todennut, että RT luotiin täyttämään aukkoa Venäjän infomaatioturvallisuuskäsitteissä (ks. tämän tutkielman luku 5.3): Venäjä halusi tuottaa sisältöä kansainväliselle yleisölle. Näin ollen RT:n asema valtionhallinnon alaisena on hyvin selkeä.

Valittuja tiedotusvälineitä seuraamalla saadaan kuva siitä, millaista kuvaa Venäjä pyrkii ilmastonmuutoksesta ulkomaalaiselle yleisölle luomaan. Aineistosta on jätetty pois toisinaan näiden kahden median ohessa mainittu *Russia Beyond The Headlines* -julkaisu siksi, että se keskittyy uutisoinnissaan ennen kaikkea kulttuuriin.

RT:tä ja Sputnikia on tutkittu jonkin verran aiemmin, mutta etenkin Sputnikia ei juuri ole tarkasteltu. Manchesterin yliopistossa on vuoteen 2020 saakka käynnissä tutkimusprojekti ”Reframing Russia for the Global Mediasphere: From Cold War to ’Information War’?” ja esimerkiksi RT:n roolia salaliittoteorioiden levittäjänä (ks. Yablokov 2015), maabrändäyksen välineenä (ks. Miazhevich 2018) ja julkisuusdiplomatian työkaluna (ks. Simons 2014; 2015).

Hutchingsin et al. (2015, 631) ovat todenneet, että kansainvälisen sisällöntuottamisen⁴ päätarkoituksena on itse uutisten kertomisen lisäksi on tehdä mediaa rahoittavasta valtiosta houkuttelevampi ja vaikuttavampi ulkomailla. Näin valtionrahoitteiset kansainväliset mediat toimivat julkisuusdiplomatian välineinä, ja niiden halutaan toimivan pehmeän vallan välineinä.

RT (ent. Russia Today) on vuodesta 2005 lähtien julkaistu uutismedia, jolla on kahdeksan tv-kanavaa ja digitaalinen uutisala kuudella kielellä. RT lähettää uutislähetystyksiä Moskovasta, Washington DC:stä, Lontoosta ja Pariisista. (About RT 2018.) RT:n tv-lähetystyksiä pystyy katsomaan yli sadassa valtiossa viidellä eri mantereella (Simons 2015), mikä kertonee sen kattavuudesta ja toisaalta myös volyyymista, jolla siihen on haluttu panostaa. Sen perustaminen oli osa Venäjän valtion rahoittamaa ohjelmaa, jolla pyrittiin edistämään Venäjän asemaa ja positiivista Venäjä-kuvaa ulkomailla (Yablokov 2015, 305), ja sen sisällön on sanottu olevan räätälöity etenkin länsimaista yleisöä ajatellen (Simons 2014, 447). RT:n

³ Mediatalon nimi on nykyään Rossija Segodnya, sillä toimisto uudelleennimettiin vuonna 2014 (Pörsti 2017, 278). RIA Novosti –nimeä kuitenkin käytetään edelleen jonkin verran (ks. esim. Simons 2014).

⁴ ”Broadcasting”. Käännän broadcasting-ilmaisuun tässä tutkielmassa sisällöntuottamiseksi, sillä se kuvaa parhaiten sanan merkitystä tässä yhteydessä (vrt. sen varsinainen merkitys ”yleisradiotoiminta”).

tarkoitus on nähty panostuksena ”informaatiotilan ottamiseen ulkomailla”, ja sen budjetti vuonna 2017 oli 320 miljoonaa dollaria (Mikkola et al. 2018, 61).

Lisäksi RT on läsnä myös sosiaalisessa mediassa, kuten Twitterissä, Facebookissa ja YouTubessa (Simons 2014, 446), mikä tekee siitä uuden julkisuusdiplomatian⁵ välineen: uuden julkisuusdiplomatian piirteitä ovat aktiivinen ja osallistuva yleisö sekä dialogihakuinen, kaksisuuntainen kommunikaatio (Simons 2015), mihin sosiaalinen media antaa mahdollisuuden. Uutta julkisuusdiplomatiää käsitellään tarkemmin luvussa 4.1.3. RT:n itsensä mukaan se tavoittaa yli kolme miljoonaa yksittäistä vierailijaa verkkouutisillaan päivittäin, ja lähes 50 miljoonaa yksittäistä kävijää joka kuukausi. (About RT 2018.) RT:n on todettu olevan BBC:n jälkeen toiseksi katsotuin kansainvälinen uutisten lähettäjä Yhdysvalloissa vuonna 2010 (Hutchings et al. 2015, 632). Lukuja on kuitenkin kyseenalaistettu yhdysvaltalaismediassa (ks. esim. The New York Times 13.9.2017), eikä RT:n seuraajamääristä julkaista riippumattomia lukuja (Grincheva 2016, 31). Lisäksi RT:n vierailijalukujen sanotaan olevan peräisin lähinnä erilaisista luonnonkatastrofivideoista ja muusta ei-poliittisesta sisällöstä (The Washington Post 12.1.2017).

RT:n tarkoitusta kuvataan median omilla sivuilla seuraavasti: “RT kertoo uutisista, jotka valtavirtamedia jättää kertomatta, tarjoaa vaihtoehtoisia näkökulmia ajankohtaisiin asioihin ja tutustuttaa kansainvälisen yleisön Venäjän näkökulmaan suurissa kansainvälisissä tapauksissa.”⁶ RT:n on tyylyssään sanottu ottaneen mallia CNN:stä ja BBC:stä (The New York Times 13.9.2017). Sitä onkin pidetty venäläisenä versiona BBC:stä, Deutsche Wellestä ja France 24:stä. RT:n tv-kanavalla omaa ohjelmaansa on pitänyt muun muassa Wikileaksin perustaja Julian Assange. (Simons 2014, 447.)

RT on siis Venäjän hallituksen rahoittama, ja sillä on maine Kremlin propagandan tuottajana. Sen asema ja maine ovat luoneet aikaisemmalle tutkimukselle otollisen maaperän tarkastella sen käyttöä Venäjän ulkopoliittikan teon välineenä. (Yablokov 2015, 301; ks. myös Simons 2014, 447.) Mediaan viitataan Venäjän pehmeän vallan (Miazhevich 2014, 186) tai julkisuusdiplomatian (Simons 2015) välineenä, ja sen tarkoitus Venäjän agendalla onkin yleisesti tunnistettu.

Yablokov (2015, 305) toteaa RT:n ilmestyneen samoihin aikoihin, kun Venäjä päätti alkaa uudelleen haastaa Yhdysvaltojen dominanssia maailmassa. Kuitenkin Georgian sodan käsittely länsimaisessa mediassa sai aikaan sen, että RT:n tarkoitus muuttui. Sen päätavoite ei enää ollut venäläisen kulttuurin

⁵ New Public Diplomacy.

⁶ “RT covers stories overlooked by the mainstream media, provides alternative perspectives on current affairs, and acquaints international audiences with a Russian viewpoint on major global events.”

edistäminen, vaan siitä tehtiin väline poliittiseen toimintaan, erityisesti Yhdysvaltojen maailmanpoliittisen aseman vähättelyyn. (Yablokov 2015, 305.) Yhdysvaltojen vastustus, *anti-Americanism*, onkin RT:n toimintalogiikassa keskeistä (mt, 306). Tämä tuli ilmi esimerkiksi RT:n tavassa käsitellä vuoden 2014 tapahtumia Ukrainassa. Julkaisu syytti Yhdysvaltoja muiden maiden ohjailusta ja kuvasi Venäjän roolin tilanteessa rakentavana voimana, siinä missä ”lännen” vaikutus oli tuhoava. (Simons 2015.) RT on saanut Britanniassa viestintäviranomaiselta varoituksia siitä, ettei se ole noudattanut ”virheettömän ja tasapuolisen” tiedonvälityksen periaatteita (Pörsti 2017, 365). Kun RT:n tarkoitus on lähtökohtaisesti olla mielipiteisiin vaikuttava julkaisu, voitaneen olettaa myös sen ilmastonmuutoskeskustelun olevan tarkoituksellista.

Sputnik perustettiin Rossija Segodnyan uudeksi kansainväliseksi haaraksi vuonna 2014, ja se tuottaa uutisia niin verkkosivuille, sosiaalisiin verkostoihin kuin radiolähetysinäkin (About us 2018). Sputnikin päämaja on Moskovassa, mutta sillä on toimistot myös Washington DC:ssä, Pekingissä, Pariisissa, Berliinissä, Kairossa, Lontoossa ja Edinburghissa. Verkkosivunsa mukaan se kertoo ”globaaleista politiikka- ja talousuutisista tavoitellen kansainvälistä yleisöä”⁷ (About us 2018), ja sen ensimmäinen mainoslause aikoinaan oli, että se kertoo ”vaietuista asioista” (Pörsti 2017, 278). Sputnik International, tämän tutkielman aineisto, on Sputnikin englanninkielinen puoli. Englannin lisäksi Sputnik tuottaa uutisia verkkoalustalleen yli 30 kielellä (BBC 2016). Media ei jaa uutistensa kävijämääriä, mutta ilmoittaa sen radiolähetyskuunneltavan yli 800 tuntia päivässä (Sputnik verkkosivu 2018). Myös se on useissa yhteyksissä yhdistetty Kremlin etuja ajavaan toimintaan, ja se saa rahoituksensa Venäjän valtiolta (ICA 2017, 2-3; ks. myös Foreign Policy 10.11.2014; The New York Times 28.8.2016). Sputnikin taustalla vaikuttavan Dmitri Kiselyevin on myös raportoitu todenneen neutraalin journalismin ajan olevan ohi (The New York Times 28.8.2016), mikä omalta osaltaan selittää uutismedian luonnetta.

Sputnikin uutisointi Ukrainasta oli samanlaista kuin RT:n: se painotti Venäjän positiivista roolia ja ”lännen” negatiivista roolia. Tällaisella uutisoinnilla Venäjän on nähty pyrkivän horjuttamaan Yhdysvaltojen, ja läntistä, hegemoniaa maailmassa. Yhdysvallat on pyrittä esittämään aggressiivisena toimijana, jolla on piilotettuja geopoliittisia intressejä. (Simons 2015.) Lisäksi RT ja Sputnik ovat muun muassa pyrkineet esittämään Euroopan unionin hajoamisen partaalla olevana toimijana ja Venäjän kansainvälisen oikeuden puolestapuhujana (Pörsti 2017, 279) ja ne uutisoivat kesän 2016 Brexit-

⁷ “[The agency] covers global political and economic news targeting an international audience.”

äänestyksestä antamalla suurimman osan tilasta eron kannattajille. Venäjän tavoitteet näiden mediatalojen käytössä vaikuttavatkin muuttuvan yhä kauaskantoisemmiksi. (Pörsti 2017, 320.)

Nämä uudet mediat levittävät Venäjän hallinnon ajatuksia samanlaisella näkökulmalla ympäri maailman (Pörsti 2017, 279). Foreign Policy (10.11.2014) kuvaa sekä RT:n että Sputnikin olevan samaa tarkoitusta varten, mutta hieman eri tavoin: siinä missä RT on enemmänkin skandaalinhakuinen tabloid- uutismedia, Sputnikia kuvaillaan termeillä ”julkea, Internetin luonteen ymmärtävä, fiksumpi”⁸. Sama ero toistuu muuallakin: RT on nähty perinteisempänä uutismedianä, Sputnik sen suorapuheisena ”pikkusisaruksena” (The New York Times 13.9.2017).

⁸ ”Cheeky, Internet-savvy, smarter”.

3. ILMASTONMUUTOKSEN MEDIAKÄSITTELY VENÄJÄLLÄ

Tässä luvussa kartoitetaan ilmastonmuutosuutisointia venäjänkielisessä mediassa. Venäjän median ilmastonmuutosuutisoinnin käsittely on, kuten todettua, erityistä paristakin syystä. Ensimmäinen syy on median historia ja nykytila Venäjällä, jota käsiteltiin luvussa 2.2.2. Toinen syy on Venäjän rooli ilmastonmuutoksen aiheuttajana. (Poberezhskaya 2016, 1-2.)

Marianna Poberezhskaya (2016, 3) argumentoi venäläisen ilmastonmuutosuutisoinnin paljastavan paitsi sen, mitä venäläinen yleisö oppii ilmastonmuutoksesta, myös sen, miten Venäjän valtio ongelmaa tarkastelee. Lehdistön onkin huomattu seuraavan valtiotason ilmastonmuutokseen suhtautumisen muutoksia (mt., 106). Venäjä oli vuosia hyvin skeptinen ilmastonmuutosta kohtaan, ja maa pyrki pysymään ilmastopuolustuksen ulkopuolella. Noihin aikoihin maassa myös lobattiin äänekkäästi ilmastonmuutoksen kieltämisen puolesta. Kuitenkin Kööpenhaminan ilmastokonferenssin aikaan maan asenne kääntyi: ihmisen rooli ilmastonmuutoksessa tunnustettiin, ja ilmastonmuutokseen reagoimisesta tuli Venäjän kiinnostuksen kohde. (mt., 122.)

Omistajuuskysymykset ja niiden takana olevat mahdolliset motiivit ovat erityisen keskeisiä mietittäessä Venäjän valtionjohtoisen median ulkomaailmalle suuntaamaa ilmastonmuutosuutisointia. Niin valtio kuin tahot, jotka myös omistavat tiedotusvälineitä, ovat mukana öljy- ja kaasubisneksessä ja muussa toiminnassa, joka suoraan vaikuttaa Venäjän kasvihuonekaasupäästöihin. Esimerkiksi kaasuyhtiö Gazpromilla on oma mediatalonsa, joka omistaa niin tv-kanavan, radioasemia kuin lehtiäkin. Tällaiset intressit onkin nimetty syyksi sille, että venäläismediassa ilmastonmuutos on viime vuosiin saakka ahkerasti kielletty. (Poberezhskaya 2016, 39.) Ilmastonmuutosuutisointi kun pysyy tiukasti poliittis-taloudellisessa kehyksessä, johon vaikuttaa ennen kaikkea eliitin asennoituminen (mt., 130).

Valtionomisteiset tiedotusvälineet ovat hyvin vahvasti valtion ilmastopolitiikan vaikutuksen alaisia ilmastonmuutoksesta uutisoidessaan (Poberezhskaya 2016, 39). Mikäli oletetaan, että väite valtion dominoinnista venäläisen median ilmastonmuutoskeskustelussa pitää paikkansa, median reaktioiden tulisi seuralla valtion reaktioita (Poberezhskaya 2015, 101). Poberezhskaya (2016, 5) käyttää hyvänä esimerkkinä tästä seuraavaa: ”mikäli Kööpenhaminan konferenssin jälkeen valtionomisteinen sanomalehti puhuu ilmastonmuutoksesta faktana lännen valeen sijaan, voidaan kontekstista johtuen

sanoa sanavalinnan olevan linkittynyt valtion politiikkaan”.⁹ Sanavalinta voikin siis näyttää, kuinka ilmastonmuutoksen näkeminen on muuttunut vallalla olevan diskurssin luojan, siis valtion, toimesta (Poberezhskaya 2016, 5; 130).

Saman on huomannut myös Dmitry Yagodin (2010, 288), jonka mukaan venäjänkieliset sanomalehdet seurailivat valtion ilmastopolitiikkaa uutisoinnissaan Kööpenhaminan kokouksesta, eikä Venäjän ilmastodoktriinia haastettu mediassa. Aikaisemmassa tutkimuksessa onkin havaittu valtion jonkinasteista vaikutusta siihen, miten media ilmastonmuutosta käsittelee (Poberezhskaya 2016, 25). Veli-Pekka Tynkkysen ja Nina Tynkkysen (2018, 3) mukaan on kuitenkin huomattava, että valtionjohtoisen median ilmastonmuutoskeskustelu ei välttämättä ennusta Venäjän valtion liikkeitä kansainvälisissä ilmastonmuutosneuvotteluissa. Sen merkitystä ei kuitenkaan tule aliarvioida, sillä ilmastonmuutoskeskustelulla ja sen kehystämällä mediassa voi olla poliittisia seuraamuksia (mt.). RT:n ja Sputnik Internationalin tapauksessa on kuitenkin huomioitava kyseisten tiedotusvälineiden tässä mielessä poikkeuksellinen luonne: ne on luotu ennen kaikkea julkisuusdiplomatian välineeksi, eikä niitä siis voi kohdella niin sanottuna tavallisena medianana.

Venäjänkielisessä mediassa ei niinkään ole ollut kyse totuuden vääristelystä ilmastonmuutoksesta puhuttaessa. Enemmänkin kyseessä on ollut ilmastonmuutoskeskustelun puuttuminen julkisesta keskustelusta. (Poberezhskaya 2015, 106.) Poberezhskaya on todennut, ettei ilmastonmuutos ole tarpeeksi tärkeä aihe Venäjällä, jotta sitä sensuroitaisiin (2016, 58). Kuitenkin valtion koko poliittis-taloudellinen järjestelmä ohjaa käsittelemään asioita tietystä näkökulmasta, ja valtion voidaan nähdä näin ohjailevan uutisointia (Poberezhskaya 2016, 130). Aiemmassa tutkimuksessa onkin todettu venäläisen ilmastonmuutosuutisoinnin osoittavan valtion vaikuttavan uutisointiin ja ylipäätään median tuottamiin sisältöihin (Poberezhskaya 2016, 25). Muun tutkimuksen mukaan olennainen piirre venäläisessä ilmastonmuutosuutisoinnissa on ollut ilmastonmuutoksen kieltäminen (Tynkkynen ja Tynkkynen 2018) ja sen uhkien vähättely tai kääntäminen positiiviseksi (Yagodin ja Tedelberg 2017, 107; Yagodin 2017, 27).

Poberezhskayan mukaan (2015, 106) venäjänkieliset sanomalehdet esittävät Venäjän valtion maan talouden puolustajana ja pelastajana ilmastoneuvotteluissa, eikä valtion tai johtajien roolia juuri ole

⁹ “-- [I]f a state-owned newspaper after the Copenhagen Conference starts referring to climate change as a well-known fact rather than a lie created by Western scientists, then it can be argued that because of the political context, this choice of words is very likely to be connected with the state’s policy [--].”

kyseenalaistettu. Myöskään siitä, kuinka vähäistä venäläisviranomaisten halu tehdä yhteistyötä ilmastonmuutoksen suhteen esimerkiksi Kioton ilmastokonferenssissa oli, ei ole venäläismediassa kirjoitettu – lehdistö joko kirjoitti Venäjän johtavan neuvotteluprosessia tai sulki kokonaan pois Venäjän roolin prosessissa keskittyen arvostelemaan Yhdysvaltojen toimintaa. Jälkimmäisellä tavalla uutisoi ennen kaikkea vasemmistolainen Sovetskaya Russia. (Poberezhskaya 2016, 114.) Lehden onkin havaittu pyrkivän syyttämään ilmastonmuutoksesta ”vihamielistä länttä ja ilkeää kapitalismia” (Poberezhskaya 2015, 104).

Venäläislehdet myös vetoavat suuressa määrin valtioon tietonsa lähteenä (mt., 106). Samankaltaista valtiotahoon vetoamista tosin on todettu muissakin valtioissa (Wilkins 1993 Howard-Williamsin 2009, 32 mukaan). Valtion asenteet tukevat kuitenkin ennen kaikkea suuria venäläisyrityksiä, joten niiden etu heijastuu myös uutisointiin (Yagodin 2010).

Vuoden 2009 Kööpenhaminan ilmastokokouksen aikaista ilmastonmuutosuutisointia tutkittaessa havaittiin, että eri lehdet kirjoittivat ilmastonmuutoksesta eri tavoin. Izvestiya-lehden uutisointi kiisti ihmisen vaikutuksen ilmastonmuutokseen ja ylipäättään ilmiön olemassaolon. Lisäksi lehti julkaisi uutisia Venäjän johtavasta roolista Kööpenhaminan neuvotteluissa ja arvosteli muita maita hidastelusta. Komsomol'skaya Pravda -lehden ilmastonmuutosuutisoinnin aiheet olivat moninaisempia: se uutisoi niin Kööpenhaminan kokouksesta itsestään kuin Venäjän hallituksen aloitteellisuudesta, sään poikkeavuudesta ja ilmastoskeptikoiden mielipiteistä. Myös Komsomolskaya Pravda kuvasi Venäjän ilmastoneuvotteluiden johtajana, ja tuolloinen presidentti Medvedev kuvattiin pelastajaksi, joka estäisi ilmastokatastrofin. Lehdessä esiintyi jonkin verran myös ajatusta ilmastonmuutoksesta ”länsimaisena juonena”. Kokonaisuutena lehden uutisointi olikin sekalaista, ja yhtenäisenä temana säilyi vain Venäjän hallituksen kanta. (Poberezhskaya 2016, 114-115.)

Samaisessa tutkimuksessa havaittiin, että Kommersant-lehdessä ilmastonmuutoksesta kirjoitettiin taloudellisesta näkökulmasta, ja ilmastonmuutos nähtiin tuottoisana Venäjälle. Toisaalta myös ilmastonmuutosskeptisiä uutisia julkaistiin, mutta erona muihin venäläislehtiin Kommersant pyrki myös kyseenalaistamaan valtion ilmastonmuutospolitiikkaa. Rossiyskaya gazeta -lehden uutisoinnissa Venäjän roolia maailman johtajana ilmastoneuvotteluissa erityisesti korostettiin, ja ilmastonmuutoksen tuomia mahdollisuuksia maalle uutisoitiin. Sovetskaya Rossiya -lehden ilmastonmuutosuutisoinnin pohjavireenä oli kapitalismin kritiikki: kapitalismi on tuonut ilmastokatastrofin maailmaan. Lehdessä ei tässäkään tapauksessa ollut mainintoja Venäjältä tai maan hallituksesta – ei positiivisia eikä negatiivisia.

Tämä on kiinnostavaa, sillä kommunistilehden olisi voinut olettaa haastavan vastakkaisesti näkevän hallituksen kantoja (Poberezhskaya 2016, 115-118). Venäläislehtien on siis todettu eroavan ilmastonmuutosuutisoinnissaan. Kuitenkin kokonaisuutena uutisointi oli melko yhtenäistä, sillä lehdet loivat samaa diskurssia toistaessaan valtion ilmastonmuutospolitiikan kantoja. (mt., 118.)

Toisen tutkimuksen mukaan talous on tärkein tekijä, jonka kautta venäjänkielisessä mediassa käsiteltiin ilmastonmuutosta Kööpenhaminan ilmastokokouksen aikaan. Lisäksi Venäjän itsestään antama kuva kansainvälisellä arenalla on todettu tärkeäksi. Samaisen konferenssin aikaan Venäjä esitettiin neuvottelijana kehittyneiden ja kehittyvien valtioiden välillä, eikä ilmastonmuutosta juurikaan kuvattu poliittisena haasteena Venäjälle itselleen. Mainintoja esimerkiksi ympäristöriskeistä, joita ilmastonmuutokseen kuuluu, ei juurikaan ollut. Mediassa kansainväliset ilmastoneuvottelut onkin enenevässä määrin kuvattu Venäjälle hyödyllisiksi, kun maa niiden avulla voisi muun muassa kohottaa diplomaattista profiiliaan. (Yagodin 2015, 287-288.)

Toisaalta venäläiset toimittajat kärsivät vaikeuksista ilmastonmuutostiedon saamisessa. Paikallisten asiantuntijoiden löytäminen on vaikeaa, eivätkä toimittajat useinkaan tiedä, kenen puoleen kääntyä. Ongelma esiintyy myös toisin päin. Ilmastonmuutos- ja ympäristöasioista julkisuuteen puhumaan pyrkivät eivät saa yhteyttä toimittajiin. Ilmastonmuutosuutisoinnin päämotivaattorina ja jopa päälähteenä sanotaankin olevan maan johtajien. Heidän asiaa kohtaan suuntaamansa huomio on saanut aikaan sen, että ilmastonmuutosta on käsitelty myös mediassa. (Poberezhskaya 2016, 44-47.)

Erityisen hankalaksi ilmastonmuutostiedon välittämisen kannalta tilanne on siksi, että valtionjohdon, siis lähinnä presidentin, lakatessa puhumasta ilmastonmuutoksesta, hiljenee myös tiedotusvälineiden uutisointi aiheesta. Tällaista kehityskulkua ei kuitenkaan nähdä järin todennäköisenä, vaan Venäjän intressissä lienevät ilmastonmuutokseen reagoivat toimet myös jatkossa; ainakin siihen liittyvät talouden reformit ja imagolliset seikat. (Poberezhskaya 2016, 159.)

4. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

4.1. Julkisuusdiplomatiaa tukevista käsitteistä

Joseph Nyen luoman pehmeän vallan¹⁰ käsitteellä tarkoitetaan valtaa, jota maalla on, mikäli se on kykenevä muokkaamaan toisen maan vallitsevaa ajatusmaailmaa vetovoimallaan. (Grincheva ja Lu 2016, 27.) Pehmeä valta viittaa siis maan kulttuuriseen houkuttelevuuteen sotilaallisen tai taloudellisen vaikutusvallan sijaan. (Cull 2009, 15). Tämä valta perustuu paitsi maan viehätysvoimaan, myös sen kykyyn manipuloida poliittista päätöksentekoa sen rajojen ulkopuolella (Nye Yagodinin 2015, 59 mukaan).

Tässä tutkielmassa tarkastelen venäläisen ilmastonmuutosuutisoinnin tavoitteita julkisuusdiplomatian käsitteen kautta. Julkisuusdiplomatiaa käsitellään yleensä pehmeän vallan kautta. Julkisuusdiplomatia on keino edistää maan pehmeän vallan käyttöä (Cull 2009, 15). Onpa sen sanottu olevan yksi useimpien länsimaiden tärkeimmistä ulkopoliittikan keinoista (Grincheva ja Lu 2016, 27). Nykyisin pehmeän vallan käsitettä käytetään myös hieman Nyen visiosta poikkeavalla tavalla puhuttaessa valtioiden vaikutuskeinoista (Simons 2014, 440). Kuitenkin ajatellaan, että pehmeän vallan käyttö ja julkisuusdiplomatia liittyvät yhteen valtion vaikutuskeinoissa, ja ettei vain toisen harjoittamisessa ole mieltä. Poikkeuksiakin on, esimerkiksi Pohjois-Korea harjoittaa julkisuusdiplomatiaa, muttei käytä pehmeää valtaa. (Simons 2018, 147.) Pehmeä valta on mainittu Venäjän ulkopoliittikan ohjelmassa ensimmäisen kerran vuonna 2013, ja Venäjän presidentti Putin on puhunut termistä positiiviseen sävyyn (The Moscow Times 17.9.2015). Nykyisin pehmeän ja kovan vallan sijasta puhutaan usein myös älykkäästä vallasta¹¹, joka on näiden kahden sekoitus, jossa julkisuusdiplomatia vaikuttaa politiikan tekoon (Cull 2009, 15).

Usein RT:stä ja Sputnik Internationalista puhutaan venäläisen informaatiovaikuttamisen välineinä. Nykyiset, ”totuudenjälkeisen ajan” ilmiöt, teknologinen murros ja esimerkiksi sosiaalisessa mediassa verkottuminen ovat luoneet uudenlaisia mahdollisuuksia informaatiovaikuttamiselle, vaikka se voidaankin nähdä osana propagandan historiaa. Etenkin Venäjää on syytetty viimeaikaisesta

¹⁰ Soft power, käännetään myös ”pehmeä vaikuttaminen” (esim. Yle 20.9.2017).

¹¹ Smart power.

”informaation aseistamisesta”. (Mikkola et al. 2018, 60-61.) Pörsti (2017) taas on argumentoinut Venäjän ulkoisen viestinnän olevan ennen kaikkea propagandaa.

Venäläiselle propagandalle ja disinformaatiolle on käytetty yläkäsitteenä ”strategista harhauttamista” (Mikkola et al. 2018, 61). Tässä tutkielmassa käytän sateenvarjoterminä mielipidevaikuttamista tarkoittamaan laajasti kaikkea sitä, mihin RT:n, Sputnikin ja Venäjän on nähty pyrkivän.

Käsitteet, joilla RT:n ja Sputnik Internationalin toimia pyritään kuvaamaan, ovat moninaisia ja limittäisiä, mutta eivät aina samaa tarkoittavia. Olen päätenyt keskittymään kuvaamaan näiden joukkotiedotusvälineiden toimintaa ennen kaikkea julkisuusdiplomatian käsitteen kautta. Tätä perustelen sillä, että niitä on aiemmassa tutkimuksessa käsitelty juuri julkisuusdiplomatian toimijoina (ks. esim. Yablokov 2015). Mikä tahansa tässäkin mainituista käsitteistä olisi voinut olla hyvä toiminnan kuvaamiseen ja tuonut omalta osaltaan uutta näkökulmaa tutkielmaani, mutta päädyin lopulta valitsemaan käsitteistä vain yhden selkeyden vuoksi. Tämän tutkielman tarkoitus kun ei ole keskittyä käsiteanalyysiin vaan ilmastomuutoksesta kirjoittelun tapoihin.

4.1.1. Julkisuusdiplomatian määritelmä

Julkisuusdiplomatian määrittelyjä on useita, eikä mikään määritelmä ole toistaiseksi kohonnut yleispäteväksi, kansainvälisesti hyväksytyksi julkisuusdiplomatian määritelmäksi (Melgin 2014, 18). Anthony Pratkanis (Melginin 2014, 18 mukaan) on määritellyt julkisuusdiplomatian kansallisen intressin edistämiseksi, jossa maa pyrkii vaikuttamaan oman etunsa hyväksi muiden valtioiden kansalaisten näkemyksiin, uskomuksiin ja käyttäytymiseen. Nicholas Cull (2009, 12; ks. myös Cull 2009 Yablokovin 2015, 303 mukaan) määrittelee julkisuusdiplomatian kansainvälisen toimijan pyrkimyksenä hallita kansainvälistä ympäristöään olemalla tekemisissä ulkomaisen yleisön kanssa eli hakeutumalla kansainväliseen julkisuuteen. Sillä pyritään muun muassa kasvattamaan valtion houkuttelevuutta ulkomailla ja saamaan ulkomaiset tahot tukemaan toimijan politiikkaa ja tekemisiä. Tämän yleisluontoiseen määrittelyyn avulla voidaan luoda teoreettinen kehys, johon toimintaa on mahdollista peilata (Melgin 2014, 18).

Nicholas Cull (2009, 12) on määritellyt diplomatian käsitteen kansainvälisen toimijan muina kuin sodankäyntiin liittyvinä keinoina hallita kansanvälistä ympäristöään. Julkisuusdiplomatia eroaa perinteisestä diplomatiasta siinä, että se tavoittelee nimenomaan ulkomaisen yleisön huomiota, siinä missä perinteisessä diplomatiassa toimija pyrkii hallitsemaan kansainvälistä ympäristöään olemalla tekemisissä toisen kansainvälisen tason (vastaavan) toimijan kanssa (Cull 2009, 12). Julkisuusdiplomatia pyrkii siis tavoittamaan ennen kaikkea ei-valtiollisia toimijoita, mitä pidetään sen erona perinteisen diplomatian käsitteeseen (D’Hooghe 2015, 17; Simons 2014, 442). Valtio pyrkii siis vaikuttamaan toisen valtion kansalaisiin ilman kohdemaan viranomaisten osallisuutta asiaan.

Julkisuusdiplomatian juurien katsotaan olevan 1800-luvun puolivälin länsimaisessa lehdistössä. Käsitteen käyttöönottoon myötävaikutti teknologian kehitys ja sen myötä avoimemmaksi muuttunut käsite diplomatiasta: julkisuuden rooli kasvoi merkittävästi. (Melgin 2014, 19.) Käsitettä käytti ensimmäisen kerran Edmund Gullion puhuessaan kulttuurisuhteiden ja kansainvälisen informaation prosesseista vuonna 1965 (Cull 2009, 17). Termin käyttö levisi Yhdysvalloissa kylmän sodan aikana muun muassa siksi, että sillä haluttiin erottautua Neuvostoliiton käyttämistä keinoista ja politiikasta, joita pidettiin propagandana ja psykologisena sodankäyntinä (mt., 17). Onkin kiinnostavaa, että Venäjän valtio on ottanut käyttöönsä keinoja, joilla Yhdysvallat on alun perin pyrkinyt erottumaan Neuvostoliitosta.

Positiivisen kuvan luomisella pyritään kasvattamaan julkisuusdiplomatiata harjoittavan tahon globaalia vaikutusvaltaa (Yablokov 2015, 303). Tämä tarkoittaa sitä, että kulttuurienvälisellä yhteydellä luodaan maan omille pyrkimyksille mieluista yleistä mielipidettä muissa valtioissa (Cull 2009 Grinchevan ja Lun 2016, 27 mukaan). Samalla se on myös maineen hallintaa (Simons 2014, 441). Sitä käyttävät laajasti eri valtiot, ja sen keinot kehittyvät jatkuvasti – samalla elää myös sen määritelmä (Simons 2014, 440).

Cull (2009, 18-23) on listannut julkisuusdiplomatian viisi elementtiä: kuunteleminen, asianajo, kulttuuridiplomatia, vaihtodiplomatia ja kansainvälinen sisällöntuotanto. Kohdeyleisöä kuuntelemalla pyritään keräämään tietoa, kuten mielipiteitä. Lisäksi julkisuusdiplomatia ei välttämättä aina pyri vaikuttamaan vastaanottajaansa, vaan se voi myös kuunnella vastaanottajan näkemyksiä ja reagoida niihin. Kuunteleminen on yleensä liittynyt keskeisenä osana muihin julkisuusdiplomatian elementteihin. (Cull 2009, 12-18.)

Asianajolla tarkoitetaan halutun, hyödyllisen viestin viemistä kohdeyleisölle. Se on yleistä kaikissa maissa, mutta dominoivana konseptina sitä on pidetty amerikkalaisessa julkisuusdiplomatiassa, jossa

ajatusta Amerikasta on pyritty myymään ulkomaille. Kulttuuridiplomatialla tarkoitetaan maan kulttuurisaavutusten ja -resurssien esiin tuomista. Esimerkiksi toisessa maassa toimivia kulttuuri-instituutteja pidetään esimerkkeinä kulttuuridiplomatiasta. Vaihtodiplomatiassa maahan otetaan esimerkiksi vaihto-opiskelijoita ja toisaalta oman maan opiskelijoita lähetetään vaihtoon muihin maihin kertomaan kotimaastaan. (Cull 2009, 18-20.)

Sisällöntuotannolla kansainväliseen ympäristöön pyritään vaikuttamaan median välineillä. Myös mainosrahoitteista sisällöntuotantoa voidaan pitää julkisuusdiplomatiانا. Kansainvälinen sisällöntuotanto liittyy muiden jo esiteltyjen elementtien kanssa, sillä sen kautta voidaan kerätä tietoa yleisöstä (kuunteleminen), ajaa valtion asiaa esimerkiksi pääkirjoituksissa (asianajo), edistää kulttuuridiplomatiaa tuottamalla kulttuurisisältöä ja vaihtodiplomatiaa ohjelmien ja henkilöstön vaihdolla muiden toimijoiden kanssa. Erityisesti uutistuotannon merkitys kuitenkin nousee sisällöntuotannon omaksi elementiksi eikä vain muiden elementtien toteutuskeinoksi. (Cull 2009, 21-22.) Tämän tutkielman fokuksessa onkin luetelluista keinoista viimeinen, kansainvälinen sisällöntuotanto.

Uutiset ovat olleet julkisuusdiplomatiان käytön vahvin elementti, sillä niiden avulla on voinut levittää maan kulttuuria. (Cull 2009, 22.) Hyvänä esimerkkinä onnistuneesta kansainvälisestä sisällöntuotannosta on Britannian toiminta Yhdysvaltojen eristäytyessä toisen maailmansodan alussa. Britannia olisi tarvinnut Yhdysvaltojen apua sodassa, mutta sen maakuva Yhdysvalloissa oli huono, olihan se itse levittänyt propagandaa Yhdysvalloissa ensimmäisen maailmansodan aikaan. Britannian ratkaisu oli pyrkiä vaikuttamaan amerikkalaisten käsityksiin julkisuusdiplomatiان keinoin. Brittiläiset tiedotusvälineet antoivat amerikkalaisten kirjeenvaihtajien käyttää tilojaan sodasta uutisointiin, jolloin tieto sodasta levisi Yhdysvaltoihin. Lisäksi BBC North America tuotti draamasarjan, jossa käsiteltiin Blitzkriegiä vetoavalla tavalla. BBC pystyi irrottautumaan propagandan levittäjän maineestaan julkaisemalla luotettavia uutisia. Strategian keskiössä oli saada amerikkalaiset samaistumaan Britannian hätään sodan keskellä. Työ tuotti tulosta: yleinen mielipide kääntyi siihen, että Yhdysvaltojen neutraalius sodassa ei ollut yhtä tärkeää kuin Britannian auttaminen. (Cull 2009, 39-41.) Cull (2009, 41) väittää, että Japanin hyökkääminen Pearl Harbouriin johtui osittain myös sotamyönteisestä julkisesta mielipiteestä Yhdysvalloissa, jonka BBC olisi saanut aikaan. Hän argumentoi tämän esimerkin perusteella, että epäsuora viesti on uskottavampi kuin suora pyyntö. Keskeistä kansainvälisessä sisällöntuotannossa oli luoda emotionaalinen yhteys. (Mts.)

Julkisuusdiplomatia kuuluu politiikan tutkimuksen käsitteistön lisäksi myös viestinnän, tarkemmin sanottuna kansainvälisen viestinnän, käsitteistöön. Se ohjaa kuvaamaan viestinnän muotoja: millaisin välinein ja millaisin sisällöin sisältöä tuotettiin. Sen avulla on pyritty kuvaamaan kansainväliseen politiikkaan liittyviä asioita. (Melgin 2014, 19.)

Julkisuusdiplomatiata tehdään usein joukkotiedotusvälineiden keinoin – Gilboa (2000 Grinchevan ja Lun 2016, 27 mukaan) käyttää jopa termiä ”mediadiplomatia”. Julkisuusdiplomatian välittämisen keinoihin ovatkin perinteisesti kuuluneet TV, radio ja sanomalehdet (Simons 2014, 442). Internet on tärkeä osa nykyaikaista julkisuusdiplomatiata (Simons 2015). Omalla medialla valtio välttää tilanteen, jossa sen haluama viesti muuttuu, kun se kulkee mediakoneiston läpi (Simons 2014, 441). Kansainvälinen sisällöntuotanto välittää informaatiota maasta useilla eri tavoilla, minkä on todettu kasvattavan luottamusta toimijaan, joten erityisesti sen merkitys julkisuusdiplomatiassa on korostunut. Oma kansainvälinen uutistoimisto mahdollistaa sen, että valtion agendalla olevista asioista voidaan tiedottaa uutismuodossa, mikä vetoaa yleisöön. Hyvä esimerkki sisällöntuotannon voimasta on yhdysvaltalainen CNN, vaikkei se valtionmedia olekaan. Se on kyennyt vaikuttamaan kansainvälisen yleisön asenteisiin, ja CNN:n menestys on nähty merkinä sisällöntuotannon merkityksen kasvusta kansainvälisissä suhteissa. (Yablokov 2015, 303.) Internet on myös mahdollistanut entistä vuorovaikutteisemmän kommunikoinnin julkisuusdiplomatiata harjoittavan tahon ja sen yleisön välillä (Simons 2014, 441). Tämän nykyaikaisen julkisuusdiplomatian avaamista jatkan alaluvussa 4.1.3.

4.1.2. Julkisuusdiplomatian ja propagandan suhde

Dmitry Yagodin (2015, 58) kuvaa julkisuusdiplomatian luonnetta Idäntutkimus-lehdelle kirjoittamassaan kolumnissa seuraavasti: ”Venäläisen propagandan – tai vähemmän väritynyttä sanaa käyttäkseni Venäjän harjoittaman julkisen diplomatian – uudet muodot ovat puhuttaneet Euroopassa viime vuosina niin suurta yleisöä kuin tutkijoita ja poliitikkoja.” Toisin sanoen julkisuusdiplomatiata voidaan ymmärtää propagandana. Propaganda taas voidaan määritellä yksinkertaistetusti esimerkiksi viestintänä, joka ajaa pelkästään lähettäjänsä etuja ja joka pyrkii kaventamaan keskustelua eri mahdollisista poliittisista vaihtoehtoista (Pörsti 2017, 122-136). Myös Melginin (2014, 19) mukaan

julkisuusdiplomatia-käsitteen käytössä toisen maailmansodan jälkeen taustalla oli propagandan ”luovasta uudelleen nimeämisestä”.

Cull (2013 Melginin 2014, 19 mukaan) on kuvannut julkisuusdiplomatian suhdetta propagandaan sillä, että se ”pyrkii olemaan enemmän kuin propaganda”. Cull (2009, 23) on todennut myös, että julkisuusdiplomatiasta voi helposti tulla propagandaa, jos sitä käytetään epämoraalisesti. Greg Simons (2014, 441) toteaa julkisuusdiplomatian käsitteen menevän usein keskustelussa ”sekaisin” propagandan ja maabrändäyksen kanssa. Simons (2018, 143) on lisäksi todennut, että ”[julkisuusdiplomatian] käsitettä käytetään aika ajoin synonyyminä propagandalle ja maabrändäykselle -- ¹²”. Lisäksi jo mainittu Elina Melginin (2014) Suomen maakuva tutkiva väitöskirja on nimetty ”Propagandaa vai julkisuusdiplomatiata? Taide ja kulttuuri Suomen maakuvan viestinnässä 1937-1952”, jolloin propaganda ja julkisuusdiplomatia oikeastaan nähdäänkin erillisinä käsitteinä, joiden välille voidaan tehdä ero. Väitöskirjassa myös nimenomaan on pyritty selvittämään, ”oliko kulttuurinen maakuvan viestintä propagandaa vai julkisuusdiplomatiata” (Melgin 2014, 222). Kuitenkin Melgin toteaa myös, ettei näiden kahden käsitteen erottaminen toisistaan ole helppoa ”etenkään sodan aikana” (mts.). Tähän perustuen voidaan kyseenalaistaa tämä erottelu myös Venäjän kohdalla, käyhän maa sotaa Ukrainassa tällä hetkellä.

Näin ollen julkisuusdiplomatian suhde propagandaan ei ole yksioikoinen tutkijoillekaan, mutta käsitteiden voidaan kuitenkin sanoa olevan yhteydessä toisiinsa. Tästä syystä tutkimusaineistoni RT:n ja Sputnik Internationalin kirjoittelua oikein kuvaavan käsitteen löytäminen ei olekaan yksioikoista. Monesti tosiaan käytetään niiden sisällöntuotannosta sanaa propaganda. Propaganda sanana on kuitenkin nykysuomessa hyvin väritynyt, ja sen käyttäminen kuvaamaan sisällön tarkoitusta ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista.

Cullin ajattelua seurailleen voitaisiin todeta, että julkisuusdiplomatiata on propagandaa, jos propaganda ymmärretään neutraalina terminä käsittelemään massojen taivuttelemista. Kun sitä ei ymmärretä niin nykykielenkäytössä, on käsitteiden välillä ero. Olen näistä syistä valinnut julkisuusdiplomatian käsitteen kuvaamaan tarkastelemaani ilmiötä Yablokovin (2015) mukaisesti, sillä propagandaan liittyvät negatiiviset konnotaatiot veisivät nähdäkseni teoriaohjaavan analyysini suoraan epäobjektiiviselle ladulle.

¹² “The term, at times, is used inter-changeably with propaganda or nation branding --.”

4.1.3. Uusi julkisuusdiplomatia

Viime aikoina tutkimuksessa on alettu puhua uudesta julkisuusdiplomatiasta. Se kiinnittää huomiota keskeisiin viimeaikaisiin muutoksiin julkisuusdiplomatian käytännöissä. (Cull 2009, 12.) Uuden julkisuusdiplomatian piirteitä ovat aktiivinen ja osallistuva yleisö sekä dialogihakuinen, kaksisuuntainen kommunikaatio (Simons 2015), mihin sosiaalinen media antaa mahdollisuuden. Cull (2009, 12) nimeää keskeisiksi muutoksiksi 1) kansainvälisten toimijoiden luonteen muuttumisen; esimerkiksi järjestöt ovat esillä entistä enemmän, 2) mekanismien muutokset: kommunikoinnista on internetin ja muiden uusien teknologioiden myötä tullut reaaliaikaista, 3) tällaiset uudet teknologiat ovat hämärtäneet rajoja kansallisen ja kansainvälisen sisällöntuotannon välillä, 4) julkisuusdiplomatia hyödyntää markkinoinnin keinoja ja brändäystä, 5) kansainvälisen toimijan rooli muuttuu enemmänkin kahden (samanmielisen) ihmisen kontaktin fasilitoijaksi ja yhteensaattajaksi, jolloin toimija voi vaikuttaa tähän kanssakäymiseen ja 6) julkisuusdiplomatiasta tulee entistä enemmän suhteiden luomista top-down-viestinnän sijaan.

RT:n ja Sputnikin sosiaalisen median läsnäolo luovat kuvaa uuden julkisuusdiplomatian toimijasta, sillä näiden kanavien kautta ne voivat nimenomaan tuoda yhteen samalla tavalla ajattelevia ihmisiä ja seurata heidän kommunikaatiotaan. Erityisen kiinnostava aspekti tähän on RT:n oma Facebook-ryhmä RT and Super Fans, yhteisö, joka on tarkoitettu RT:n kannattajille (RT and Super Fans, Facebook 2019).

Kuitenkin tutkielmassani tarkastellaan ensisijaisesti uutisointia, joka on perinteisempää top-down-viestintää. Näin ollen kaikki uuden julkisuusdiplomatian kriteerit eivät täytyne tutkielmani aineistossa. Taulukossa 1 on tiivistetty Cullin (2009, 14) mukaisesti ”vanhan” ja uuden julkisuusdiplomatian piirteitä. Voidaankin tämän aiemman tutkimuksen perusteella väittää, että Venäjä käyttää RT:n ja Sputnikin toiminnassa vanhan julkisuusdiplomatian tavoitteiden saavuttamiseen uuden julkisuusdiplomatian välineitä.

Uuden julkisuusdiplomatian aikakaudella myös sen elementit ovat kehittyneet. Kuuntelemisessa teknologian kehitys on mahdollistanut mielipiteiden seuraamisen entistä helpommin, kun ihmiset itse kirjoittavat näkemyksiään internetiin. (Cull 2009, 48.) Eri strategisten kielten ottaminen mukaan viestintään voi Cullin (2009, 48) mukaan olla julkisuusdiplomatian seuraava askel, sillä näin kohdeyleisön mielipiteitä voidaan tarkkailla myös heidän luontevimmalla ilmaisukielellään.

Kansainvälisessä sisällöntuotannossa kehitys on tuonut omat haasteensa: mainosrahoitteiset kanavat kilpailevat vanhojen valtionrahoitteisten kanavien kanssa, ja median kehitys mahdollistaa eri vaihtoehtoihin helposti käsiksi pääsyn. Niinpä sisällöntuottajien on pystyttävä vastaamaan mediakentän muutoksiin. (Cull 2009, 55.) Verkottumiseen perustuvan yhteiskunnan kehitys kuitenkin luo enemmän mahdollisuuksia kuin uhkia julkisuusdiplomatialle (mt., 57), onhan sisältö useamman tahon saatavissa, vaikkakin yleisön huomiosta kilpailee yhä useampi.

Taulukko 1: Vanha ja uusi julkisuusdiplomatia

Dominoivat ominaisuudet	”Vanha” julkisuusdiplomatia	Uusi julkisuusdiplomatia
Kansainvälisen toimijan tyyppi	Valtiollinen	Valtiollinen ja ei-valtiollinen
Tekninen ympäristö	Radio, printtisanomalehdet, lankapuhelin	Satelliitti, Internet, reaaliaikaiset uutiset, matkapuhelin
Mediaympäristö	Selkeä raja kansallisen ja kansainvälisen uutisoinnin välillä	Kansallisten ja kansainvälisten uutisten välisen rajan hämärtyminen
Tausta	Poliittisen hyödyn ja propagandan teorit	Yritysbrändien ja verkottumisen teorit
Terminologia	”kansainvälinen kuva”, ”maine”	”pehmeä valta”, ”maakuva”
Roolin rakenne	Top-down, toimijalta kansainväliselle yleisölle	Horisontaalinen, toimijan fasilitoima
Roolin luonne	Kohdennettu viestintä	Suhteiden rakentaminen
Pyrkimys	Kansainvälisen ympäristön hallinta	Kansainvälisen ympäristön hallinta

Lähde: Cull 2009, 14.

4.2. Venäläisen mielipidevaikuttamisen historiaa

Tässä luvussa käsittelen paitsi venäläisen julkisuusdiplomatian historiaa, myös mielipidevaikuttamisen, etenkin kansainvälisen propagandan, historiaa. Tämän perustelen käsitteiden osittaisella ristiinkäyttämällä (ks. edellinen luku) ja sillä, että etenkin neuvostoliittolainen mielipidevaikuttaminen on ymmärretty nimenomaan propagandana. Lisäksi propaganda-sanan merkitystä ei aina ole ymmärretty yhtä negatiivisena, ja sitä on korvattu muilla sanoilla maailmassa laajemminkin: esimerkiksi

Yhdysvaltojen harjoittamasta toiminnasta on 2000-luvulle tultaessa käytetty ilmaisia ”psykologiset operaatiot” ja ”informaatio-operaatiot” (Pörsti 2017, 8). Sanaa käytettäessä on muistettava, että propagandaa tehdään myös demokratioissa. Alan tutkijat ovatkin esittäneet, että sanan negatiivisesta painolastista olisi pyrittävä eroon, jotta pystyttäisiin tunnistamaan propagandistisia käytäntöjä myös demokraattisissa maissa. (Pörsti 2017, 121-122.) Propagandahistorian tarkastelua perustelee myös Melginin (2014, 19) käsitys siitä, että toisen maailmansodan jälkeen propaganda jossain määrin nimettiin uudelleen julkisuusdiplomatiaksi.

Venäjän ja Neuvostoliiton harjoittamasta propagandasta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä maan sisäistä, omille kansalaisille suunnattua propagandaa, jota tuottivat niin koulut, lehdistö, radio kuin työpaikatkin. Suuren maan ohjaamiseen sopivat erinomaisesti myös johtajakultti ja isänmaallisuuden eri muodot. (Pörsti 2017, 74.) Tätä propagandaa tarvittiin väestön ohjaamiseen, sillä kaikki eivät suhtautuneet positiivisesti Neuvostoliittoon ja sen keinoihin (mt, 81). Ulkoisen viholliskuvan käyttäminen on kuulunut vaikutuskeinoihin jo kauan. Esimerkiksi Leninin kommunistinen puolue yritti 1920-luvun jälkipuoliskolla yhdistää neuvostokansaa luomalla kuvan Puolan ja Britannian sotaisuudesta. Lisäksi propagandalla pyrittiin kirjoittamaan historiaa uudelleen (mt., 73-82). Kuitenkaan ei sovi unohtaa järjestelmällistä pyrkimystä vaikuttaa ulkomaailman asenteisiin.

Julkisuusdiplomatiata on käytetty kauan valtion keinona vaikuttaa ympäristöönsä. (Simons 2014, 440). Viestintää käytettiin julkisuusdiplomatian välineenä jo kylmän sodan aikaan (mt., 446), ja radio oli tärkeä väline ulkomaille suunnatussa propagandassa jo ennen toista maailmansotaa (Pörsti 2017, 85). Radiopropagandaa tuottivat voimakkaasti niin Neuvostoliitto kuin Yhdysvallatkin (ks. mt., 98).

Aikoinaan neuvostopropaganda kohdistui erityisesti siirtomaihin, joissa pyrittiin lietsomaan kapinamielialaa länsimaisia alistajia kohtaan. Radiopropaganda nähtiin jopa niin vaarallisena, että Kansainliitto kielsi sen vuonna 1936. Sopimuksen merkitys ei kuitenkaan ollut mainittava – esimerkiksi Neuvostoliitto jätti sen ratifioimatta, eivätkä Yhdysvallat tai Japani kuuluneet Kansainliittoon alun perinkään. (Pörsti 2017, 84-86.) Neuvostoliitolle hyvää kansainvälistä julkikuvaa tuotti erityisesti Juri Gagarin, ensimmäinen avaruudessa käynyt ihminen. Hänen saavutuksensa levitti positiivista kuvaa Neuvostoliitosta ja sosialismista esimerkiksi Britanniassa, Kanadassa ja Suomessa. Cull (2009, 44-45) pitää kuitenkin neuvostoliittolaista kulttuuridiplomatiata, siis yhtä julkisuusdiplomatian osa-aluetta, epäonnistuneena. Hänen mukaansa ongelma Neuvostoliiton maakuvassa, jossa hyväksyttiin erilaisuus ja

arvostettiin mielipiteenilmaisua, oli se, ettei maakuva pitänyt paikkaansa. Maa kuvattiin sellaisena kuin se olisi halunnut olla, ei sellaisena kuin se todellisuudessa oli.

Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen Venäjän federaation läsnäolo maailmanareenalla vähentyi. Nyttemmin se kuitenkin pyrkii takaisin ytimeen. (Simons 2018, 138.) Putinin noustua Jeltsinin seuraajaksi 2000-luvun alussa maalle laadittiin presidentinhallinnossa suunnitelma, jonka salaisessa osassa käsiteltiin ulkopoliittikkaa. Ulkopoliittikkaosuus ei koskaan vuotanut julkisuuteen, toisin kuin osa muista suunnitelman osista. Ulkopoliitikasta tiedetäänkin vain otsikko: ”Osallistutaan aktiivisesti ja varaudutaan vaikuttamaan poliittisiin prosesseihin lähiulkomailla”. Tokikaan laatulehtenä tunnetulle *Kommersantille* vuodetun asiakirjan aitoudesta ei voida olla sataprosenttisen varmoja, mutta Putinin voitettua presidentinvaalit vuonna 2000 maa alkoi toteuttaa kyseisen suunnitelman mukaista politiikkaa. (Pörsti 2017, 254-5.) Internetin käyttöönotto on omalta osaltaan mahdollistanut harhaanjohtavan tiedon esille saamisen ja yleisen mielipiteen ohjaamisen (mt., 152).

4.3. Venäläinen julkisuusdiplomatia 2000-luvulla

Venäjä on tunnettu maa, mutta sen imago on melko huono. Tämä vaikeuttaa maan pyrkimyksiä saavuttaa haluamansa suurvalta-asema ja -rooli. (Simons 2014, 440). Imago-ongelmat kansainvälisellä areenalla ovat vaikuttaneet maan mahdollisuuksiin tuoda kansainväliselle areenalle uskottavaa materiaalia esimerkiksi TV:n ja sanomalehtien välityksellä (Simons 2015). Tästä syystä uudet venäläiset mediatalot ovat olleet tärkeitä maakuvan kiillottamisessa maailmalla. Mediavaikuttamisen lisäksi Venäjä on luonut myös etenkin entisen Neuvostoliiton maihin – nykyisin myös muualle maailmaan – Rossotrudnichestvo-toimistoja, joiden tarkoituksena on paitsi edistää humanitaarista toimintaa kohdemaissa, myös tehdä Venäjä-kuvasta positiivisempi (Simons 2014, 445). Myös muita toimijoita julkisuusdiplomatiavaarten on luotu, kuten RIAC eli Venäjän kansainvälisten asioiden neuvosto ja Alexander Gorchakov Public Diplomacy Foundation (mt., 446).

Venäjän informaatioturvallisuusdoktriini vuodelta 2000 toi keskusteluun tarpeen esitellä Venäjä uudessa valossa ulkomaiselle yleisölle (Tsygankov 2006, 1097). Hieman myöhemmin pehmeän vallan käsite alkoi kasvavissa määrin kiinnostaa paitsi venäläisiä tutkijoita myös venäläisiä politiikan tekijöitä (mt.), ja julkisuusdiplomatia on tänäkin päivänä kuuma puheenaihe (Simons 2015). Doktriini loi tien

mediatalojen ja kansainvälisen sisällöntuotannon luomiselle, jotta voitaisiin vaikuttaa negatiivisen, ”ei-objektiivisen” tiedon jakamiseen kansainvälisellä areenalla. Kansainvälinen sisällöntuotanto onkin Venäjälle keino tuottaa uutisia, jotka tehdään valtion näkökulmasta. Venäjä tekee julkisuusdiplomatiaa useilla erilaisilla median välineillä hyödyntäen viestinnän keinoja. (Simons 2014, 446.)

Doktriinin ilmestymisen jälkeen Venäjällä on käyty paljon keskusteluja pehmeästä vallasta ja julkisuusdiplomatiasta. On pohdittu, tulisiko parhaat käytännöt ottaa Yhdysvalloilta, vai luoda niin sanottu oma ymmärrys pehmeästä vallasta. (Simons 2014, 442-443.) Huomionarvoista kuitenkin on, että vuonna 2013 pehmeän vallan käsitteen luoja Joseph Nye kritisoi Foreign Policyn artikkelissaan Venäjää ja Kiinaa pehmeän vallan käsitteen väärinymmärtämisestä (ks. Nye 2013).

Vaikka pehmeän vallan käsite ymmärretään Venäjällä negatiivisemmin kuin länsimaissa (Grincheva ja Lu 2016, 28), sen keinoja käytetään Venäjällä aktiivisesti. Maassa on konsensus pehmeän vallan käytön tarpeesta, ja se haluaa esimerkiksi tuottaa ”objektiivista tietoa” Venäjästä. Tavoitteena toiminnassa on menestys ulkopoliittien tavoitteiden saavuttamisessa sekä venäläisten intressien suojeleminen. (Simons 2014, 443.) Venäjä onkin nähnyt, että sen huono maakuva ja maine johtuu ymmärryksen puutteesta ja ”huonosta”, ei-objektiivisesta tiedosta kansainvälisellä areenalla. Tämän vuoksi Venäjä on luonut erilaisia instituutioita ulkomaailman yleisöjen kanssa kommunikointiin. Venäläinen julkisuusdiplomatia on rakenteeltaan hyvin hierarkista, mikä voi internet-ympäristössä olla myös haitta (Simons 2015).

Julkisuusdiplomatian tekoa varten luotiin, kuten luvussa 2.2.3. kuvattiin, erilaisia uutiskanavia. Näiden Venäjällä 2000-luvulla luotujen medioiden tarkoitus oli haastaa ”lännen” asema kansainvälisessä mediassa, ja uutiset olivatkin alusta lähtien länttä kohtaan kriittisiä. (Yablokov 2015, 304; ks. myös Simons 2015.) Lisäksi pehmeää valtaa haluttiin käyttää entisen Neuvostoliiton maihin ajatellen, että nämä ”heikommat valtat” tuntisivat vetoa vahvempaa kohtaan. Maita on haluttu lähestyä ennen kaikkea pragmaattisin keinoin, kuten rahoituksen avulla. (Simons 2014, 443.) Kuitenkin osa entisistä Neuvostoliiton maista, kuten Ukraina ja Georgia, ovat olleet enemmän kallellaan länsimaita kohtaan (Simons 2014, 443), vaikka Venäjän mahdollisuudet pehmeän vallan käytössä entisellä neuvostoalueella ovatkin hyvät (Tsygankov 2006, 1080). Näin ainakin 2010-luvun alkupuolella.

Toiminnan ytimessä voidaan sanoa olevan Venäjän maineenhallinta ja kansainvälisen yleisön Venäjä-käsitysten muutos positiivisempaan suuntaan (Simons 2015). Maan strategiana onkin pidetty sen kansainvälisen aseman ”palauttamista” (Belousov 2012, 66; Simons 2015): Venäjä pyrkii usein tuomaan itseään esiin muiden valtioiden yläpuolella olevana valtiona (Tynkkynen 2010, 192). Tätä maan on nähty

käyttävän syynä olla toimimatta ilmastoasioissa (Tynkkynen 2010, 192), mutta sillä voidaan nähdä olevan myös laajempia merkityksiä Venäjän julkisuusdiplomatiassa. Tähän liittyy jo mainittu suurvalta-ajattelu. Anna-Lena Laurén kirjoittaa Suomen Kuvalehden Näkökulma-palstalla 16.2.2018 venäläisen propagandan muuttuneen vahvemmaksi jo vuosia ennen Krimin valtausta, mutta toteaa myös propagandan vahvistuneen erityisesti vuoden 2014 jälkeen. Hän toteaa jutussa venäläisen median tekevän tällä hetkellä vain propagandaa. (Laurén 2018, 14-15.) Myös Yagodin (2015, 58) toteaa Venäjän nykyisen ”informaatiosodankäynnin” muistuttavan kylmän sodan aikaisesta propagandasta. Tätä informaatiosodankäyntiä ovat myös esimerkiksi venäläiset ”trollitehtaat”, jotka muun muassa tuovat esiin länsimaisien online-lehtien uutisten kommenttiosioissa Venäjän hallinnon myönteisiä näkemyksiä (Pörsti 2017, 290).

Venäläinen mielipidevaikuttaminen on pääosin käyttänyt samoja toimintamalleja kuin lännessäkin käytetään, ja esimerkiksi internetin käyttö ”propagandatarkoituksissa” on pitkälti kopioitu länsimaista (Belousov 2012, 67). Venäjä painottaa julkisuusdiplomatiassaan erityisesti terveyttä, koulutusta, bisnestä ja energiaturvallisuutta. Sen on myös todettu online-julkisuusdiplomatiassaan esiintyvän rauhaarakentavana toimijana, ja sen julkisuusdiplomatian on nähty tähtäävän määrättyihin ulkomaalaisiin yleisöihin viestinnän sisältämien arvojen ja normien avulla. (Simons 2015.)

Uutiset ovat olleet julkisuusdiplomatian käytön vahvin elementti, sillä niiden avulla on voinut levittää maan kulttuuria. (Cull 2009, 22.) Lisäksi neuvostopropaganda kohdistui erityisesti siirtomaihin, joissa pyrittiin lietsomaan kapinamielialaa länsimaisia alistajia kohtaan (Pörsti 2017, 84-86). Venäläinen julkisuusdiplomatia on rakenteeltaan hyvin hierarkista, mikä voi internet-ympäristössä olla myös haitta (Simons 2015).

Simons on tiivistänyt Venäjän pehmeän vallan tavoitteet kolmeen. Ensinnäkin se pyrkii tuomaan venäläisen kulttuurin, kielen ja koulutuksen esiin houkuttelevana. Toisena se pyrkii toimimaan ulkomaisen median negatiivista Venäjä-kuvaa vastaan. Kolmantena tavoitteena on luoda Venäjän ystävien ryhmä maailmaan. Tätä on kritisoitu Neuvostoliiton aikaisten käytäntöjen toistamisesta – Neuvostoliitto kun oli paljon ideologisempi toimija kuin nyky-Venäjä. (Simons 2014, 444.) Venäjä onkin käynyt sisäistä keskustelua sen Neuvostoliiton jälkeisestä identiteetistä ja ulkopolitiikasta. Nykyinen Venäjän federaatio on hyvin erilainen kuin sen edeltäjät niin poliittisen järjestelmän, valtionrajojen kuin geopoliittisen ympäristönkin kannalta. (Mt.) Nykyinen ajatus on, että kansalliset intressien tulisi ohjata maan ulkopolitiikkaa poliittisen ideologian sijaan (Ivanov 2001, 8).

Venäjä käyttää julkisuusdiplomatiaa ja pehmeää valtaa paitsi oman julkisuuskuvasa kiillottamiseen, myös kampanjoihin muita valtioita vastaan. Tästä esimerkkinä voidaan pitää Angela Merkeliä vastaan masinoitua Lisa-kampanjaa (esim. Deutsche Welle 11.1.2017), jossa venäläinen tv-kanava väitti maahanmuuttajien joukkoraiskanneen saksalaisnuoren. Kohu sai Saksassa valtavat mittasuhteet ja kiristi Venäjän ja Saksan välejä. Venäjä on myös muun muassa pyrkinyt vaikuttamaan Ruotsin poliittiseen kehitykseen Sputnik Sweden -sivustolla. (Kragh ja Åsberg 2017.)

Vaikka Venäjä on luonut julkisuusdiplomatiaa varten erilaisia instituutioita, jotka tavoittavat yhä enemmän ihmisiä ympäri maailman, maan imago ei ole parantunut. Tätä on perusteltu sen harjoittamalla (ulko)politiikalla – esimerkiksi kulttuurin kiinnostavuus ei niinkään ole ollut ongelmaa. (Simons 2018, 148.) Joonas Pörsti (2017, 312) on todennut, että ”avoimissa yhteiskunnissa Venäjän propagandaan uskoivat näiden tapahtumien [Malaysian Airlines -lentokoneen alasampuminen ja Syyrian sodan pommituslennot] jälkeen enää vain ne, jotka syystä tai toisesta halusivat uskoa”.

Tarkastelen vielä lyhyesti venäläistä julkisuusdiplomatiaa, jonka keskiössä ovat ympäristö- ja ilmastoasiat. Kutsun sitä tässä tutkielmassa ilmastonmuutosjulkisuusdiplomatiaksi, sillä ilmastoasiat eivät ole julkisuusdiplomatian perinteistä sisältöä.

Venäjän viranomaiset kutsuivat Venäjää ”ympäristöjohtajaksi” jo 1990-luvulla, kun maan kasvihuonekaasupäästöt putosivat rajusti (Poberezhskaya 2016, 65). Tämä putoaminen kuitenkin johtui ennen kaikkea Neuvostoliiton hajoamista seuranneesta talouden romahtamisesta. Venäjä ei tehnyt ilmasto- tai muuta politiikkaa päästöjen vähentämiseksi – putoaminen oli seurausta talouden kaaoksesta, jonka seurauksena kasvihuonekaasupäästöt laskivat jopa 40 prosenttia (Poberezhskaya 2016, 78). Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa Venäjä on kuitenkin käyttänyt tätä neuvotteluvalltinaan jopa niin, että maan on nähty harjoittaneen ”ympäristökiristystä”¹³ (Henry ja Douhovnikoff 2008, 451 Poberezhskayan 2016, 2 mukaan). Ympäristöjohtajuuden ajatusta pidettiin esillä etenkin vuoden 1997 Kioton konferenssin yhteydessä (Poberezhskaya 2016, 67).

Lisäksi maata on kuvailtu ”ympäristölahjoittajaksi” sen valtaviin luonnonvarojen vuoksi; etenkin suurten metsäalueiden toimimista hiilinieluinä on korostettu (Poberezhskaya 2016, 65). Lisäksi on puhuttu myös Venäjän roolista ”ympäristösuurvaltana”¹⁴, jonka suuruus perustuu paitsi luonnonvaroihin, myös ”ekologiseen potentiaaliin” (Tynkkynen 2010, 181; ks. myös Tynkkynen ja Tynkkynen 2009). Tätä

¹³ “environmental blackmail”.

¹⁴ ”Great Ecological Power”.

on arvioitu käytetyn Kioton protokollan aikoihin välineenä huomion kiinnittämiseen pois siitä, ettei Venäjä aktiivisesti ratifioinut Kioton protokollaa ja siitä, että sen talous todella on hyvin hiili-intensiivistä. Ongelmiin tarttumisen sijaan kuvattiinkin Venäjän luonnon luomia mahdollisuuksia ilmastonmuutoksen ongelmien ratkaisuun. (Tynkkynen 2010, 182.)

Ajatuksen Venäjästä ympäristösuurvaltana esitteli alun perin venäläinen tutkija Klyuev vuonna 2002: ”Venäjän federaatio on johtava ympäristövalta, jonka ympäristö määrittää planeettamme ekologisen tulevaisuuden”¹⁵ (Tynkkynen 2010, 182-3 mukaan). Ajatus Venäjästä suurvaltana on hyvin perustavanlaatuinen, ja se on ohjannut Venäjän kansainvälisiä suhteita ja toimintaa jo vuosisatoja. Suurvalta-ajatuksen taustalla on näkemys siitä, että Venäjällä on erityinen tarkoitus maailmassa. (Mt.) Presidentti Putin on vuonna 2003 todennut Venäjän voivan selviytyä ja kehittyä vain, mikäli se säilyttää suurvalta-asemansa (Tsygankov 2006, 1089).

Siitä, miten todenmukaisia nämä ympäristösuurvallan ajatukset ovat, voidaan kuitenkin olla montaa mieltä: 1990-luvulla kaavailtu kansainvälinen ilmastoyhteistyö kuivui pian kasaan, minkä lisäksi Venäjä ajoi ensin alas ympäristöministeriönsä 1990-luvulla ja sen seuraajan, valtiollisen ympäristökomitean, vuonna 2000 (Tynkkynen ja Tynkkynen 2009). Nykyisin Venäjällä toimii luonnonvara- ja ympäristöministeriö (MNR 2018; Poberezhskaya 2016, 72). Nämä erilaiset luonnehdinnat Venäjästä ympäristötoimijana kuitenkin tuovat ilmi sen, millaisena Venäjä on halunnut ja haluaa näyttäytyä.

Lisäksi Venäjän päätös ratifioida Kioton ilmastopöytäkirja kolmen vuoden harkinnan jälkeen on nähty julkisuusdiplomatian harjoittamisena: kansainvälisellä ilmastopolitiikalla on Venäjälle ennen kaikkea PR-arvoa. Venäjälle Kioton sopimuksen on nähty tuovan lisäarvoa myös ennen kaikkea siksi, että Yhdysvallat vetäytyi neuvotteluista. Tämä sai Venäjän sisäisen keskustelun ratifioinnista kiihtymään, mikä lopulta johti sopimuksen hyväksymiseen. (Yagodin 2017, 11.) Lisäksi on sanottu Kioton sopimuksen eurooppalaisten osallistujien suostuneen ottamaan Venäjän mukaan maailman kauppajärjestö WTO:hon, mikäli maa ratifioi Kioton sopimuksen. Sopimuksen ratifiointi olikin ennen kaikkea Euroopan-suhteiden parannusta. (Mother Jones 2017.)

Yhdysvaltojen vetäytyminen Kiotosta muutti maailman valtasuhteita ja antoi Venäjälle suurempaa painoarvoa. Rebecca Leber kirjoittaa Mother Jones -julkaisussa vuodelta 2017 olettavansa, että Pariisin ilmastopöytäkirja ja Yhdysvaltojen vetäytyminen myös siitä luo samankaltaisen tapahtumaketjun kuin

¹⁵“The Russian Federation is the leading ecological power, whose environment determines the ecological future of our planet”.

Yhdysvaltojen vetäytyminen Kioton sopimuksesta, eli tilanteen, jossa Venäjä voi nostaa asemaansa. Putin ja Venäjä saattavatkin jatkaa kaupantekoa ilmastopimuksilla pyrkien esimerkiksi sanktioiden lieventämiseen. (Mother Jones 9.6.2017.) Näin ilmastopolitiikka saattaakin olla Venäjälle väylä pyrkiä takaisin päättäviin pöytiin sen jälkeen, kun se suljettiin pois G8-ryhmästä.

5. TUTKIMUSASETELMA

5.1. Tutkimusaineisto

Tutkimukseni primääriaineistona käytän uutisartikkeleita RT- ja Sputnik-uutissivustoilta (Liite 1, liite 2). Olen siis koonnut aineistoni erilaisista dokumenteista, tarkemmin sanottuna joukkotiedotuksen tuotteista (ks. Tuomi ja Sarajärvi 2018, 72). Tehtävän analyysin tarkoituksena on luoda sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä (mt., 91), tässä tapauksessa ilmastonmuutosuutisoinnin piirteistä. Venäjän valtion rahoittamia ja ohjaita (ks. esim. Simons 2014, 446-447) RT:tä ja Sputnikia seuraamalla saan kuvan siitä, millaista kuvaa Venäjä pyrkii ilmastonmuutoksesta ulkomaalaiselle yleisölle luomaan.

Keräsin aineiston RT:n ja Sputnikin verkkosivuilta hakutoiminnon avulla. Avainsanat, joilla hain artikkeleita, olivat ”climate change” (suom. ilmastonmuutos), ”global warming” (ilmaston lämpeneminen) ja ”greenhouse effect” (kasvihuoneilmiö). Aineistoksi valitsin artikkelit, joissa mainittiin otsikossa jokin näistä termeistä. Jätin siis pois sellaiset uutiset, jotka liittyivät samaan aihepiiriin, mutta joiden otsikossa ei käytetty jotakin näistä kolmesta. Samoin jätin pois uutiset, jotka eivät olleet tekstimuodossa, kuten esimerkiksi videot ja radiosisällön.

Tutkimusaineistoni on ajalta 1.6.2017-31.12.2017. Ajankohdan valinnalle on useita syitä. Vuosi 2017 oli Venäjällä ”Ympäristön vuosi¹⁶” (President of Russia 15.5.2017), joten on kiinnostavaa, sidotaanko teemavuosi jollakin tavalla ilmastonmuutoksen käsittelyyn. Lisäksi vuosi 2017 oli siinä mielessä merkittävä, että silloin Yhdysvaltain 45. presidentti Donald Trump astui valtaan. Hän suhtautuu ilmastonmuutokseen skeptisesti, ja koska RT on tunnettu Yhdysvaltojen vastaisena julkaisuna, on kiinnostavaa tarkastella, käytetäänkö ilmastopolitiikkaa mahdollisesti tähän Yhdysvaltojen-vastaisuuden levittämiseen. Lisäksi Yhdysvaltojen toiminnan ilmastonmuutospolitiikassaan on aiemmin nähty vaikuttavan Venäjän kansainväliseen ilmastopolitiikkaan (ks. Tynkkynen 2010), joten Yhdysvalloissa tapahtuvien muutosten voidaan uskoa olevan Venäjällä tarkkailun alla. Kolmas, käytännöllisempi syy vuoden 2017 tarkastelulle on se, että Venäjän englanninkielisiä julkaisuja ei löydy tietokannoista, eikä verkkosivuilla olevaa hakua pysty tarkentamaan ajallisesti. Niinpä ajatus esimerkiksi vuoden 2015 ja Pariisin sopimuksen ajan ilmapiirin tarkastelemisesta oli unohdettava, sillä vuoteen 2015 pääseminen

¹⁶ ”Year of the Environment”

manuaalisesti osoittautui kohtuuttomaksi haasteeksi. Koen kuitenkin, että vuodella 2017 on mainitsemistani syistä paljon annettavaa ilmastomuutoskeskustelun tutkimiselle.

Vuoden jälkimmäisen puoliskon päädyin valitsemaan siksi, että Yhdysvaltain presidentti Donald Trump ilmoitti 1.6.2017 vetävänsä Yhdysvallat pois Pariisin ilmastopöytäkirjasta (esim. BBC 1.6.2017). Tämä oli merkittävä käänne kansainvälisessä ilmastopolitiikassa, ja sen vuoksi tutkimusaineiston rajaaminen kyseiseen ajankohtaan on perusteltua. Lisäksi RT:n ja Sputnikin ollessa väline lännen aseman horjuttamiseen voi Yhdysvaltain toiminnassa tapahtunut muutos olla merkittävä myös RT:n uutisoinnin tapojen kannalta.

On myös huomioitava historian merkitys: kun Yhdysvallat vetäytyi Kioton sopimuksesta, Venäjän painoarvo maailman valtasuhteissa muuttui. On oletettu, että Pariisin ilmastopöytäkirjasta vetäytyminen voisi aiheuttaa samanlaisen tapahtumaketjun maailmanpolitiikassa, jolloin Venäjä saattaisi pyrkiä nostamaan painoarvoaan maailmanpolitiikassa ilmastotoimijuudellaan. (Mother Jones 9.6.2017.) Venäjä voisi siis pyrkiä täyttämään valtatyhjiön tällä sektorilla.

Näillä sana- ja aikarajoitteilla sain Sputnikin sivuilta 52 osumaa (global warming 16, climate change 35, greenhouse effect 1) ja RT:n sivulta 18 osumaa (global warming 2, climate change 18), yhteensä siis 76 uutisartikkelia. Osumien määrien suuri ero on kiinnostavaa, mutta Sputnikin ja RT:n välisten erojen analysointiin ei tässä tutkielmassa pystytä keskittymään.

Lisäksi tutustuttuani aineistoon päätin jättää ainoan greenhouse effect –sanaparin sisältäneen tuloksen aineistostani pois, sillä tarkasteltuani aineistoa selvisi, että kyseinen artikkeli ei liittynyt ilmastonmuutokseen vaan kasvihuoneilmioon elämän mahdollistajana Mars-planeetalla. Tuloksista rajasin vielä pois video- ja radiosisällön, jolloin lopulliseksi aineiston määräksi jäi 65 uutisartikkelia: Sputnik 48 artikkelia (global warming 13, climate change 34, greenhouse effect 0) ja RT 18 artikkelia (global warming 0, climate change 18, greenhouse effect 0).

Aineiston heikkoutena on pidettävä sitä, että sillä en saa näkyviin kaikkia artikkeleita, jotka ylipäättään käsittelevät ilmastonmuutosta tai ilmastonmuutospolitiikkaa, mutta eivät maininneet ilmastonmuutosta otsikossa. Tein muutamia testihakuja, ja esimerkiksi pelkkä ilmasto-sana (climate) hakusanana toi esiin mahdollisesti relevantteja artikkeleita, joita valitsemani hakusanat eivät tuoneet. Käsittelemättä jäävätkin esimerkiksi Moskovan poikkeuksellisia sääoloja käsittelevä uutinen “Kesäkuussa lunta Moskovassa –

juuri, kun Trump vetää Yhdysvallat pois Pariisin ilmastopöytäkirjasta¹⁷ ja ilmastopolitiikkaa sivuava uutinen “Toivottavasti ilmasto voi nyt paremmin’: Putin tekee pilaa Macronin myöhästymisestä¹⁸. Lisäksi sulkemalla pois podcastit ja niiden kirjalliset yhteenvedot käsittelemättä jäävät muun muassa pitkät pohdinnat kapitalismin ja ilmastonmuutoksen yhteydestä. Kuitenkin tässä tutkielmassa halusin tarkastella nimenomaan ilmastonmuutosuutisointia, jolloin podcast-vieraiden raflaavatkin näkemykset olisivat kiinnostavuudestaan huolimatta olleet irrelevantteja, sillä kyse ei ole uutisesta vaan keskustelumuodista. Toisaalta jätin sisällyttämättä aineistoon esimerkiksi hakusanaparin “Pariisi + ilmasto” (Paris + climate) ja sen myötä kyseisellä tavalla otsikoidut ilmastopöytäkirjauutiset, sillä halusin keskittyä juuri sanapariin climate change (ilmastonmuutos) ja sen synonyymeihin, kuten ilmaston lämpeneminen. Pelkkää ilmasto-sanaa en käyttänyt hakusanana samasta syystä - ajatuksena oli tarkastella ilmastonmuutosuutisointia, ei ilmastouutisointia, ja sen vuoksi näin perusteltuna ratkaisuna jättää tällaiset hakutulokset pois.

Luokittelen tuloksiani ensin niiden aihepiirin eli tässä teeman perusteella aineistolähtöisesti. Sitä kautta pystyn näkemään, mitkä uutiset ovat relevantteja varsinaiseen teorialähtöiseen julkisuusdiplomatiianalyysiin.

5.2. Tutkimuskysymykset ja hypoteesit

Esittelemäni aikaisemman tutkimuksen ja teoreettisen viitekehyksen sekä aiheen tutkimuksessa tähän asti olevien tutkimusaukkojen perustella olen luonut tutkimuskysymykseni, joihin pyrin tässä tutkielmassa vastaamaan. Tutkimuskysymykseni pro gradu -tutkielmassani ovat

- 1) Millaisissa yhteyksissä RT ja Sputnik International kirjoittavat ilmastonmuutoksesta?
- 2) Miten RT ja Sputnik kirjoittavat ilmastonmuutoksesta?
- 3) Käytetäänkö ilmastonmuutosuutisointia julkisuusdiplomatiian välineenä? Jos sitä käytetään, millaista se on?

¹⁷ “June snow in Moscow – just as Trump pulls US out of Paris climate deal”.

¹⁸ “I hope the climate will be better now’: Putin pokes fun at Macron for being late”.

Esitellyn aiemman tutkimuksen pohjalta luon myös hypoteesit. Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan yleensä hypoteesittomuudesta ja enemmänkin esioletuksista, sillä hypoteeseja ei laadullisessa tutkimuksessa samalla tavalla todisteta kuin määrällisessä. Tärkeää onkin, ettei tutkimuksen tekijä liikaa lukkiudu hypoteesien luomaan kehikkoon, vaan tarkastelee aineistoa avoimesti, jolloin aineisto voi avata kokonaan uusia näkökulmia. Tavoitteena ei olekaan muodostaa kausaalisuhteita. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006a.) Olen kuitenkin päättänyt muodostaa hypoteeseja ennen kaikkea jäsentämään tulosteni esittelyä, sillä niiden luominen työhypoteeseiksi analyysia aloittaessa tuntui luonnolliselta. Näin ollen hypoteesini ovat:

- 1) Ilmastonmuutoskeskustelu on vähäistä, ja siinä esiintyy ilmastonmuutoksen kieltämistä tai sen vähättelyä (Poberezhskayan 2016, 39; Poberezhskayan 2015, 106; Tynkkysen ja Tynkkysen 2018; Yagodinin ja Tedelbergin 2017, 107 ja Yagodinin 2017, 27 mukaisesti)
- 2) Venäjä esitetään positiivisessa valossa, jopa pelastajana ilmastonmuutosasioissa, eikä valtion näkemyksiä kiistetä (Poberezhskayan 2015, 101, 106; Poberezhskayan 2016, 114-114 ja Yagodinin 2010, 288 mukaisesti)
- 3) Ilmastonmuutosuutisointia käytetään julkisuusdiplomatian välineenä. Ilmastonmuutosuutisointia käytetään lännen, erityisesti Yhdysvaltojen, aseman horjuttamiseen (Yablokovin 2015, 15, 34; Poberezhskayan 2016, 113 ja Simonsin 2015 mukaisesti)

5.3. Tutkimusmenetelmä: teoriaohjautuva sisällönanalyysi

Ilmastonmuutosviestintä on ilmiönä hyvin monimutkainen (Yagodin 2017, 9) ja sen vuoksi hyvin kiinnostava. Monimutkaisuuden purkaminen analyysissa onkin keskeinen keino löytää olennaisia seikkoja.

Sisällönanalyysi kuuluu laadullisiin tutkimusmenetelmiin. Eräs laadullisen tutkimuksen perustekijöistä on havaintojen teoriapitoisuus, jolla tarkoitetaan sitä, että ”se, millainen yksilön käsitys ilmiöstä on, millaisia merkityksiä tutkittavalle ilmiölle annetaan tai millaisia välineitä tutkimuksessa käytetään, vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin” (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 19). Tieto siis ei voi olla puhtaan objektiivista, sillä tutkimuksen tekijä tekee päätöksiä tutkimusasetelmasta oman ymmärryksensä varassa.

Laadullinen tutkimus on tutkimustyyppiltään empiiristä. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 20-22.) Laadullisessa tutkimuksessa ei haluta luoda tilastollisia yleistyksiä, vaan pyritään kuvaamaan jotakin ilmiötä ja ymmärtämään tiettyä toimintaa (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 73). Tutkimuksessani minun onkin huomioitava se, että löytämäni tulokset eivät voi olla täysin objektiivisiä, sillä tarkastelen niitä omien käsityksieni kautta.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, johon useimmat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät pohjautuvat tavalla tai toisella. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 91.) Sitä pidetään niin yksittäisenä metodina kuin laajempänä teoreettisena kehyksenäkin, joten sen avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 78). Sen tarkoituksena on luoda kuvaus ilmiöstä tiivistetyssä, yleistetyssä muodossa, kun kerätty aineisto järjestetään johtopäätösten tekoa varten. Johtopäätösten tekeminen järjestetystä aineistosta onkin keskeistä: analyysin kuvaaminen ei riitä, sillä järjestetty aineisto itsessään ei ole tulos, vaan pohja johtopäätöksille, jotka ovat tutkimuksen tulos. Sisällönanalyysissa etsitään tekstin merkityksiä (vrt. diskurssianalyysi, jossa pohditaan, kuinka näitä merkityksiä tuotetaan), ja aineiston informaatioarvoa pyritään lisäämään. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 103-108.). Sisällönanalyysi on hyvin käytetty menetelmä lehtiartikkeleiden analysointiin (Pierce 2008 Poberezhskayan 2015, 4 mukaan).

Rajatusta aineistostani pyrin luomaan yhtenäisen kuvauksen ryhmittelemällä sen erilaisiin luokkiin sisällön perusteella. On myös mietittävä, haetaanko aineistosta samankaltaisuutta vai erilaisuutta. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 93.) Itse haen tutkielmassa samankaltaisuuksia löytääkseni tavan, jolla englanninkielinen media puhuu.

Aineistolähtöisen analyysin ongelmia pyritään ratkaisemaan teoriaohjaavalla analyysillä. Siinä päättelyn logiikka on usein abduktiivinen, jolloin aineistolähtöisyys ja puhtaat mallit vaihtelevat. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 82.) Siinä teoria toimii apuna analyysin etenemisessä. Analyysiyksiköt valitaan aineistosta, mutta aikaisempi tieto ohjaa analyysia, ja aikaisemman tiedon vaikutus voidaan paikantaa analyysissa. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 96-97.) Enemmänkin halutaan löytää uusia ajatusuria (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 82), joten se sopii hyvin tutkielmaani, jossa pyrin yhdistelemään aiempaa tutkimusta ilmastonmuutosuutisoinnista ja julkisuusdiplomatiasta, mutta en voi suoraan käyttää aiempaa tutkimusta.

Teoriaohjaava analyysi alkaa samalla tavalla kuin aineistolähtöinen: aineisto on pelkistettävä (redusointi), ryhmiteltävä (klusterointi) ja on luotava teoreettiset käsitteet (abstrahointi). Aivan aluksi on määriteltävä analyysiyksikkö. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 91.) Minulla analyysiyksikkönä on aivan

ensimmäisessä erittelyssä uutisartikkeli, sillä uutisartikkelien ollessa pääosin hyvin lyhyitä voidaan yhteen artikkeliin nähdä liittyvän vain yhdenlaisia teemoja. Koska analyysiyksikön määrittämistä ohjaavat tutkimustehtävä ja aineiston laatu (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 91), on tällaisen analyysiyksikön valinta tutkimukseni tapauksessa perusteltua vastatessani ensimmäiseen ja toiseen tutkimuskysymykseeni. Saatuaani eriteltyä aineiston pääpiirteittäin on minun tarkasteltava aineistoa tarkemmin voidakseni löytää julkisuusdiplomatian piirteitä. Tästä syystä vastattuani ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni jatkan tarkastelua analyysiyksiköillä, joiden mitta on yksi kappale. Aineistoni uutisissa yhden kappaleen pituus on usein yksi virke.

Tutkimuksen tavoitteena on siis muodostaa kokonaiskuva Venäjän valtionrahoitteisen, ulkomaille suunnatun online-median ilmastonmuutosuutisoinnista. Tämä voidaan tehdä aineistoa luokittelemalla. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen haen vastausta luokittelemalla aineistoa sen teeman kannalta: millaisia asioita ilmastonmuutosta käsittelevässä uutisessa mainitaan tai millaisien asioiden yhteydessä ilmastonmuutos mainitaan. Toiseen tutkimuskysymykseeni siitä, miten RT ja Sputnik kirjoittavat ilmastonmuutoksesta, pyrin vastaamaan erottelemalla kirjoittamisen sävyjä. Ensimmäisen ja toisen tutkimuskysymyksen vastaukset myös tukevat ja täydentävät toinen toisiaan. Viimeiseen tutkimuskysymykseeni julkisuusdiplomatian käytöstä vastaan seuraavassa luvussa operationalisoimani julkisuusdiplomatian käsitteen kautta teorialähtöisesti. Vertaan aineistoani käyttämäni käsitteenmäärittelyyn ja pystyn sillä tavalla näkemään mahdollisia julkisuusdiplomatian piirteitä.

5.4. Julkisuusdiplomatian käsitteen saattaminen empiiriseen muotoon

Teoreettisten käsitteiden empiiriset vastineet ovat tieteellisen tutkimuksen tekemisen ehto. Laadullisessa tutkimuksessa empiirisiä vastineita tehtäessä käsitteitä ei varsinaisesti operationalisoida, sillä niitä ei muuteta mihinkään mitattavaan muotoon. Kuitenkin myös laadullisessa tutkimuksessa teoreettista käsitettä tulee käsitellä empiirisen vastineen kautta, sillä ilmiötä ei voida muuten havainnoida. On siis pohdittava, mitä olennainen käsite pitää sisällään ja miten siitä voi käytännössä saada tietoa. Tätä varten käsite tulee määritellä huolellisesti ja purkaa auki, jolloin sitä voidaan analysoida. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006b.)

Voidakseni tutkia julkisuusdiplomatian esiintymistä aineistossani, on minun siis aloitettava julkisuusdiplomatian käsitteen ”operationalisoimisella” eli auki selittämällä. Olen luvussa 4 käsitellyt julkisuusdiplomatian käsitettä laajasti, eli luonut sille empiiristä vastausta. Tässä alaluvussa vedän vielä keskeiset määritelmät ja sisällöt yhteen, jotta voin verrata aineistoani julkisuusdiplomatian käsitteeseen.

Lähtökohtaisesti kaikkea, mitä RT kirjoittaa, voidaan pitää julkisuusdiplomatiانا. On kuitenkin tärkeää erotella nyansseja ja tapoja julkisuusdiplomatian taustalla – voihan olla niinkin, että ilmastonmuutosuutisoinnissa muiden maiden kansalaisiin vaikuttamisen pyrkimykset ovat vähäisiä tai ainakin vaikeasti havaittavissa.

Keskeistä venäläisen julkisuusdiplomatian tunnistamisessa on teoreettisen viitekehýkseni puitteissa

- pyrkimys luoda oman maan pyrkimyksille mieluista yleistä mielipidettä (Cull 2009 Grinchevan ja Lun 2016, 27 mukaan)
- luoda emotionaalinen yhteys (Cull 2009, 41)
- ulkoisen viholliskuvan käyttäminen (Pörsti 2017, 73)
- negatiiviseen, ”ei-objektiiviseen” tietoon vaikuttaminen Venäjä-kuvan parantamiseksi: valtion näkökulman esiin tuominen (Simons 2014, 446)
- ”lännen” aseman haastaminen kansainvälisessä mediassa (Yablokov 2015, 304; ks. myös Simons 2015.)
- terveyden, koulutuksen, bisneksen ja energiaturvallisuuden korostaminen (Simons 2015)
- rauhaarakentavana toimijana esiintyminen (Simons 2015)
- oman julkisuuskuvan kiillottaminen ja PR, myös kampanjat muita valtioita vastaan (Yagodin 2017, 11)
- ”ympäristöjohtajuuteen” vetoaminen etenkin ilmastoneuvotteluiden yhteydessä (Poberezhskaya 2016, 78); vrt. esim. Kioton ilmastopimuksen ratifiointi

Kutsun tätä ilmastonmuutosjulkisuusdiplomatiaksi, sillä venäläisessä julkisuusdiplomatiassa muissa yhteydessä ei samalla tavalla käytettäne ympäristöjohtajuutta argumenttina. Simonsin (2014, 444) mukaan Venäjä pyrkii tuomaan venäläisen kulttuurin, kielen ja koulutuksen esiin houkuttelevana, toimimaan ulkomaisen median negatiivista Venäjä-kuvaa vastaan ja luomaan Venäjän ystävien ryhmän maailmaan. Esittelemäni piirteet myötäilevät myös tätä näkemystä, joten niitä voidaan pitää uskottavina. Näitä piirteitä tulen sitomaan analyysissäni sisällönanalyysini luokitteluihin.

6. ANALYYSI

6.1. Ilmastonmuutosuutisointi

Olen rajannut RT:n ja Sputnikin ilmastonmuutosuutisointia tutkimusaineistostani paljon pois jo ennen ensimmäistäkään tarkempaa sisällöllistä tarkastelua, olenhan rajannut aineistoa niin otsikon sisältämien sanojen kuin ajankohdan perusteella. Näin lopullinen teemoiteltava aineistoni sisältää 66 artikkelia (liite 1, liite 2). Jatkan redusointia käsitellessäni julkisuusdiplomatiaa, jolloin pelkistän aineistoon pelkästään julkisuusdiplomatian kannalta olennaiset artikkelit. Ilmastonmuutosuutisointia itsessään teemoitellessa oli kuitenkin tärkeää saada kattava yleiskuva uutisista, joten redusointi ei yltänyt vielä sisältötasolle saakka.

Aloitin aineiston tarkastelun lukemalla sen läpi. Tämän pohjalta saatoin jatkaa jaotteleamalla aineiston erilaisiin ryhmiin pääasiallisen sisällön perusteella. Pyrin siis löytämään yhtenäisiä teemoja artikkeleille, eli etsin samankaltaisuuksia sisällönanalyysin vaiheiden mukaisesti. Tein tämän teemoittelun aineistolähtöisesti, sillä tarkastelin aineistoa siitä nousseiden teemojen valossa teoriarungon seurailun sijaan. Näin saatoin myös jatkaa analyysiani teorialähtöisemmäksi myöhemmässä vaiheessa. Kuitenkin on huomioitava, että ennakkotietoni Venäjän ilmastonmuutosuutisoinnista ja aineistoni luonteesta Venäjän vaikuttamiskeinona ovat voineet vaikuttaa valintoihini, vaikka palasinkin aineistooni pitkin analyysia havaintojeni luotettavuuden varmistamiseksi.

Tämä jaottelun perusteella pystyin erottelamaan julkisuusdiplomatian kannalta irrelevantteja uutisartikkeleja relevanteista ja toisaalta löytämään vastauksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni: ”missä yhteyksissä RT ja Sputnik puhuvat ilmastonmuutoksesta?” sekä toiseen tutkimuskysymykseeni ”Miten RT ja Sputnik puhuvat ilmastonmuutoksesta?” Kolmanteen tutkimuskysymykseeni vastaan luvussa 6.3. Taulukkoon 2 olen koonnut artikkelien pääaiheen ja kunkin aiheen sisältämien uutisten määrän. Tämän tein teemoittelun yhteydessä, mutta selkeyden vuoksi esittelen sen jo ennen tarkempaa sisällön tarkastelua.

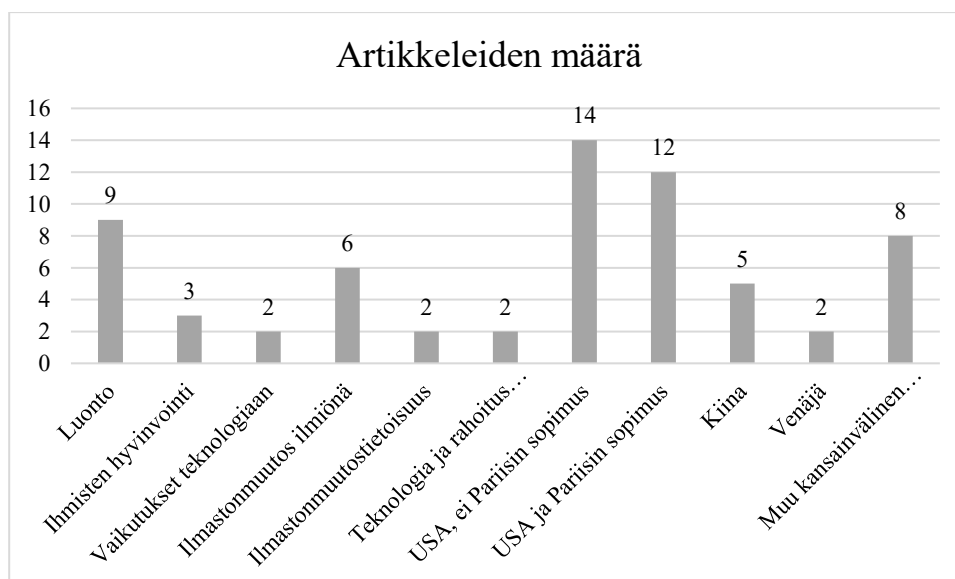
Joissakin artikkeleissa käsiteltiin useampia aiheita yhdessä uutisessa, esimerkiksi uutisessa, jossa kerrottiin ensin Australian entisen pääministerin ilmastonmuutoksen kieltävistä näkemyksistä ja sen jälkeen hänen kannoistaan homoparien avioliitto-oikeuteen. Toinen tällainen esimerkki on Boaty McBoatface -sukellusveneestä kertonut uutinen, joka kertoi ensin sukellusveneen palanneen satamaan

uuden ilmastonmuutosdatan kanssa ja loppu-uutisen ajan kertoi Boaty McBoatface –nimen historiaa. Tällaisissa tapauksissa lajittelin uutisen sen ilmastonmuutosta käsittelevän osion kautta.

Taulukko 2. Aineiston teemoittelu ja erittely.

Uutisen sisältö	Artikkeleiden määrä
Luonto	9
Ihmisten hyvinvointi	3
Vaikutukset teknologiaan	2
Ilmastonmuutos ilmiönä	6
Ilmastonmuutostietoisuus	2
Teknologia ja rahoitus ratkaisuina	2
USA, ei Pariisin sopimus	14
USA ja Pariisin sopimus	12
Kiina	5
Venäjä	2
Muu kansainvälinen politiikka	8
Yhteensä	65

Kuvio 1. Aineiston teemoittelu ja erittely.



Huomattava on, että jaottelut olisi voinut tehdä muullakin tavalla kuin juuri esittelemälläni. Kiinnostavaa olisi esimerkiksi ollut tarkastella alkuperäiskansoja käsittelevää uutisointia (3kpl) yhtenä ryhmänä, tai tutkia Trumpin otsikossa mainitsevia uutisia (14 kpl) omana teemanaan.

Osaltaan aineisto on nyt myös kvantitatiivisesti eroteltu, kun olen laskenut artikkeleiden määrät. Tuomi ja Sarajärvi (2018, 89) tarkoittavat sisällön erittelyllä dokumenttien analyysia, jossa kuvataan kvantitatiivisesti esimerkiksi tekstin sisältöä. Seuraavaksi pyrin kuvaamaan dokumenttien sisältöä sanallisesti. Aloitan ensimmäisestä tutkimuskysymyksestäni, siitä, missä yhteyksissä ilmastonmuutoksesta puhutaan. Sen jälkeen tutkin artikkeleita tarkemmin. Tavoitteenani oli luoda yksittäisistä havainnoista yleisempiä, ja toteutin tämän yhdistelemällä samankaltaisuuden löytämisen perusteella uutisten sisältöjä ensin taulukossa 2 kuvatun kaltaisesti ja yhdistämällä sitten näitä teemoja kahdeksi yläteemaksi. Vertaan myös uutisten sisältöä venäläiseen ilmastonmuutosuutisointiin - mikäli se ei ole mahdollista, voidaan todeta, että venäläinen ulkomaille suunnattu ilmastonmuutosuutisointi on ratkaisevasti erilaista kuin kotimaahan suuntautuva ilmastonmuutosuutisointi.

Seuraavaksi käsitelen yksittäisiä teemojani. Olen aloittanut analyysin jo tunnistamalla asiat, joissa tässä tutkimuksessa olen kiinnostunut – teemoittelin ne siis yksittäisiksi ilmaisuiksi eri ryhmiin Tuomen ja Sarajärven (2018, 79) mukaisesti. Taustalla pyrin tarkastelemaan esimerkiksi sitä, pidetäänkö ilmastonmuutosta totena vai lännen juonena (ks. Tynkkynen ja Tynkkynen 2018, 12-18.)

6.2.1. Ilmastonmuutos

6.2.1.1. Ilmastonmuutoksen vaikutukset

Teema, jonka nimesin sen sisällön perusteella “ilmastonmuutoksen vaikutukset”, sisältää 14 uutisartikkelia, jotka kuvaavat erilaisia vaikutuksia, joita ilmastonmuutoksella on. Siitä voi löytää 3 alateemaa: luonto (9), ihmisten hyvinvointi (3) ja vaikutukset teknologiaan (2).

Luonto-alakategoriaan jaoittelin uutiset, joissa ilmastonmuutosta käsiteltiin sen luontovaikutusten kautta. Uutinen nälkää kärsivästä jääkarhusta käsittelee Twitterissä syntynyttä tunnereaktiota, ja siinä videon jääkarhusta kuvannut henkilö haluaa kiinnittää ihmisten huomion siihen, että ilmaston lämpeneminen

vaikuttaa eläimiin. Uutiseen on myös linkattu Instagram-kuva, jossa käyttäjä kehottaa puhumaan ilmastonmuutoksesta etenkin sellaisten ihmisten kanssa, jotka eivät usko ilmastonmuutokseen ja viittaa tiedeyhteisön lähes yksimielisyyteen ilmastonmuutoksen todenperäisyydestä. Venezuelan sulavia jäätiköitä käsittelevässä artikkelissa ollaan vielä suoraviivaisempia ilmastonmuutoksen paikkansapitävyyden suhteen: “huolimatta valtavasta todistusaineistosta jotkut vieläkin väittelevät, onko ilmaston lämpeneminen ihmisen aiheuttaman ilmastonmuutoksen seurauksena totta, mutta nyt nuo väitteet voi todella hylätä --”¹⁹ (Sputnik 8.10.2017). Ilmastonmuutoksen vaikutus sadon määrään on aiheena artikkelissa, joka ei sen suuremmin käsittele ilmastonmuutoksen todenperäisyyttä.

Uutinen, jossa käsitellään Afrikan kuivimpien alueiden mahdollisesti saavan sadetta ilmastonmuutoksen seurauksena, kertoo myös ilmastonmuutoksen riskeistä ja antaa myös syyn ilmastonmuutokselle: kasvihuonekaasut, joita syntyy fossiilisten polttoaineiden käytöstä. Hurrikaani Harveystä kertovassa uutisessa todettiin, viitaten Sputnikin aiempaan podcast-lähetyksen keskusteluun, että hurrikaani oli niin tuhoisa kahdesta syystä: ilmastonmuutos ja kapitalismi. Uutisessa ilmastonmuutoksen vaikutuksista tiibetiläisiin puihin mainitaan useita kertoja, että kyseessä on venäläinen tutkijatiimi. Tätä voi osaltaan pitää osoituksena siitä, että venäläisen tieteen ilmastoskeptisyys on vähentynyt, kuten Poberezhskaya (2016, 82) on argumentoinut. Ilmastonmuutokseen voidaankin tässäkin yhteydessä sanoa suhtauduttavan faktana.

Myös ilmastonmuutoksen vaikutuksia Venäjään käsitellään. Pitkässä uutisessa Siperian maanviljelyolosuhteiden muutoksista käsitellään niin hyviä puolia (“Siperian ilmasto voi muuttua sopivaksi hedelmille”²⁰) kuin myös huonoja puolia (“Meidän ei tulisi aliarvioida haitallisten luonnonilmiöiden, kuten hurrikaanien, todennäköisyyden kasvua --.”²¹) (Sputnik 3.8.2017b). Tämä artikkeli on erityisen kiinnostava pohdittaessa venäläistä englanninkielistä ilmastonmuutosuutisointia, ja sen vuoksi käsittelen sitä seuraavaksi hieman pidemmin, vaikka yhden artikkelin perusteella pitkälle meneviä yleistyksiä ei voidakaan tehdä.

Artikkelissa todetaan ilmastonmuutoksella olevan negatiivisia seurauksia niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin, ja koko artikkeli kertoo Venäjän alueen muutoksista. Tämä on kiinnostavaa, sillä aikaisemmassa tutkimuksessa ei ole havaittu uutisointia, jossa tuotaisiin esiin ilmastonmuutokseen

¹⁹ “In spite of an overwhelming body of evidence there are some who still debate whether global warming as a result of human-induced climate change is real, but now, to finally put those doubts to rest—”.

²⁰ “Siberian climate will be suitable for fruits”.

²¹ “We should not underestimate an increase in the likelihood of negative natural phenomena, such as hurricanes,--.”

Venäjän suhteen kuuluvista ympäristöriskeistä. Päinvastoin uutisissa on puhuttu ilmastonmuutoksen tuomista hyödyistä, kun sen vaikutuksista ylipäätään on puhuttu. (Esim. Yagodin 2015, 287-288; Tynkkynen ja Tynkkynen 2018, 12-20.) Artikkeleihin haastatellut asiantuntijat puhuvat ilmastonmuutoksesta katastrofina, ja eräs kertoo myös Siperian ikijään sulassa vapautuvasta kasvihuonekaasu metaanista, joka voisi vapautuessaan vaikuttaa ilmastonmuutokseen – samoin kuin siperialaiset metsäpalot. Artikkelissa jopa todetaan, ettei metsänhoito Siperiassa ole ympäristövaatimusten tasolla. Toisaalta samassa yhteydessä todetaan, että maailmanyhteisön olisi luotava sääntelyä metsänhoidolle. (Sputnik 3.8.2017b) On kiinnostavaa, ettei Venäjältä luoda kuvaa ympäristösuurvaltana eikä ympäristölahjottajana. Poberezhskayan (2016, 65) mukaan Venäjän suurten metsäalueiden toimimista hiilinieluinä on aiemmin korostettu, mutta tässä artikkelissa hiilinieluaspektia ei edes mainita, vaikka käsitellään Siperian valtavia metsiä. Venäjän luonnon mahdollisuuksia ilmastonmuutoksen ratkaisijana ei mainita, toisin kuin Kiiton protokollasta käydyssä keskustelun aikana (Tynkkynen 2010, 182), vaan korostetaan uhkia ja kansainvälisen yhteisön roolia.

Ihmisten hyvinvointi -alakategoriaan jaottelin uutiset, jotka keskittyivät ilmastonmuutoksen ihmisiin kohdistuviin vaikutuksiin. Uutisessa intialaisten maanviljelijöiden itsemurhien ja ilmastonmuutoksen välisestä yhteydestä ilmastonmuutoksen todenmukaisuutta ei kommentoitu, mutta tausta-ajatuksena tulkitseen olevan se ajatus, että ilmastonmuutos on totta. Yhdysvaltain alkuperäiskansojen elinoloja käsittelevä uutinen kertoo, että alkuperäiskansojen elinolot ja ravinnon saanti ovat uhattuna ilmastonmuutoksen vuoksi. Artikkelissa lainataan alkuperäiskansan edustajaa, joka puhuu ilmastonmuutoksesta totena, ja lopussa muistetaan mainita Trumpin päätös vetää Yhdysvallat Pariisin sopimuksesta. Lisäksi jaottelin tähän kategoriaan uutisen kyselystä, jonka mukaan 71 prosenttia saksalaisista pitää ilmastonmuutosta suurimpana uhkana, sillä turvallisuuskokemukset liittyvät suurissa määrin ihmisten henkiseen hyvinvointiin.

Vaikutukset teknologiaan –alakategoria jäi lyhyeksi ja siten irrelevantiksi, mutta siihen keräsin uutiset, jotka käsitelivät ilmastonmuutoksen vaikutusta ihmisen kehittämiin teknologioihin. Kumpikin lehdistä, RT ja Sputnik, ovat uutisoineet ilmaston lämpenemisen vaikutuksista lentokoneiden toimivuuteen mutta kumpikaan ei mainitse sitä, että lentokoneet itsessään ovat ilmastonmuutoksen aiheuttaja päästöjänsä vuoksi.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksista puhuttaessa englanninkielinen media siis ei missään nimessä kiellä ilmastonmuutosta, vaan pitää sitä uhkana. Tämä on selvä ero verrattaessa venäjänkieliseen uutisointiin

2010-luvulla, jossa osa artikkeleista kieltää ilmastonmuutoksen (Tynkkynen ja Tynkkynen 2018). Aikaisempaan tutkimukseen se suhteutuu tukevasti siinä, että Howard-Williamsin (2009, 29) mukaan ilmastonmuutosuutisointi keskittyy yleensä ympäristölliseen kontekstiin: siltä osin RT:n ja Sputnikin uutisointi siis on kansainvälisen vertailun mukaista.

6.2.1.2. Ilmastonmuutos ilmiönä

Toinen ilmastonmuutosuutisointia kuvaava teema, “ilmastonmuutos ilmiönä”, sisälsi 6 artikkelia. Yksikään uutisista ei kiistä ilmastonmuutosta millään tasolla. Sisältönä tämän teeman uutisoinnissa oli vanhojen ilmastonmuutosmallien paikkaansapitävyys (eli tieteeseen nojaaminen), ennätyslämpötilat (kasvihuonekaasut niiden aiheuttajina ja erityisesti ihminen lisääntyneiden kasvihuonekaasujen aiheuttajana), äyriäiset kasvihuonekaasujen aiheuttajana ja myös tutkimustulos, jonka mukaan merten lämpötila on aiemmin laskettu väärin, ja ilmastonmuutos on todellisuudessa oletettua pahempi asia. Tämä teema oli niin hajanainen, ettei siitä saanut muodostettua alakategorioita, eivätkä uutiset liioin soveltuneet ilmastonmuutoksen vaikutukset –teeman alakategorioihin.

Ilmastonmuutoksesta ilmiönä puhuttaessa englanninkielinen media seurailee kansainvälisen tiedeyhteisön näkemyksiä käyttäen lähteinä ja argumentteina esimerkiksi NASAn tutkijoita. Tällainen tieteellinen konteksti on kansainvälisen ilmastonmuutosuutisoinnin mukaista (Howard-Williams 2009, 29), mutta aiemmasta tutkimuksesta venäläisestä ilmastonmuutosuutisoinnista se poikkeaa: se ei käytä Venäjän valtiota tietonsa lähteenä (Poberezhskaya 2015, 104), eikä ilmastonmuutoskeskustelu loista poissaolollaan (mt., 105) - päinvastoin, uusia tuloksia uutisoidaan. Yhdessä uutisessa lähteenä käytetään venäläisiä tieteentekijöitä, mutta siinäkin kyseessä on nimenomaan tieteentekijät, ei esimerkiksi maan johto.

Nämä teemat, ilmastonmuutoksen vaikutukset ja ilmastonmuutos ilmiönä, voin vetää yhteen yläkategoriaksi “ilmastonmuutos” erotteluna muista ilmastonmuutosuutisoinneista, joissa ilmastonmuutos itsessään ei ole uutisen pääasiallinen aihe, vaan siitä uutisoidaan jonkin toisen aiheen kontekstissa. Seuraavaksi käsittelen tällaisia teemoja aineistossani.

“Ilmastonmuutostietoisuus”-teemassa ja “Teknologia ja rahoitus ratkaisuina” -teemassa ei ole kuin kaksi artikkelia kummassakin, joten voidaan kysyä, onko niitä järkevää eritellä omiksi osikseen. Ne eivät kuitenkaan sovi luontevasti mihinkään muuhun osioon. Ensimmäinen uutinen ilmastonmuutostietoisuus-teemassa käsittelee miestä, joka aikoo uida pitkän matkan kiinnittääkseen huomiota ilmastonmuutokseen. Toinen tähän teemaan lajittelemani uutinen kertoo kalifornialaiskaupungeista, jotka haastoivat öljy- ja kaasuyhtiöitä oikeuteen ilmastonmuutoksesta. Tämä ilmastonmuutostietoisuus-teema sisältää siis artikkeleita, jotka käsittelevät uudenlaisia tapoja ottaa kantaa ilmastonmuutokseen. Tähän olisin jaotellut myös esimerkiksi mielenosoitusuutiset, jos niitä tarkasteluajanjaksollani olisi ollut.

Teknologia ja rahoitus ratkaisuina -teemaan lajittelin artikkelit, joissa kerrotaan uusista mahdollisuuksista, joilla ilmastonmuutosta hidastetaan tai tutkitaan. Teeman alla on uutiset sukellusveneestä, joka on kerännyt ilmastonmuutosdataa, Maailmanpankin päätöksestä olla enää rahoittamatta öljy- ja kaasuprojekteja ja Toyotan vetyautoista. Näistä erityisen kiinnostava on öljy- ja kaasumaa Venäjän median uutinen Maailmanpankin päätöksestä. Uutisessa ei mainita millään tavalla muita maita kuin Kiina, jonka uusiutuvan energian suunnitelmista kertova uutinen on upotettu tämän uutisen sisään linkiksi, ja Yhdysvallat, jonka Pariisin sopimuksesta vetäytymisestä kerrotaan mainiten, että päätös eristää Yhdysvallat. Olenkin päättänyt yhdistää nämä teemat yläkategoriaksi “Muut”.

6.2.2. Kansainvälinen politiikka

6.2.2.1. Yhdysvallat

Teemoitteluvaiheessa havaitsin, että kaksi maata nousi uutisoinnissa muita enemmän esille. Täysin oma lukunsa oli Yhdysvallat, josta kertovien uutisten lajittelu samaan teemaan oli ennakko-odotuksieni mukaista. Toinen, yllättäen aineistosta noussut valtio oli Kiina. Lisäksi yksittäisiä uutisia oli myös muutamista muista maista, jotka tässä yhteydessä päätin vielä pitää omina teemoinaan. Ovathan kahdenväliset suhteet Venäjälle tärkeä kansainvälisen politiikan muoto.

Olin ajatellut aineistoon tutustuttuani tekeväni Yhdysvaltoja käsittelevistä uutisista yhden teeman. Kuitenkin uutisia Yhdysvalloista oli niin paljon, että en kokenut sitä mielekkääksi. Syy tälle oli myös se,

että Yhdysvallat-aiheisista uutisista nousi esiin yksi erillinen aihe, nimittäin presidentti Trumpin päätös vetää Yhdysvallat pois Pariisiin ilmastopöytäkirjasta. Yhteensä Yhdysvaltoja pääsisällöltään käsitteleviä uutisia oli 26. Lisäksi neljä muualle teemoittelemani uutista olisi voinut periaatteessa laskea myös Yhdysvallat-uutiseksi, mutta päädyin kuitenkin luokittelemaan ne muualle, koska toinen teema oli mielestäni hallitsevampi (esimerkiksi Yhdysvaltain alkuperäiskansoista kertova uutinen, jossa mielestäni pääsisältö oli ilmastonmuutoksen vaikutukset eikä Yhdysvaltain politiikka alkuperäiskansoja kohtaan). Nämä 26 artikkelia jaoin kahteen hieman kömpelönnimiseen teemaan, “Yhdysvallat, ei Pariisin sopimus” (14 uutista) ja “Yhdysvallat, Pariisin sopimus” (12 uutista). Tämä on kiinnostava jaottelu myös siksi, että sen perusteella Yhdysvaltoihin liittyvää ilmastonmuutosuutisointia on tehty myös muissa yhteyksissä kuin Pariisin sopimukseen liittyen. Tietenkään ei voi varmaksi sanoa, olisiko kyseisiä uutisia toisaalta kirjoitettu, mikäli Trump ei olisi nostanut Yhdysvaltain ilmastopolitiikkaa uutiseksi vetäytymisilmoituksellaan.

Tarkastelen seuraavaksi lyhyesti Yhdysvaltoja käsittelevien uutisten sisältöä voidakseni löytää tapoja, joilla Venäjä kirjoittaa ilmastonmuutoksesta tässä yhteydessä. Trumpin vuoden 2017 lopulla julkaisemaa twiittia siitä, kuinka kylmä sää tarvitsisi ilmastonmuutosta, on käsitelty Sputnikissa kahdesti ja RT:ssä kerran pitkässä jutussa, jonka pääsisältönä ovat muiden käyttäjien twiitit, joissa arvostellaan Trumpia. Lisäksi uutisessa kuvaillaan ilmastonmuutoksen negatiivisia vaikutuksia Yhdysvaltoihin. Sputnik on julkaissut aiheesta kaksi juttua, joissa molemmissa vastaavalla tavalla nostetaan esiin Trumpin näkemyksiä pilkkaavia twiittejä. RT:n uutinen twiitistä pitää ilmastonmuutosta totena, kun siinä todetaan Trumpin “joko ymmärtävän väärin tai jättävän huomiotta tieteellisen todistusaineiston ilmastonmuutoksesta”²² (RT 29.12.2017). Molemmat lehdet julkaisivat myös uutisen siitä, että Yhdysvaltain hallinto julkaisi raportin, jossa ilmastonmuutos todetaan ihmisen aikaansaamaksi – Trumpin näkemyksistä huolimatta. Sputnik käsitteli aihetta jo aiemmin, kun raportti vielä oli luonnostasolla. Jutuissa myös kerrataan raportin tuloksia eli perustellaan ilmastonmuutoksen olemassaoloa. RT:n artikkelissa viitataan Trumpin pitävän ilmastonmuutosta huijauksena, jonka kiinalaiset ovat kehittäneet taloussyyistä. Tämä on todella Donald Trumpin twiitti vuodelta 2012 (RT 4.11.2017), mutta on kiinnostavaa, että tämä on tuotu esiin uutisoinnissa. Venäläismediassa kun on havaittu diskurssia, jossa ilmastonmuutosta pidetään juonena vallitsevan status quon säilyttämiseksi (Tynkkynen ja Tynkkynen 2018, 12-18.).

²² “either misunderstand or ignore the scientific evidence on climate change.”

Kuuban tilannetta käsittelevässä jutussa Trumpin todetaan syyttävän Kuubaa kaikesta, jopa ilmastonmuutoksesta. Yhdysvallat-kritiikkiä esiin tuo Julian Assangesta kertova RT:n artikkeli, jossa lainataan hänen twiittejään. Wikileaksin perustaja Assange on pitänyt RT:n televisiokanavalla omaa talk show –ohjelmaa, ja hänen suhteitaan Venäjään on muutenkin pidetty lämpiminä (Yle 22.8.2018). Kritiikkiä tuo myös uutinen Yhdysvaltain hallinnon ympäristöstä vastaavan henkilön haluttomuudesta puhua ilmastonmuutoksesta hurrikaani Harveyn ja Irman yhteydessä. Vahvin kritiikki löytyy nähdäkseni uutisesta, jossa käsitellään G20-tapaamista ja Yhdysvaltain asemaa ja asennoitumista. Lisäksi uutisoitiin enemmistön amerikkalaisista haluavan hallinnoltaan ilmastonmuutostoimia, Amerikan alkuperäiskansan heimon suunnittelevan hiiliveroehdotusta ja Trumpin hallinnon päätöksestä lakkauttaa liittohallinnon ilmastoneuvontajapaneeli.

Näiden uutisointien perusteella siis voidaan sanoa Venäjän englanninkielisen median kirjoittavan ilmastonmuutoksesta Yhdysvaltain kontekstissa ennen kaikkea presidentti Trumpin kautta. Hänen ilmastonmuutosvastaisuudestaan kirjoitetaan paljon, ja Trumpin saamaa kritiikkiä etenkin sosiaalisessa mediassa tuodaan paljon esiin. Tiedottavia uutisia, kuten hiiliveroehdotus ja ilmastoneuvonantajapaneelin lakkautus, höystettiin tiedoilla Trumpin ilmastonmuutospolitiikasta ja sen haitallisuudesta.

Yhdysvaltojen Pariisin sopimuksen vetäytymisestä RT ja Sputnik uutisoivat aineistossani 12 artikkelin voimin. Uutisen yhteydessä kerrataan Trumpin näkemys ilmastonmuutoksesta kiinalaisten juonena ja kerrotaan muiden maiden, muun muassa Kiinan ja Venäjän, ilmaiseen sitoutumisensa sopimukseen. Aikaisemmin samana päivänä uutisoitiin amerikkalaisen kongressiedustajan uskovan, että Jumala hoitaa ilmastonmuutoksen, eikä siitä siksi tarvitse kantaa huolta esimerkiksi Pariisin sopimuksen kautta. Vetäytymisilmoitusta seuranneessa uutisoinnissa on muun muassa todettu, ettei Yhdysvaltain vetäytyminen vaikuta taisteluun ilmaston lämpenemistä vastaan, ja että vetäytyminen itse asiassa on haitallista Yhdysvaltain taloudelle ja kansainväliselle asemalle. Entisen presidentin lausunto siitä, että osavaltioiden ja kaupunkien tulisi jatkaa sopimuksen raameissa, uutisoitiin myös. Uutisessa tulkittiin Obaman arvostelevan Trumpia: “Vaikka lausunto ei maininnut presidentti Donald Trumpia nimeltä,

viesti, joka julkaistiin Trumpin ilmoittaessa Yhdysvaltain vetäytyvän Pariisiin ilmastopöimuksesta, oli selvä niin ajoituksen kuin sisällönkin perusteella”²³(Sputnik 2.6.2017b).

Myös Yhdysvaltain YK-suurlähettilään lausunto siitä, että Trump kyllä uskoo ilmastonmuutokseen, uutisoitiin sekä RT:ssä että Sputnikissa. Sputnikin pidemmässä artikkelissa kerrotaan muun muassa, että EU suunnittelee talouskeinoja vastaukseksi Yhdysvaltain vetäytymiseen - ja myös Venäjän-suhteiden lähentämistä. Artikkelissa lainataankin itävaltalaiskansleri Kernin lausuntoja “muiden globaalien voimien, kuten Venäjän --” kanssa yhteistyön vahvistamisesta (RT 4.6.2017). Yhdysvaltain hallinnon sivuuttavasta toiminnasta uutisoidaan myös, kun kerrotaan Kalifornian sopivan ilmastonmuutosyhteistyöstä Kiinan ja mahdollisesti myös Saksan kanssa. Sama ajatus jatkuu kerrottaessa G19-maiden (siis muiden kuin Yhdysvaltojen) jatkavan Pariisin sopimuksen mukaista ilmastotaistelua - huolimatta Yhdysvaltojen halusta uudelleen neuvotella sopimuksen ehtoja. Lisäksi myös New Yorkin aikeesta seurata Pariisin sopimusta huolimatta Trumpin päätöksestä kirjoitettiin. Vuoden 2017 loppupuolella Sputnik myös uutisoi elokuvanäyttelijän ja Kalifornian entisen kuvernöörin Arnold Schwarzeneggerin motivaatiosta taistella ilmastonmuutosta vastaan. Muun muassa Britannian ympäristöministerin, Brasilian Venäjän-suurlähettilään ja Euroopan parlamentin jäsenten kritiikki Trumpin päätöstä kohtaan uutisoitiin myös.

Voidaan olettaa, että Venäjän englanninkielinen media uutisoi runsaasti Trumpin päätöksestä vetää Yhdysvallat Pariisiin sopimuksesta, sillä tässä teemassa oli kolmanneksi eniten artikkeleita kaikista teemoistani – ja kyse oli kuitenkin vain yhdestä kansainvälisen ilmastopöitiikan muutoksesta. Aineistoni kun ei ota huomioon sellaisia uutisia, joissa ilmasto-sanana parina on ollut vaikkapa sana “sopimus” eikä “muutos”. Tämän uutisoinnin keskeinen kärki oli muun maailman reaktio Yhdysvaltain ilmoitukseen: muut maat jatkavat Pariisin sopimuksessa, ja Yhdysvaltain sisälläkin siinä aiotaan pysyä. Lisäksi ilmoituksen kritiikkiä on nostettu esiin.

²³ “Although the statement did not mention President Donald Trump by name, the message was clear from content and timing of the message, which was issued as Trump announced a US withdrawal from the Paris Climate Change Agreement”. Käännös minun.

6.2.2.2. Muu kansainvälinen politiikka

Kiina-teemaan lajittelin 5 artikkelia. Yksi artikkeleista käsittelee EU:n ja Kiinan vahvistuvaa yhteistyötä ilmastonmuutosasioissa Yhdysvaltojen vetäytyttyä Pariisin sopimuksesta. Artikkelissa ei oteta kantaa ilmastonmuutokseen sen kummemmin, vaan se kertoo ennen kaikkea kansainvälisistä suhteista. Myös toinen artikkeli kertoo muun maailman tarpeesta kumppanuuteen Kiinan kanssa: siinä Kalifornian kerrotaan hakevan Kiinasta tukea ilmastotyöhön, kun Yhdysvaltain hallinnosta sitä ei enää saa. Kolmas artikkeli, joka tosin on julkaistu alun perin kiinalaisessa The Global Times -lehdessä, korostaa Kiinan tarvetta kumppaneille ilmastonmuutostyössä. Toinen Kiinasta kertova artikkeli spekuloi Kiinan voivan käyttää YK:n turvallisuusneuvoston puheenjohtajuuttaan ilmastonmuutosta vastaan taistelussa. Tässäkään artikkelissa ei pohdita ilmastonmuutosta vaan Kiinan kansainvälisen politiikan toimia. Lisäksi teemaan olen lajitellut Kiinan saasteista kertovan artikkelin. Tämä olisi voinut kuulua saastekulman puolesta myös ilmastonmuutoksen vaikutukset –teeman ihmisten hyvinvointi –alakategoriaan, mutta tekstin pääsisältö ratkaisi sen kuuluvan juuri Kiina-teemaan: se käsittelee ensisijaisesti Kiinan roolia kansainvälisessä ilmastopolitiikassa ja sen mahdollisuuksia ilmastojohtajuuteen.

Venäjän ilmastopolitiikkaan keskittyviä artikkeleita tunnistin aineistostani vain kaksi, ja sijoitin ne Venäjä-teeman alle. Venäjän ympäristömuutoksia käsittelevän artikkelin sijoitin ilmastonmuutoksen vaikutukset –teemaan. Tämä ilmastonmuutospolitiikkaa käsittelevien artikkeleiden vähyys hieman yllätti, sillä olisin odottanut Venäjän roolia korostettavan ilmastojohtajana tilanteessa, jossa Yhdysvallat vetäytyi Pariisin sopimuksesta. Toinen artikkeleista uutisoi Venäjän sitoutuvan Pariisin sopimukseen Yhdysvaltain vetäytymisestä huolimatta. Toinen artikkeleista käsittelee presidentti Putinin lausuntoja Yhdysvaltojen vetäytymisestä - Putin kehottaa rauhoittumaan, mutta toisaalta piikittelee Trumpia “amerikkalaisesta imperialismista” ja huomauttaa, että “me täällä [Pietarin talousfoorumissa] emme jostain syystä vielä tunne lämpötilan nousevan”²⁴ (RT 2.6.2017) Tätä voi pitää ilmastoskeptisyytenä.

Venäjän ilmastotoimista ei siis uutisoida muuten kuin Pariisin sopimuksen ja Yhdysvaltain vetäytymisen kontekstissa. Tämä osaltaan seurailee väitettä siitä, että ilmastonmuutoksen nousua agendalle edellyttää jokin suuri tapahtuma, kuten ilmastokokous (Bodker ja Neverla 2012, 153). Venäjän talouselämän tai teollisuuden mahdollisista toimista ei ole uutisoitu, mikä on yllättävää, sillä muiden maiden ratkaisuja

²⁴ “We here [at the forum] somehow do not yet feel that the temperature is rising.”

RT ja Sputnik uutisoivat. Näiden uutisten valossa Venäjää ei voida varsinaisesti pitää ympäristöjohtajana, varsinkaan, kun Kremlin edustaja lausui toisessa artikkelissa, että Pariisin sopimuksen painoarvo heikentyy, jos sen pääosallistajat irtautuvat siitä. Toisaalta tämä selittyy osaltaan Poberezhskayan (2016, 114) havainnolla siitä, että jotkut venäläislehdet kehystävät ilmastoneuvotteluja arvostelemalla Yhdysvaltoja tai sulkemalla Venäjän kokonaan pois. Tässä tapauksessa sitä ei ole kokonaan suljettu pois, mutta erityistä johtajuuttakaan ei esitetä. Näin ollen nämä artikkelit Venäjästä eivät tue hypoteesiani siitä, että Venäjä esitettäisiin ilmastojohtajana englanninkielisessä mediassa.

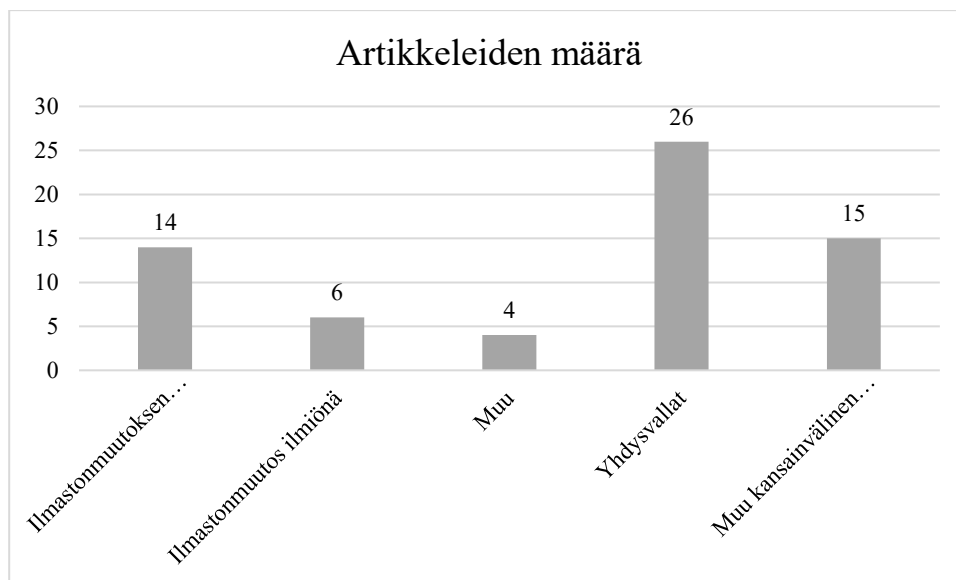
Näiden uutisointien lisäksi RT ja Sputnik uutisoivat myös muutamista muista kansainvälisen politiikan ilmastonmuutosasioista, jotka olen yksinkertaisesti päättänyt luokitella teemaan ”muu kansainvälinen politiikka”. Tällaisia uutisia aineistossa oli 8 kappaletta. Tämä teema sisältää uutiset kansainvälisen alkuperäiskansojen foorumin puheenjohtajan lausunnoista Bonnin ilmastokokouksessa, paavi Franciscuksen varoitukset ilmastonmuutoksesta, Britannian pääministeri Theresa Mayn suunnitelmista puhua Trumpille ilmastonmuutoksesta G20-kokouksessa ja Mayn päätöksestä jättää ilmastonmuutos samaisessa kokouksessa pois agendalta, Ranskan presidentti Macronin vaatimuksista viedä ilmastotoimet Pariisin sopimusta pidemmälle ja Australian entisestä pääministeristä, joka antoi ilmastonmuutosskeptisiä lausuntoja ilmastonmuutossäätiö GWPF:lle pitämässään puheessa.

Tätä kansainvälisen politiikan uutisointia käsittelemäni tarkemmin julkisuusdiplomatialuvussani, sillä on oletettavaa, että juuri tällaisista uutisista löydän julkisuusdiplomatian piirteitä. Analyysini avulla olen voinut yhdistää taulukossa 2 ja kuviossa 1 esittelemäni alateemat teemoiksi (taulukko 3, kuvio 2), jotka kuvaavat venäläistä ilmastonmuutosuutisointia. Nämä voin edelleen jakaa kahteen yläteemaan: ”ilmastonmuutos” (ilmastonmuutoksen vaikutukset, ilmastonmuutos ilmiönä, muu) ja ”kansainvälinen politiikka” (Yhdysvallat, muu kansainvälinen politiikka).

Taulukko 3. Alateemojen yhdistäminen teemoiksi.

Uutisen sisältö	Artikkeleiden määrä
Ilmastonmuutoksen vaikutukset	14
Ilmastonmuutos ilmiönä	6
Muu	4
Yhdysvallat	26
Muu kansainvälinen politiikka	15
Yhteensä	65

Kaavio 2. Teemojen määrät.



6.3. Julkisuusdiplomatia

6.3.1 Julkisuusdiplomatian luokittelu teorialähtöisesti

Tätä analyysin osiota varten minun tulee vielä käsitellä aineistoani, sillä kaikki aiemmin käsitelty data ei ole relevanttia julkisuusdiplomatian löytämisen kannalta. Jatkan siis tavallaan aineiston redusointia,

jonka jälkeen voin alkaa abstrahoida jäljelle jäänyttä aineistoa, eli erotan tutkimuksen kannalta olennaisen tiedon.

Luomalla yläteemat “ilmastonmuutos” ja “kansainvälinen politiikka” luvun 6.2. tueksi tulin samalla jatkaneeksi aineistolähtöisen analyysin kaavaa, sillä sitä voidaan pitää redusoivana ja osaltaan myös abstrahoivana aineiston työstönä. Koska teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä vaihtelee tutkimuksittain, miten ja missä vaiheessa teoria ja aineisto ohjaavat analyysia (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 81), olen päätenyt tässä tutkielmassa luomaan yläteemat aineiston pohjalta ennen siirtymistäni julkisuusdiplomatian tunnistamiseen. Teoriasta olen nostanut julkisuusdiplomatian käsitteen, jonka tarkasteluun tämä osa analyysistäni perustuu.

Tässä tutkielmassa haen julkisuusdiplomatian piirteitä yläteemasta “kansainvälinen politiikka”, sillä aineiston tarkastelun perusteella se sisältää julkisuusdiplomatian kannalta olennaisempaa tietoa kuin “ilmastonmuutos”-yläteema. Ilmastonmuutos-yläteema ei käsitellyt julkisuusdiplomatian keskeisiä piirteitä, jotka kuvasin luvussa 5.4, joten sen artikkelit eivät tässä osassa analyysiani ole enää relevantteja. Sen sijaan kansainvälisen politiikan teemaan kuuluvista artikkeleista on alustavan sisältöön tutustumisen perusteella mahdollista löytää yleisen mielipiteen muokkaamista. Tämän valinnan tein siis sen perusteella, että Venäjä pyrkii ulkopolitiikassaan ennen kaikkea palauttamaan suurvalta-asemansa eli vaikuttamaan kansainväliseen politiikkaan (Simons 2014, 440). Näiden ylätasojen rajoitusten perusteella saatoinkin valita artikkelit, joita käsittelem julkisuusdiplomatiaa etsiessäni.

Kansainvälinen politiikka -yläteemaan sisällytin siis 40 uutisartikkelia, jotka jakautuivat seuraavasti: USA, ei Pariisin sopimus 14 artikkelia, USA ja Pariisin sopimus 12 artikkelia, Kiina 5 artikkelia, Venäjä 2 artikkelia, muu kansainvälinen politiikka 7 artikkelia. Venäjän päädyin jättämään omaksi teemakseen enkä sitä artikkeleita muuhun kansainväliseen politiikkaan siksi, että aineistoni on venäläistä. Seuraavaksi tarkastelen niitä yksityiskohtaisesti löytääkseni julkisuusdiplomatian piirteitä. Käytän nyt analyysiyksikkönäni kappaletta, ja luokittelen kappaleita luvussa 5.4. tekemäni julkisuusdiplomatian määrittelyn mukaisesti. Kappaleen valitsin analyysiyksiköksi, sillä tunnistaessani ilmastonmuutosuutisoinnin teemoja havaitsin, että saman uutisartikkelin sisällä tuli usein esiin useampikin julkisuusdiplomatian määre. Kaikki kappaleet artikkeleissa eivät ole julkisuusdiplomatian kannalta relevantteja. Näin ollen tiivistän aineistoani vielä pienemmäksi keskittyen pelkästään olennaisiin osiin. Näin ollen hylkään tässä analyysin vaiheessa maakohtaisen jaottelun siinä määrin kuin se ei ole relevanttia. Samoin olen päättänyt käsitellä julkisuusdiplomatiaa nimenomaan esittelemieni

määrittelyjen kautta sen sijaan, että käyttäisin Nicholas Cullin (2009) esittelemiä julkisuusdiplomatian elementtejä. Tämä johtuu siitä, että aineistoni on hänen määritelmiensä mukaista sisällöntuotantoa, eikä aineiston tarkastelu muiden elementtien valossa ole tästä syystä mielekästä.

Erittelemällä mahdollista julkisuusdiplomatiaa määrittelyn mukaisesti niin laadullisesti kuin määrällisestikin pystyn vastaamaan tutkimuskysymykseeni siitä, millaista julkisuusdiplomatiaa Venäjän englanninkielinen, valtionjohtoinen media käyttää ilmastonmuutoksesta uutisoidessaan.

Taulukko 4. Venäläisen ilmastonmuutosjulkisuusdiplomatian piirteet teorian mukaan (ks. luku 5.4).²⁵

Julkisuusdiplomatian piirre
1. pyrkimys luoda oman maan pyrkimyksille mieluista yleistä mielipidettä
2. luoda emotionaalinen yhteys
3. negatiiviseen, ”ei-objektiiviseen” tietoon vaikuttaminen Venäjä-kuvan parantamiseksi
4. ”lännen” aseman haastaminen kansainvälisessä mediassa
5. kampanjat muita valtioita vastaan
6. ulkoisen viholliskuvan käyttäminen
7. terveyden, koulutuksen, bisneksen ja energiaturvallisuuden korostaminen
8. rauhaarakentavana toimijana esiintyminen
9. oman julkisuuskuvan kiillottaminen
10. ”ympäristöjohtajuuteen” vetoaminen etenkin ilmastoneuvotteluiden yhteydessä

Voidakseni löytää aineistosta pyrkimystä luoda oman maan pyrkimyksille mieluista yleistä mielipidettä on minun ensin eriteltävä, mikä tämä mieluinen yleinen mielipide Venäjän tapauksessa on. Oletettavaa on, että RT ja Sputnik tuovat esiin vain ja ainoastaan Venäjälle mieluisia mielipiteitä. Tästä syystä

²⁵ Numerointi ei arvottava, vaan helpottaa analyysiluvun lukemista.

kategorioiden tosiasiallinen arvo jäänee vähäiseksi. Venäjä pyrkii palauttamaan suurvalta-asemansa (Simons 2014, 440, Belousov 2012, 66) ja esiintymään muita valtioita parempana (Tynkkynen 2010, 192). Lisäksi sen pyrkimyksille eduksi voidaan nähdä olevan lännen vähättely, sillä lännen aseman heikentämisellä Venäjä voi pyrkiä nostamaan omaa asemaansa (Yablokov 2015, 304). Tämän perusteella tulkitsen tähän luokkaan kuuluviksi sellaiset analyysiyksiköt, joissa tuodaan Venäjää positiivisesti esiin ja toisaalta arvostellaan jotakin toista suurmaata. Lännen aseman haastaminen ja kampanjat muita valtioita vastaan ovat hyvin samantyyllisiä sisältöjä kuin yleiseen mielipiteeseen vaikuttaminen, joten niihin kuuluva sisältö tulee täten olemaan päällekkäistä ja limittäistä. Kyseiseen kategoriaan sijoitankin ennen kaikkea sellaisia seikkoja, jotka eivät suoraan nähdäkseni sovi mihinkään muuhun luokkaan.

Emotionaalista yhteyttä tulkitsen aineistossa olevan, kun kirjoituksen tyyli tai sisältö on tunteisiin vetoavaa. Negatiiviseen, ”ei-objektiiviseen” tietoon vaikuttaminen Venäjä-kuvan parantamiseksi on analyysissäni tekstiä, jossa oivotaan Venäjään liittyviä väitteitä. Ulkoisen viholliskuvan käyttämistä tulkitsen aineistossa olevan, kun Venäjään liittyviin asioihin negatiivisesti vaikuttavaa toimijaa korostetaan nimenomaan negatiiviselta painoarvoltaan.

Rauharakentavana toimijana esiintymisestä on kyse, kun Venäjän roolia mahdollisten konfliktien rauhoittajana esitellään. Oman julkisuuskuvan kiillottaminen taas on omalta osaltaan limittäinen mieluisan yleisen mielipiteen luomisen kanssa. Tässä tapauksessa Venäjään suhtaudutaan hyvin kriitikittömästi.

Seuraavaksi yhdistän julkisuusdiplomatian piirteet ja aineistoni. Venäjälle mieluista julkista mielipidettä (taulukko 4, piirre 1) voidaan pitää myös esimerkiksi uutisointia, jossa korostetaan Kiinan ja Yhdysvaltojen merkitystä hiilidioksidipäästöjen aiheuttajana sekä myös useammassa artikkelissa esiintynyttä vakuuttelua siitä, että Venäjä sitoutuu Pariisin sopimukseen eikä näe sille vaihtoehtoa (esim. RT 2.6.2017). Ylipäätään Pariisin sopimuksen keskeisen sisällön ja allekirjoittajatahojen määrän lisääminen monen eri artikkelin viimeiseksi kappaleeksi on toistuva valinta, jolle lienee syy.

Lännen aseman haastamista (taulukko 4, piirre 4) oli aineistosta vaikeahkoa löytää. Tulkitsen uutisen siitä, ettei Britannian pääministeri May ole kommentoinut Yhdysvaltain päätöstä vetäytyä Pariisin sopimuksesta (Sputnik 6.7.2017c), lännen aseman haastamiseksi – uutisten mukaan kun länsi ei olekaan täysin yhtenäinen ilmastonmuutospolitiikassaan, vaan Britannia horjuttaa yhtenäisyyttä.

Varsinaisen lännen aseman haastamisen sijaan löysin aineistosta odotetusti Yhdysvaltojen haastamista; kuubalaisulkoministerin “eurooppalaiset kollegat” ovat olleet huolissaan Yhdysvaltain politiikasta, Julian Assange “trollaa” Yhdysvaltoja ilmastonmuutoksen kieltämisestä ja “johtava amerikkalainen politiikan analyysoija” syyttää Washingtonia, siis Yhdysvaltain hallintoa, kansainvälisen järjestelmän häiritsemisestä sen ratkaistessa ilmastonmuutosta. Lisäksi ”asiantuntijat kertovat Sputnikille”, että päätös vetää Yhdysvallat Pariisin sopimuksesta tarkoittaa Yhdysvaltojen luovuttavan johtajuutensa tietessä ja teknologiassa sellaisille maille kuin Kiina ja EU, mikä eristää maan (Sputnik 7.7.2017). Yhdysvallat siis nähdään maailmanpolitiikan ongelmana, ei johtajana. Samoin lainataan iranilaisen tv-kanavan näkemystä siitä, että Yhdysvallat haluaa vain säilyttää valta-asemansa eikä välitä muusta (Sputnik 30.12.2017). Yhdysvaltain aseman haastamista on myös Sputnikin kahdessa eri artikkelissa ollut uutisointi siitä, ettei Yhdysvaltain vetäytyminen ilmastopuolesta heikennä ilmaston lämpenemistä vastaan taistelemista. Yhdysvaltoja ei siis pidetä ratkaisevana tekijänä ilmastotyössä. Eri haastateltavien lausunnoissa toistuu ajatus siitä, että Yhdysvallat ajaa itse itseään nurkkaan. Pariisin sopimuksesta vetäytymistä siis käytetään uutisoinnissa vahvana välineenä argumentoida Yhdysvaltain maailmanpoliittisen aseman heikentymisen puolesta, jolloin pyritään saavuttamaan Venäjän julkisuusdiplomatian tavoitteita ilmastonmuutosuutisoinnin keinoin.

Eräässä Pariisin sopimusta käsittelevässä uutisessa todetaan kahdestikin EU:n suunnittelevan ”taloustoimenpiteitä”²⁶ vastaiskuna Trumpin päätökseen vetää Yhdysvallat Pariisin sopimuksesta. Keinoina tälle esitellään kauppadialogin pysäyttämistä, Venäjän kanssa lähentymistä ja kova hiiliveroa amerikkalaistuontiin. (RT 4.6.2017.) Trumpin Yhdysvaltoihin siis RT:n uutisoinnin mukaan oltaisiin suuntaamassa vastatoimia, mikä muistuttaa hieman EU:n Venäjän-pakotteista.

Aineistosta nousi esiin kampanjointia muita valtiota, etenkin Yhdysvaltoja, kohtaan (taulukko 4, piirre 5). Uutisoinnissa systemaattisesti kritisoitiin Yhdysvaltoja ja sen ilmastopoliittisia ratkaisuja. Putin kommentoi Yhdysvaltain vetäytymistä Pariisin sopimuksesta toteamalla, että “amerikkalaista imperialismia” ja sen kautta Yhdysvaltoja voitaisiin syyttää ilmastonmuutoksesta (RT 2.6.2017). Kyseistä lausuntoa lainataan uutisoinnissa kahdesti. Myös esimerkiksi päätös uutisoida Kalifornian öljyhiekan käytöstä voidaan ehkä nähdä kampanjointina Yhdysvaltoja vastaan ja sen aseman heikentämisyrittämisensä: Yhdysvaltojen ilmastotoimijat eivät olekaan niin puhtoisia kuin oletetaan. Myös artikkeli, jossa Kuuban ulkoministeri arvostelee rajusti Yhdysvaltain ja Trumpin Kuuban-

²⁶ ”Economic measures”.

politiikkaa, verraten sitä muun muassa kylmään sotaan, on Yhdysvaltojen arvostelua. Kuuban ulkoministeri myös arvosteli Yhdysvaltoja ideologisesti latautuneesta toiminnasta. Ideologian sekoittamisesta taloudellisiin intresseihin Yhdysvaltoja syyttää myös Sputnikin artikkeliin haastateltu Vermontin yliopiston professori Magdoff. Ideologisen politiikan kritisointi kahden eri henkilön toimesta Venäjän mediassa on kiinnostavaa, kun on nähty, että Venäjä haluaa maan ulkopoliittikan pohjautuvan kansallisiin intresseihin poliittisen ideologian sijaan (Ivanov 2001, 8). Suora kritiikki kohdistuu välillä myös yksittäisiin poliitikoihin, esimerkiksi artikkelissa, jossa kritisoidaan ympäristönsuojelujohtaja Scott Pruittia ilmastonmuutoskielteisyydestä.

Yksittäisten amerikkalaisten kritisointia on myös republikaanipoliitikko Walbergista kertova uutinen, jossa hän toteaa Jumalan huolehtivan ilmastonmuutoksesta. Nähdäkseni uutisen sanavalinnat ohjaavat lukijaa näkemään yhdysvaltalaispolitiikon negatiivisessa valossa: ”Michiganilaiskongressiedustaja Tim Wahlberg uskoo ilmastonmuutokseen muttei ole vakuuttunut, että tavalliset kuolevaiset voivat tehdä asialle mitään uskoen sen sijaan, että parempi on tukeutua kaikkivaltiaaseen”²⁷; ”Uskon ilmastonmuutokseen. Uskon, että ilmastonmuutosta on ollut aikojen alusta saakka’, kongressiedustaja sanoi Coldwater-kaupungin tapaamisessa viime perjantaina. Walberg ei tarkentanut, minkä hän uskoo olevan aikojen alku.”²⁸ (RT 1.6.2017a).

Yhdysvaltain sisäiset erimielisyydet ilmastonmuutospolitiikasta olivat myös uutisoinnin aiheena: alkuperäiskansan huoli elinkeinonsa säilymisestä asetettiin vastakkain Yhdysvaltain kantojen kanssa. Hallinto esitetäänkin kansan vastavoimana, jopa vihollisena: ”On käsittämätöntä, että [Presidentti Donald Trumpin] hallinto ei ota aloitteellista asemaa eikä ole halukas aktiivisesti käsitellä ilmastonmuutoksen vaikutusta, [haastateltu] Sharp lisää”²⁹ (Sputnik 17.10.2017).

Yhdysvaltain eristäytymistä maailmanyhteisöstä korosti etenkin artikkeli G20-tapaamisesta. Sen yhteydessä kirjoitettiin muun muassa Yhdysvaltain ilmastonmuutosretoriikan kieltämisen ja kauppapolitiikan epäreiluksi leimaamisen olevan merkki siitä, että maan ”uuden eristäytymispolitiikan mukainen teollinen renessanssi”³⁰ on alkanut. Yhdysvaltojen näkemysten vastakkaisuutta muiden

²⁷ “Michigan congressman Tim Walberg does believe in climate change but he’s not convinced mere mortals can do anything about it, feeling instead that a better course of action is to rely on the power of the almighty.”

²⁸ ““I believe there’s climate change. I believe there’s been climate change since the beginning of time,” the congressman said during a Coldwater town meeting last Friday. Walberg didn’t specify what he believed to be the beginning of time.”

²⁹ “It’s just unthinkable that the [President Donald Trump] Administration is not taking a proactive stance and is unwilling to proactively address the impact of climate change,” Sharp added.

³⁰ “new-isolationist industrial renaissance.”

maiden näkemyksiin nähden korostetaan jutussa ja kerrotaan, että Trumpin hallinto keskittyy talouskasvun haasteisiin ympäristöasioiden sijaan. G20-joukon negatiivista suhtautumista Trumpin Yhdysvaltojen ilmastopolitiikkaan ja Yhdysvaltojen eristäytyneisyyttä muista maailman maista korostetaan. Artikkelissa ei mainita Saksaa lukuun ottamatta muita G20-maita nimeltä, vaan niistä puhutaan yhtenä joukkona. (Sputnik 9.7.2017.) Toisaalta Pariisin sopimuksesta vetäytymisestä kertova uutisointi korosti myös useita kertoja sitä, kuinka muiden maiden johtajat ja ympäristöaktivistit kritisoivat päätöstä.

Toisaalta on mietittävä myös, kritisoidaanko uutisoinnissa nimenomaan Yhdysvaltoja vai enemmänkin presidentti Trumpia. Pariisin sopimuksesta lähtemistä koskevissa uutisissa kirjoitetaankin nimenomaan, että Trumpin päätöstä kritisoidaan, muun muassa “maailman johtajien, paikallispoliitikkojen, yritysten ja ympäristönsuojelijoiden” toimesta (Sputnik 6.6.2017). Uutisoinnissa usein erotetaan Trump ja muu Yhdysvallat toisistaan: kaupungit tekevät omia ilmastotoimia, amerikkalaistieteentekijät ovat eri mieltä ilmastonmuutoksesta kuin presidentti Trump (ei siis esimerkiksi eri mieltä kuin Yhdysvaltain virallinen linja tai Yhdysvaltain hallinto). Pariisin sopimuksesta irtaantumisesta arvostellaan nimenomaan Trumpia, ei niinkään Yhdysvaltoja valtiona. Euroopan parlamentin edustajia haastattelevassa uutisessa S&D-puolueen johtajan lausunto siitä, miten päätös vetää Yhdysvallat sopimuksesta ei yllätä, koska Trumpilta ja ”trumpilaisuudelta”³¹ ei voi odottaa mitään parempaa (Sputnik 1.6.2017), tekee myös pesäeroa Yhdysvaltain poliittisiin puolueiden ja Trumpin välille: Trumphan edustaa varsinaisesti republikaanipuoluetta. Samoin EPP-puolueen tiedottaja haastattelussa korosti, että Pariisin sopimus ohjaa maailmaa vielä silloinkin, kun kukaan ei enää puhu Donald Trumpista. Toisaalta Sputnik julkaisi myös uutisen, jossa entisen presidentti Barack Obaman lausuntoa ilmastonmuutostyön tärkeydestä pidettiin Trumpin-vastaisena (“vaikka lausunto ei maininnut presidentti Donald Trumpia nimeltä, viesti oli selvä lausunnon sisällön ja ajoituksen perusteella”³² (Sputnik 2.6.2017a). Tämä osaltaan luo entisestään kuvaa Trumpista ja hänen politiikastaan eristäytyneenä. Oma lukunsa on näyttelijä Arnold Schwarzeneggeristä kertova uutinen, jossa hän muun muassa toteaa Donald Trumpin vetäneen Donald Trumpin [ei siis Yhdysvaltoja] pois Pariisin sopimuksesta ja ettei tällä päätöksellä ole väliä, koska yritykset, tieteentekijät ja muut hallitukset hoitavat asian. Britanniassa ympäristöministeriä RT:n mukaan jopa kritisoitiin siitä, ettei hän Trumpin tavatessaan painostanut presidenttiä tarpeeksi (RT 21.7.2017).

³¹ “Trumpism.”

³² “Although the statement did not mention President Donald Trump by name, the message was clear from the content and timing of the message, --”.

Tällaisten lausuntojen nostaminen esiin luo kuvaa Trumpista maailmanpolitiikan hylkiönä. Amerikkalaisjournalismissa onkin arvioitu, että Putin pyrkii hyötymään Trumpin presidenttiyden synnyttämästä kaaoksesta ilmastopolitiikassa (Mother Jones 9.6.2017).

Myös pitkät, Trumpin ilmastonmuutostwiittejä arvostelevia twiittejä esittelevät uutiset keskittyvät nimenomaan Trumpin henkilöön ja hänen käsitykseensä ilmastonmuutoksesta. Artikkelin kirjoittaja ei itse suoranaisesti ota kantaa Trumpin lausuntoihin, mutta upotetuissa twiiteissä Trumpia kutsutaan muun muassa “absoluuttiseksi idiootiksi”. Twitter-käyttäjien reaktioiden yhtenäisyys mainitaan kuitenkin myös leipätekstissä, jonka mukaan lähes kaikki aiheesta Twitterissä keskustelleet olivat samaa mieltä. (Sputnik 29.12.2017.) Toinen Sputnikin Trumpin twiittiä käsittelevä uutinen keskittyy demokraattipoliitikkojen esittämään kritiikkiin. Näiden twiittien sisällössä muun muassa syytettiin Trumpia tavallisen kansan harhaanjohtamisesta. (Sputnik 30.12.2017.)

Useassa artikkelissa myös korostetaan Trumpin olevan ilmastonmuutoksen kieltäjä - sävy ja konteksti tässä on tärkeä. Jos esimerkiksi uutisessa kerrotaan siitä, kuinka Julian Assange “trollaa” Yhdysvaltoja, ei kappale siitä, kuinka “Yhdysvaltain presidentti Donald Trump on toistuvasti kieltänyt ilmaston lämpenemisen nimittäen sitä huijaukseksi --”³³ (RT 9.9.2017) ole Trumpin näkemystä puoltava.

Ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun viholliskuvana (taulukko 4, piirre 6) väläytetään suuria yrityksiä, joilla voitontavoittelu menee tieteellisen todistusaineiston edelle. Venäläisessä julkisuusdiplomatiassa nostetaan usein esiin terveys (piirre 7). Tästä esimerkkinä voidaan pitää pitkää artikkelia Kiinan saasteongelmista. Samaisessa artikkelissa myös kiinnostavasti kuvataan Kiinaa samoilla teemoilla kuin aiemmassa tutkimuksessa on kuvattu Venäjää: Kiina on Sputnikin artikkelin mukaan esimerkiksi pitänyt ilmastonmuutosta lännen juonena Kiinan talouden heikentämiseksi, ja Kiinan päästöt ovat heikentyneet talouskasvun hidastumisen vuoksi eivätkä niinkään ilmastopolitiikan takia. Artikkelissa myös arvostellaan Kiinaa siitä, ettei se tekisi ilmastotoimia, jos sen taloudella menisi kirjoitushetkellä hyvin. (Sputnik 2.11.2017.) Tätä voi osaltaan pitää muiden valtioiden arvosteluna.

Aineistosta tunnistin myös rauhaarakentavana toimijana esiintymistä (taulukko 4, piirre 8). Putinin rauhoittelevat kommentit Pietarin talousfoorumissa ovat nähdäkseni tällaista julkisuusdiplomatiiaa: hän totesi muun muassa, ettei paniikkiin ole syytä, ja että vielä on aikaa päästä yhteisymmärrykseen. (RT 2.6.2017)

³³ “US President Donald Trump has repeatedly denied global warming, dubbing it a hoax, --”.

Venäjän julkisuuskuvaa (taulukko 4, piirre 9) kiillotettiin ennen kaikkea lausunnoilla. Kremlin tiedottajan kommenttia siitä, kuinka Venäjä pitää Pariisin sopimusta ”erityisen merkityksellisenä”³⁴ ja sitoutuu siihen, lainattiin useammassa uutisessa Yhdysvaltain vetäytymisuutisen ohessa. Itävaltalaiskansleri Kernin uutisoitiin lisäksi todenneen, että Yhdysvaltain vetäytyminen tarkoittaa, että uusia kumppanuuksia on luotava – esimerkiksi Venäjän kanssa:

”Näen selvästi, että Amerikka lopettaa nykyisen valtapelinsä, ja päätös Pariisin ilmastopöytäkirjasta vain vahvistaa tämän. Meille ja kaikille muille tämä tarkoittaa, että meidän täytyy mennä eteenpäin ja luoda uusia liittoumia, Venäjän ollessa tärkeä kumppani.” --

Vaihtoehtoisesti EU:n ”tulisi parantaa yhteistyötä” [ilmastopolitiikan] alalla ja vahvistaa sen liittoumia muiden globaalien valtojen kanssa, mukaan lukien Kiina, Venäjä ja Intia, hän [Kern] sanoi.³⁵ (RT 4.6.2017)

Tämä oli aineistosta löytämistäni Venäjän-kuvaa kiillottavista analyysiyksiköistä vahvimmin Venäjän merkitystä korostava. Sitäkään ei kuitenkaan voida nähdä ympäristöjohtajuuden ilmentymänä, sillä Venäjän edustajien kommentteja ei kuulla, eikä Venäjää varsinaisesti esitetä ympäristösuurvaltana vaan ylipäätään suurvaltana (global power).

Taulukkoon 5 olen koonnut sisällönanalyysini luokitteluja antamalla esimerkkejä artikkelin kappaleiden teksteistä, joista olen tunnistanut venäläisen ilmastomuutosjulkisuusdiplomatian piirteitä.

³⁴ “Great significance.”

³⁵ “I can clearly see that America quits the current power game, and the decision on the Paris climate agreement only confirms it. For us and for everyone else, this means that we must move forward and form new alliances, with Russia being an important partner,” --

Alternatively, the EU ‘should enhance cooperation’ in the field, and strengthen its alliances with other global powers, including Russia, China, and India, he said.”

Julkisuusdiplomatian piirre	Esimerkki
1. pyrkimys luoda oman maan pyrkimyksille mieluista yleistä mielipidettä	“Monet tarkkailijat ovat sittemmin huomanneet, että Yhdysvallat on nyt ’eristetty’ näkemyksessään--” ³⁶ (Sputnik 9.7.2017)
2. luoda emotionaalinen yhteys	-
3. negatiiviseen, ”ei-objektiiviseen” tietoon vaikuttaminen Venäjä-kuvan parantamiseksi	-
4. ”lännen” aseman haastaminen kansainvälisessä mediassa	“Le Compe huomautti, että päätös johti Yhdysvaltain eristäytymiseen kansainvälisellä areenalla--” ³⁷ (Sputnik 2.6.2017c) “Yhdysvaltain vetäytyminen ilmastopimuksesta ei heikennä taistelua ilmastonmuutosta vastaan” ³⁸ (Sputnik 2.6.2017c).
5. kampanjat muita valtioita vastaan	“Trumpin tämänhetkinen lähestymistapa – on ‘täydellinen taantuminen’ eikä tee Amerikasta jälleen suurta” ³⁹ (RT 20.6.2017); “Jos olit yksi monista, joihin hurrikaani Harvey tai Irma vaikutti, et ehkä pohdiskele ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Valitettavasti samaa ei voi sanoa joistain korkean tason [yhdysvaltalais]hallituksen viranomaisista” ⁴⁰ (Sputnik 14.9.2017)
6. ulkoisen viholliskuvan käyttäminen	“—Magdoff sanoo kyseessä olevan se ajatusketju, joka suurilla yrityksillä on aina ollut, kun tieteellinen todistusaineisto häiritsee isojen kivojen taloudellisia intressejä” ⁴¹ (Sputnik 14.9.2017)
7. terveyden, koulutuksen, bisneksen ja energiaturvallisuuden korostaminen	-
8. rauhaarakentavana toimijana esiintyminen	”Tämä sopimus [Pariisin ilmastopimustus] ei ole vielä edes tullut voimaan. Se tulee voimaan vuonna 2021. Joten meillä on edelleen aikaa. Jos me kaikki työskentelemme rakentavasti, voimme sopia jostakin.” ⁴² (RT 2.6.2017)

³⁶ “Many observers have subsequently noted that the US is now ‘isolated’ in their vision --”.

³⁷ ”Le Compe pointed out that the move led to the isolation of the United States on the international arena - -“.

³⁸ “US Withdrawal From Climate Deal Not to Undermine Global Warming Fight Process”.

³⁹ “The current approach chosen by Trump, -- “is a total regress” and won’t make America great again”.

⁴⁰ “If you were one of the many impacted by Hurricane Harvey or Irma, you might not be contemplating the effects of climate change. Unfortunately, the same can’t be said for some top level [US] government officials”.

⁴¹ ” -- Magdoff says it’s the same train of thought big companies have always had when scientific evidence disrupts the economic interest of big wigs.

⁴² “This agreement [the Paris Agreement on climate change] has not yet even come in effect. It will come into effect in 2021. So we still have time. If we all work constructively, we can agree on something.”

	”Voisimme nyt syyttää tästä kaikesta [ilmastonmuutos] amerikkalaista imperialismia, että kaikki on heidän syytään. Mutta me emme syytä.” ⁴³ (RT 2.6.2017)
9. oman julkisuuskuvan kiillottaminen	”Näen selvästi, että Amerikka lopettaa nykyisen valtapelinsä, ja päätös Pariisin ilmastopimuksesta vain vahvistaa tämän. Meille ja kaikille muille tämä tarkoittaa, että meidän täytyy mennä eteenpäin ja luoda uusia liittoumia, Venäjän ollessa tärkeä kumppani.” -- Vaihtoehtoisesti EU:n ”tulisi parantaa yhteistyötä” [ilmastopolitiikan] alalla ja vahvistaa sen liittoumia muiden globaalien valtojen kanssa, mukaan lukien Kiina, Venäjä ja Intia, hän [Kern] sanoi. ⁴⁴ (RT 4.6.2017)
10. ”ympäristöjohtajuuteen” vetoaminen etenkin ilmastoneuvotteluiden yhteydessä	-

Taulukko 5. Venäläisen ilmastomuutosjulkisuusdiplomatian piirteiden luokittelu aineistossa.

⁴³ “Now we could blame this all on American imperialism, that it’s all their fault. But we won’t.”

⁴⁴ “I can clearly see that America quits the current power game, and the decision on the Paris climate agreement only confirms it. For us and for everyone else, this means that we must move forward and form new alliances, with Russia being an important partner;” -- Alternatively, the EU ‘should enhance cooperation’ in the field, and strengthen its alliances with other global powers, including Russia, China, and India, he said.”

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1. Ilmastonmuutoksen käsittely Venäjän englanninkielisessä mediassa

Tässä tutkielmassa pyrin teoriaohjautuvan sisällönanalyysin keinoin selvittämään, miten Venäjän englanninkielinen media uutisoi ilmastonmuutoksesta ja esiintyykö uutisoinnissa julkisuusdiplomatiaa. Olen analyysissäni jakanut aineistoni uudelleen ryhmiin. Sisällönanalyysin lopputuloksena on, että teemoiteltu aineisto on jaettu uudenkaltaisiin joukkoihin (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 86). Tässä alaluvussa vastaan ensimmäiseen ja toiseen tutkimuskysymykseeni aiemmin erittelemäni aineiston perusteella.

Analyysini perusteella pystyn vastaamaan kahteen taustoittavaan tutkimuskysymykseeni, 1) Millaisissa yhteyksissä RT ja Sputnik International kirjoittavat ilmastonmuutoksesta? ja 2) Miten RT ja Sputnik kirjoittavat ilmastonmuutoksesta? Aineistoni perusteella voidaan sanoa, että Venäjän englanninkielinen media käsittelee ilmastonmuutosta etenkin ilmastonmuutoksesta itsestään ja sen vaikutuksista uutisoitaessa sekä kansainvälisen ilmastopolitiikan, etenkin ilmastokokouksiin liittyvissä yhteyksissä. Tämä tukee Poberezhskayan (2015, 97; 2016, 23) tutkimuksen näkemyksiä siitä, että julkinen keskustelu on viime aikoina siirtynyt ilmastonmuutospolitiikkaa tekeviin tahoihin ja ilmastonmuutosneuvotteluihin. Huomattava osa uutisoinnista käsittelee Yhdysvaltain ja etenkin sen presidentin, Donald Trumpin, ilmastonmuutospolitiikkaa. Hieman uutisoitiin myös ratkaisuista ilmastonmuutokseen ja paikallisemmasta ilmastopolitiikasta.

Vastausta ensimmäiseen tutkimuskysymykseen siitä, miten ilmastonmuutoksesta puhutaan, lähestyn ennen kaikkea sen kautta, suhtaudutaanko siihen skeptisesti vai ei. Tämä johtuu aikaisemmassa tutkimuksessa esiin tulleista seikoista. Sen lisäksi, että Venäjän media on todettu aiemmin jopa huomattavan ilmastonmuutosskeptiseksi, myös maan johdon näkemykset ovat olleet skeptisiä. Tämä on olennaista, sillä Venäjän median on todettu ilmastonmuutosuutisoinnissaan seurailevan valtiota, ja erityisen odotettavaa tämä on RT:n ja Sputnikin ollessa kyseessä. Kuitenkin viime aikoina on havaittu venäläisten näkemysten kääntyneen hieman enemmän ilmastonmuutokseen uskovaksi. (Poberezhskaya 2016; 39, 122.) Lisäksi aineistoni perusteella englanninkielisen median voidaan nähdä eroavan venäjänkielisestä mediasta myös siinä, ettei ilmastonmuutosuutisointi ole vähäistä (ks. Poberezhskaya 2016, 106), vaan uutisia oli lyhyellä tarkastelujaksolla, puolen vuoden aikana, kymmeniä. Toisaalta tätä havaintoa voi selittää myös se, että ilmastonmuutoksen puhumisen sävy voi riippua uutisen

kohdeyleisöstä (Howard-Williams 2009, 35), jolloin uutisia haluttaisiin räätälöidä ulkomaisen yleisön tarpeisiin.

Tutkimusaineistoni perusteella voidaan todeta, että Venäjän englanninkielinen media ei ole ilmastonmuutosskeptinen, vaan suhtautuu siihen vakavana uhkana. Ainoa ilmastonmuutosta vähättelevä kohta aineistossa oli presidentti Putinin lausunto Pietarin talousfoorumissa, jossa hän totesi, ettei siellä huomaa lämpötilan nousseen (RT 2.6.2017). Tämäkin on toisaalta monitulkintainen lausahdus, ja tulkintaani vastaan voisi myös argumentoida, ettei Putin välttämättä puhunut ilmastonmuutoksesta lainkaan kyseisessä virkkeessä. Tätä lausahdusta lukuun ottamatta RT ja Sputnik suhtautuivat ilmastonmuutokseen vakavana asiana: siitä kirjoitettiin esimerkiksi sen johtavan “katastrofaalisiin seurauksiin koko sivilisaatiolle”⁴⁵ (Sputnik 3.8.2017b), siitä olevan tieteellistä todistusaineistoa (RT 29.12.2017), ja ilmastonmuutostyöstä puhuttiin toistuvasti taisteluna⁴⁶. Venäjän sisäisen ja ulkoisen median kautta tapahtuvan ilmastonmuutosviestinnän välillä on siis selviä eroja.

Vaikka kansainvälisen ilmastonmuutosuutisoinnin yleistettävyyttä venäläiseen uutisointiin on kritisoitu (Poberezhskaya 2016, 35), käyn kuitenkin läpi joitakin keskeisiä havaintoja aikaisemmasta muuhun kuin Venäjään liittyvästä tutkimuksesta venäjänkielisen ilmastonmuutostutkimuksen vähäisyydestä johtuen. Kansainvälisessä ilmastonmuutostutkimuksessa havaittuja piirteitä Venäjän englanninkielinen ilmastonmuutosuutisointi osin seurailee. Esimerkiksi havainto siitä, että ilmastonmuutosuutisointi vaatii jonkin oheisilmiön (Bodker ja Neverla 2012, 153), piti paikkaansa etenkin siltä osin, että Yhdysvaltain vetäytyminen Pariisin ilmastopöytäkirjasta nosti kansainvälisen ilmastopolitiikan otsikoihin. Sen sijaan loppuvuodesta 2017 pidetty Bonnin ilmastokokous ei luonut uutisia: se mainittiin vain alkuperäiskansojen foorumin edustajan haastattelun yhteydessä. Kuitenkin uutisointi seurailee aikaisemman tutkimuksen havaintoa siitä, että ilmastonmuutosuutisointi on muuttunut tieteellisestä poliittiseksi (Poberezhskaya 2015, 97; Poberezhskaya 2016, 23), onhan kansainvälinen ilmastopolitiikka iso osa ilmastonmuutosuutisointia. Sen sijaan ajatusta siitä, että kaasu- ja öljyyn uutisointi ilmastonmuutoksesta on vähättelevää (Dispensa ja Brulle 2003, 89), aineisto ei tue. Päinvastoin, aineistossa öljyn ja kaasun rooli ilmastonmuutoksen aiheuttajana tunnustetaan ja mainitaan useissa yhteyksissä, ja Kaliforniaa jopa kritisoidaan siitä (ks. Sputnik 10.11.2017). Sen sijaan Venäjän fossiilivarannoista ei sanota sanaakaan.

⁴⁵ “catastrophic consequences for the whole of civilization”.

⁴⁶ “Fight.”

Hypoteesini ilmastonmuutoksen käsittelystä olivat 1) Ilmastonmuutoskeskustelu on vähäistä, ja siinä esiintyy ilmastonmuutoksen kieltämistä tai sen vähättelyä ja 2) Venäjä esitetään positiivisessa valossa, jopa pelastajana ilmastonmuutosasioissa, eikä valtion näkemyksiä kiistetä. Analyysini perusteella voinkin todeta, että kumpikaan hypoteesini ei saanut varauksetonta tukea. Ilmastonmuutoskeskustelu ei ole vähäistä, vaan artikkeleja ilmestyi tarkastelujaksollani jopa useampi päivässä. Niissä ei esiintynyt ilmastonmuutoksen kieltämistä eikä vähättelyä, joten ensimmäinen hypoteesini ei saanut tukea. Lisäksi toisen hypoteesini voi kumota sillä, ettei Venäjän ilmastonmuutospolitiikkaa juuri käsitelty, joten siitä ei voi sanoa mitään suuntaan eikä toiseen. Voidaan kuitenkin tulkita, että uutiset, joissa mainitaan Venäjän sitoutuvan Pariisin ilmastopöytäkirjaan, ovat Venäjän esittämistä positiivisessa valossa. Näin voidaan sanoa toisen hypoteesin saavan osittaista tukea, vaikka Venäjää pidetään uutisoinnissa enemmänkin sivuroolissa. Venäjällä vuonna 2017 ollut Ympäristön vuosi ei sidottu ilmastonmuutosuutisointiin mitenkään, mikä oli odottamatonta. Venäjän roolista kerron tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Kiinnostava seikka, joka näiden tulosten tulkinnassa on otettava huomioon, on myös Veli-Pekka Tynkkysen Iltalehden haastattelussa esiin tuoma Venäjän ”kaksoispuhe” etenkin ilmastonmuutoskysymyksissä. Nämä tulokseni ja aikaisempi venäläisen median ilmastonmuutosuutisoinnin tutkimus tukevat osaltaan Tynkkysen ajatusta siitä, että Venäjä puhuu maan sisäisesti ilmastonmuutosskeptisesti ja kansainväliselle yleisölle esiintyy ilmastonmuutoksen vakavasti ottavana toimijana. (Iltalehti 17.3.2018.) Kuitenkaan aineistosta ei noussut esiin minkäänlaista Venäjän ilmastojohtajuutta, vaan päinvastoin ilmastojohtajan roolia vieritettiin Kiinan harteille ja paikoin jopa Yhdysvaltain tärkeyttä kansainvälisessä ilmastopolitiikassa korostettiin.

7.2. Julkisuusdiplomatia Venäjän englanninkielisessä ilmastonmuutosuutisoinnissa

Tutkielmani kolmas tutkimuskysymys on ”Käytetäänkö ilmastonmuutosuutisointia julkisuusdiplomatian välineenä? Jos sitä käytetään, millaista se on?” ja hypoteesini ”Ilmastonmuutosuutisointia käytetään julkisuusdiplomatian välineenä. Ilmastonmuutosta käytetään lännen, erityisesti Yhdysvaltojen aseman horjuttamiseen” Analyysini perusteella väitän, että Venäjän englanninkielisen median ilmastonmuutosuutisoinnissa esiintyy julkisuusdiplomatiata, eli hypoteesini saa siltä osin tukea. Se

kuitenkin eroaa jossain määrin siitä, mitä olin sen teorian perusteella odottanut olevan. Tästä syystä hypoteesin toista osaa on tarkasteltava lähemmin.

Kuten todettua, kaikkea RT:n ja Sputnikin uutisointia voi pitää julkisuusdiplomatiiana, sillä niiden tarkoitus tiedotusvälineinä on ennen kaikkea hallita kansainvälistä ympäristöä. Toisin sanoen uutisointia voidaan kokonaisvaltaisesti pitää Venäjälle mieluisen yleisen mielipiteen luomisena. Kuitenkin nähdäkseni etenkin uutisointi Yhdysvaltojen eristäytyneisyydestä voidaan nähdäkseni luokitella tällaisen mielipiteen luomisena, sillä Yhdysvaltain maailmanpoliittisen aseman heikentäminen on Venäjän intressissä. Luomalla kuvaa Yhdysvalloista maailmanpolitiikan hylkiönä voidaan asemaa pyrkiä heikentämään.

Lisäksi aineistosta löytyi lännen ja etenkin Yhdysvaltain maailmanpoliittisen aseman haastamista, muun muassa mainittuna eristäytymisen korostamisena. Lisäksi uutisointi siitä, ettei Pariisin sopimuksen onnistumiseen tarvita Yhdysvaltojen osallistumista, on tällaista haastamista. On vaikea osoittaa, että jokin uutisointi on suoranaista kampanjointia toista valtiota vastaan. Yhdysvaltojen ja etenkin presidentti Trumpin arvostelu uutisiin haastateltujen henkilöiden toimesta oli kuitenkin niin vahvaa ja toistuvaa, että sitä voi väittää kampanjoinniksi RT:n ja Sputnikin toimesta. Uutisointi on aiemman tutkimuksen mukaista: Poberezhskayan (2016, 11) mukaan venäjänkielinen lehdistö on ilmastokokouksista uutisoidessaan keskittynyt lähinnä arvostelmaan Yhdysvaltain toimintaa. Aikaisemmassa tutkimuksessa on todettu Kioton sopimuksen tuovan lisäarvoa Venäjälle siksi, että Yhdysvallat aikoinaan vetäytyi neuvotteluista (Yagodin 2017, 11). Tällä voidaan perustella venäläisen median aktiivista uutisointia Trumpin päätöksestä vetää Yhdysvallat Pariisin sopimuksesta: se loi Venäjälle mahdollisuuden nostaa omaa asemaansa. Kuitenkin aineiston perusteella Venäjä ei niinkään halunnut tehdä itsestään Yhdysvaltain korvaajaa vaan korostaa Yhdysvaltojen politiikan haitallisuutta ja eristäytyneisyyttä.

Aineistosta en löytänyt sellaista kirjoittelua, joka olisi suoraan pyrkinyt luomaan emotionaalista yhteyttä – ellei sellaisena sitten pidetä yhteistä naureskelua Donald Trumpille. Myöskään Venäjään liittyvän ”ei-objektiivisen” tiedon korjaamista en tunnistanut, sillä aineistossa lähtökohtaisesti puhuttiin Venäjästä hyvin vähän. Samoin juuri ilmastonmuutosjulkisuusdiplomatiiaan oletettavasti kuuluva ympäristöjohtajuuden korostaminen ei tullut analyysissä esiin: päinvastoin ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun globaalin johtajan viittaa soviteltiin Kiinan harteille, tai sen lähtökohtaisesti nähtiin olevan Yhdysvaltain rooli.

Kuitenkin Venäjän roolia tuotiin esiin yksittäisissä artikkeleissa, joissa se tuotiin esiin rauhaarakentavana toimijana, joka haluaa Pariisin sopimuksen onnistuvan, eikä sorru vain syyttämään Yhdysvaltoja ilmaston pilaamisesta. Venäjän omaa julkisuuskuvaa kiillotetaan etenkin Itävallan kanslerin haastattelulla, jossa Venäjä nähdään varteenotettavana kumppanina ilmastoasioissa. Kuitenkaan tämä ei ole varsinaista ilmastojohtajuutta, vaan ennen kaikkea Venäjän näkemistä kiinnostavana kumppanina kansainvälisessä yhteistyössä. Venäjän itsestään antama kuva muulle maailmalle on tärkeä, ja ilmastoneuvotteluja on pidetty etenkin diplomaattisen profiilin nostamisen kannalta tärkeinä (Yagodin 2015, 287-288), joten Venäjän mahdollista roolia ilmastoyhteistyön ytimessä korostavan politiikan haastattelu sopiikin Venäjän ulkopoliittiselle agendalle.

Venäjän englanninkielisen median ilmastonmuutosuutisointi nojaa julkisuusdiplomatiassaan tämän tutkielman perusteella siis Yhdysvaltojen ja etenkin Trumpin politiikkaa kritisoivaan uutisointiin. Näin ollen myös hypoteesini siitä, että ilmastonmuutosuutisointia käytetään lännen, erityisesti Yhdysvaltojen aseman horjuttamiseen, saa tukea. RT:n ja Sputnikin uutiset etenkin Yhdysvaltain ja Trumpin ilmastopolitiikan kritisoinnista nojautuivat kuitenkin suurimmaksi osaksi haastateltujen näkemyksiin, eikä varsinaista Sputnikin tai RT:n näkemystä asioista helposti voinut muodostaa. Kuitenkin on huomioitava, että haastateltavien valinta ja heidän sanomisiensa nostaminen esiin ovat aina journalistisia valintoja, joten Trumpia ja Yhdysvaltoja kritisoivien näkemysten julkaiseminen tuskin on ollut sattumaa.

Yhdysvaltain vetäytyminen Pariisin ilmastopöytäkirjasta dominoi ilmastonmuutosuutisointia tarkastelujaksollani. Tämä osaltaan vahvisti käsitystä siitä, että ilmasto nousee käsittelyyn vain silloin, kun jotain merkittävää tapahtuu (Bødker ja Neverla 2012, 153; Howell-Williams 2009, 30-31). Toisaalta ilmastonmuutosuutisointi oli näin ollen myös melko poliittista. Yhdysvaltojen vetäytymisuutisista suuri osa oli muiden tahojen reagoitua uutiseen: lainataan lausuntoja niin Brasilian Venäjän-suurlähettiläältä, paavi Fransiscukselta, Britannian ympäristöministeriltä, EU-komissaarilta kuin amerikkalaistutkijalta, ja Twitter-reaktoita asiaan esiteltiin muun muassa MEPeiltä ja Arnold Schwarzeneggeriltä. Kaikki reaktiot olivat ensisijaisesti kielteisiä, millä on voitu pyrkiä esittämään Yhdysvallat maailmanpolitiikan hylkiönä ilmastoasioissa. Toisaalta joissakin uutisissa korostettiin sitä, ettei Pariisin sopimuksen tavoitteita voida saavuttaa ilman Yhdysvaltain osallisuutta.

Erityisesti Trumpiin kohdistuva kritiikki uutisoinnissa on kiinnostavaa, sillä aiemmassa tutkimuksessa Venäjän venäjänkielisen uutisoinnin on todettu suhtautuvan Trumpiin suurimmassa osin positiivisesti; Elena Bykovan, Dmitrii Gavran ja Pavel Slutskiyn (2018) artikkelissa ”The Evolution of Trump’s Image

in Russian Media” kuitenkin havaittiin, että Trumpin käsittelyn sävy ei ollut täysin homogeenistä. Eri lehdillä oli erilainen ote Trumpin käsittelyyn, mikä heijasti lehden yleisöä ja sen preferenssejä. Virallinen, hallitusjohtoinen uutisointi käsitteli ennen kaikkea Trumpin toimintaa, joka liittyi Venäjän ja Yhdysvaltain suhteisiin, ja toimintaa, joka liittyi Venäjän geopoliittisiin intresseihin. (Bykova et al. 2018, 5-11.)

Tämän tutkielman kannalta olennainen oli edellä mainitun artikkelin tulos siitä, että negatiivisesti Trumpista puhuttiin mediassa ennen kaikkea epäsuorasti, antamalla palstatilaa hänen vastustajilleen demokraattipuolueessa sekä niille, jotka kannattavat demokraatteja. Erityisen negatiivisesti Trumpista puhuttiin kolmessa lehdessä, Rossiyskaya Gazetassa, Kommersantissa ja Komsomolskaya Pravdassa. Negatiivista uutisointia ilmeni esimerkiksi Pariisin ilmastopöytäkirjasta vetäytymisen yhteydessä, mutta myös Syyrian ohjusiskujen yhteydessä keväällä 2017. (Bykova et al. 2018, 11-12.) Kuitenkin negatiivisen uutisoinnin yhteydessä Trump nähtiin olosuhteiden uhrina, jota venäläismedia ei syyttänyt. Positiivisessa uutisoinnissa Trumpia kuvataankin itsenäisenä poliitikkona, joka pitää lupauksensa. (Mt., 13-14.) Tutkimuksen yhteenvedon todetaan, ettei venäläinen media käy kampanjaa Trumpia vastaan. Trumpia pidetään muusta Yhdysvaltain hallinnosta eroavana ja hänen nähdään haluavan parantaa suhteita Venäjän kanssa, vaikka vastustajat eivät tätä halua. (Bykova et al. 2018, 16.)

Analyysissäni periaatteessa samanlaista uutisointia on uutisointi siitä, että irtaantuminen Pariisin sopimuksesta on vaalilupauksen pitämistä. Muuten englanninkielinen uutisointi ainakin ilmastonmuutoskontekstissa eroaa vahvasti venäjänkielisestä Trump-uutisoinnista. Tätä voi yrittää perustella esimerkiksi Venäjän tarpeella kritisoida Trumpia ulkomaiselle yleisölle. Tätä tarvetta voidaan perustella halulla tehdä pesäeroa Trumpiin. Venäjää on syytetty Yhdysvaltain presidentinvaaleihin vaikuttamisesta ja Trumpia liian läheisistä Venäjä-suhteista (ks. esim. Smeltz ja Wojtowicz 2018, 17), joten Trumpin arvostelu saattaa olla Venäjän keino vähentää epäilyksiä. Toisaalta Trumpin ollessa kansainvälisesti melko epäsuosittu presidentti, voi hänen arvostelunsa olla paitsi julkisen mielipiteen myötäilyä, myös sen luomista julkisuusdiplomatian piirteiden mukaisesti.

Näiden esittelemien julkisuusdiplomatian piirteiden lisäksi aineistosta nousi myös yksi venäläisen julkisuusdiplomatian piirre, jota aiemmasta teoriasta en tunnistanut. RT ja Sputnik uutisoivat useammassa artikkelissa Kiinan noususta maailmanareenalle ilmastojohtajaksi Yhdysvaltain tilalle. Siinä, missä odotin RT:n ja Sputnikin uutisoivan Venäjän ilmastojohtajuudesta, uutisoitiinkin vain Kiinan mahdollisuuksista nousta globaaliksi ilmastojohtajaksi ja lainattiin paljon kiinalaisviranomaisien

lausuntoja aiheesta. Esimerkiksi Yhdysvaltain Pariisin sopimuksesta vetäytymisen jälkeen haastateltiin kiinalaistahoja, jotka korostivat Kiinan vastuita ilmastonmuutoksesta. Toisaalta tämän yhteydessä lainattiin myös Kremlin tiedottajan kommentteja ilmastopimuksen tärkeydestä. Suoraan aineistosta en voi löytää syytä tällaiselle uutisoinnille. Näin kysymykseen siitä, miksi tällaista uutisointia tehdään, ei aineiston perusteella voidakaan vastata. Julkisuusdiplomatian muiden piirteiden pohjalta voisin kuitenkin väittää, että tämä on osaltaan myös Venäjälle mieleisen yleisen mielipiteen luomista: jollakulla muulla kuin Venäjällä on rooli ilmastonmuutoksen johtamisessa. Ehkä Kiinan roolin korostamisella siis yritetään kiinnittää huomio pois Venäjästä. Tämä kirjoittelun piirre ei sovi aiempiin määritelmiin, joten tämän analyysin perusteella lisään venäläisen ilmastonmuutosjulkisuusdiplomatian piirteisiin “toisen maan merkityksen korostaminen sopivissa yhteyksissä”.

8. LOPUKSI

Tämä tutkielman tulosten perusteella väitän, että Venäjä pyrkii ilmastonmuutosjulkisuusdiplomatiassaan saavuttamaan vanhan julkisuusdiplomatian tavoitteita uuden julkisuusdiplomatian keinoin. Internet-sisällöntuotanto ja keskusteleavuus ovat RT:n ja Sputnikin toiminnassa tärkeää. Esimerkiksi RT:n oma Facebook-ryhmä luo kuvaa halusta fasilitoida samanmielisten ihmisten yhteydenpitoa, minkä Cull (2009, 12) on nimennyt uuden julkisuusdiplomatian piirteeksi. Kuitenkin venäläinen julkisuusdiplomatia on rakenteeltaan hyvin hierarkista, mikä voi internet-ympäristössä olla myös haitta (Simons 2015).

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan omat ennakko-odotukset vaikuttavat osaltaan tutkimuksen kulkuun ja sitä kautta tuloksiin (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 81). Tästä syystä tämäkin tutkielma saattaisi näyttää erilaiselta, mikäli joku muu olisi toteuttanut vastaavan analyysin. Omat ennakko-odotukseni ovat voineet vaikuttaa esimerkiksi tulkintaani kampanjoinnista Trumpia vastaan: kun teorian perusteella odotin, että Yhdysvaltoja arvostellaan, olin myös ehkä herkempi tulkitsemaan uutisia siitä näkökulmasta. Kiinnostavaa olisikin miettiä, olisinko löytänyt samanlaisia piirteitä myös vaikkapa Helsingin Sanomien uutisoinnista, jota Facebook-jakojen kommentoissa toisinaan syytetään asenteellisiksi.

Cullin (2009, 39-41) mukaan BBC pystyi toisen maailmansodan aikana irrottautumaan propagandan levittäjän maineestaan ensisijaisesti julkaisemalla uutisia, jotka pitivät paikkansa. Ehkä vastaavaa pyrkimystä on myös RT:n ja Sputnikin uutisoinnissa – ainakin ilmastonmuutosuutisoinnissa, joka Poberezhskayan (2016, 58) mukaan ei ole Venäjälle kovinkaan merkittävää. Toisaalta ulkomaalaiselle yleisölle suuntautuva, vakava ilmastonmuutosuutisointi ja ilmastonmuutoksen huomiointi saattaa olla Venäjälle väylä pyrkiä takaisin päättäviin pöytiin sen jälkeen, kun se suljettiin pois G8-ryhmästä. Tätä voidaankin pitää syynä Venäjän englanninkielisen median poikkeavasta tavasta uutisoida ilmastonmuutoksesta, kun sitä verrataan venäjänkieliseen uutisointiin. Ulkomaiselle yleisölle Venäjä halutaan esittää suotuisassa valossa.

Aineistoni ajankohdan vuoksi olisi ehkä ollut hedelmällistä tutkia Venäjän englanninkielisen median suhtautumista Yhdysvaltain vetäytymiseen. Tutkimusaineiston ajankohta olikin lopulta ehkä hieman huono, vaikka olin sitä valitessani pitänyt Trumpin ilmoitusta loogisena aloituksena aineistolle, koska kansainvälisessä ilmastopolitiikassa tapahtui tuolloin käänne. Kuitenkin uutisointi keskittyi nyt suurissa määrin juuri Donald Trumpiin, eikä ajallisesti näin lyhyen aineiston perusteella voida sanoa, oliko

Trumpin ilmastopolitiikkaa keskittyvässä uutisoinnissa vain piikki vuoden 2017 jälkimmäisellä puoliskolla, vai onko Trump kantava teema venäläisessä, englanninkielisessä ilmastonmuutosuutisoinnissa. Tuloksiani ei siis voida suoraan yleistää, mikä on tulosteni merkittävä heikkous. Tämä ja aineistoni pienuus voidaan asettaa kyseenalaistamaan tutkielmani tulosten luotettavuus. Toisaalta on huomioitava, että laadullisessa tutkimuksessa suuri aineisto ei yksinään takaa laatua, vaan merkittävämpää ovat tulkinnat ja käsitteellistäminen (Eskola ja Suoranta 1998, 61–62). Olen tutkielmassani päätenyt pääargumentteihini vain sellaisten teemojen kautta, joiden sisältämien artikkeleiden määrä on suuri suhteessa aineistooni, enkä ole juuri keskittynyt vain yhden tai kahden artikkelin teemoista johtopäätösten tekemiseen. Laajemmalle aiheen tutkimukselle nousee kuitenkin tämän tutkielman pohjalta tarve. Laajemmalla aikavälillä ja suuremmalla aineistolla toteutetulla tutkimuksella voitaisiin varmentaa, ovatko havaintoni paikkaansapitäviä myös laajemmassa mittakaavassa. Samoin jatkotutkimusta olisi tehtävä myös RT:n ja Sputnikin välisistä eroista.

Veli-Pekka Tynkkynen on kuvannut Venäjän ilmastonmuutosuutisointia kaksoispuheena: sisäisesti puhutaan eri tavalla kuin ulkoisesti. Tämä tutkielman tulokset tukevat tätä Tynkkynen haastattelussa esittämää näkemystä, kun tuloksia verrataan venäjänkielisen ilmastonmuutosuutisoinnin tuloksiin. Tynkkynen näkemyksen paikkaansapitävyyttä voisi siis tutkia akateemisesti jatkossakin. Osaltaan tutkielmani jatkaa Veli-Pekka ja Nina Tynkkynen (2018, 5) ajatusta venäläisen ilmastopolitiikan dynamiikan ymmärtämisessä.

Venäjän englanninkielisen median uutisoinnista voidaan piirtää kuvaa siitä, millaisena Venäjä haluaa kansainvälisen yleisön näkevän ilmastonmuutoksen ja ilmastonmuutospolitiikan. Kun huomioidaan Venäjän hyvin hiili-intensiivinen energiasektori, oli yllättävää, että uutisointi suhtautui ilmastonmuutokseen vakavasti. On kuitenkin huomattava, että valtionjohtoisen median ilmastonmuutoskeskustelu ei kuitenkaan ole ymmärrettävissä yksi yhteen Venäjän valtion ilmastopolitiikan kanssa, ei kansallisesti eikä kansainvälisesti (Korppoo et al. 2015, 44 Tynkkynen ja Tynkkynen 2018, 3 mukaan). Niinpä ulkomaille suunnattua uutisointia voidaan pitää ennen kaikkea mielipiteenmuokkauksen välineenä. Julkisuusdiplomatia-analyysissä huomattiin, että ainakin jossain määrin Venäjä käyttää tätä ilmastonmuutosuutisointia Trumpin-vastaiseen uutisointiin. Ei toisaalta olisikaan uskottavaa, että samaan aikaan ilmastonmuutoksesta uutisoitaisiin huijauksena ja kritisoitaisiin Yhdysvaltain presidenttiä siitä, ettei tämä ota ilmastonmuutosta tarpeeksi vakavasti.

Cull (2009, 44-45) pitää neuvostoliittolaista kulttuuridiplomatiaa, siis yhtä julkisuusdiplomatian osaluettua, epäonnistuneena. Hänen mukaansa ongelma Neuvostoliiton maakuvaissa, jossa hyväksyttiin erilaisuus ja arvostettiin mielipiteenilmaisua, oli se, ettei maakuva pitänyt paikkaansa. Maa kuvattiin sellaisena kuin se olisi halunnut olla, ei sellaisena kuin se todellisuudessa oli. Tätä keskustelua voi jatkaa myös 2010-luvun Venäjän julkisuusdiplomatian tasolla: voiko Venäjän maakuva olla kestävä, jos se ei ole todenmukainen? Ilmastopolitiikan vakavasti ottava kumppani Yhdysvaltojen tilalle ei liene Venäjäkuva muualla kuin RT:n ja Sputnikin ilmastonmuutosuutisoinnissa.

LÄHTEET

Primäärilähteet

RT:n ilmastonmuutosuutisointi 1.6.2017-31.12.2017. Luettelo artikkeleista on liitteessä 1.

Sputnik Internationalin ilmastonmuutosuutisointi 1.6.2017-31.12.2017. Luettelo artikkeleista on liitteessä 2.

Kirjallisuus

Anisimov, O. A. (2008) 2.4 Changes in permafrost. Teoksessa Chestin, I. E. ja Colloff, Nicholas A. (toim.) *Russia and Neighbouring Countries: Environmental, Economic and Social Impacts of Climate Change*. WWF Russia; Oxfam, M, 22-26.

Antilla, Liisa (2005) Climate of scepticism: US newspaper coverage of the science of climate change. *Global Environmental Change* 15, 338–352.

Azhgikhina, Nadezhda (2007) The struggle for press freedom in Russia: reflections of a Russian journalist. *Europe-Asia Studies* 59 (8), 1245-1262.

BBC (2016) *Russian news agency Sputnik sets up Scottish studio*. Uutisartikkeli. Julkaistu 10.8.2016. Saatavissa <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-37036900>, luettu 24.2.2018.

BBC (2017) *Paris climate deal: Trump pulls US out of 2015 accord*. Uutisartikkeli. Julkaistu 1.6.2017. Saatavissa <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-40127326>, luettu 23.1.2019.

Belousov, Aleksandr (2012) Political Propaganda in Contemporary Russia. *Russian Politics & Law* 50(3), 56-69.

Boykoff, Maxwell T. (2007) Flogging a dead norm? Newspaper coverage of anthropogenic climate change in the United States and United Kingdom from 2003 to 2006. *Area* 39(4), 470–481.

Brossard, Dominique; Shanahan, James ja McComas, Katherine (2004) Are Issue-Cycles Culturally Constructed? A Comparison of French and American Coverage of Global Climate Change. *Mass Communication & Society* 7(3), 359-377.

Bødker, Henrik ja Neverla, Irene (2012) Introduction: Environmental Journalism. *Journalism Studies* 13(2), 152-156.

Bykova, Elena, Gavra, Dimitrii ja Slutskiy, Pavel (2018) The Evolution of Trump's Image in Russian Media. *American Behavioral Scientist* 62(30), 1-17.

- Chestin, I. E. ja Colloff, Nicholas A. (2008) Preface. Teoksessa Chestin, I. E. ja Colloff, Nicholas A. (toim.) *Russia and Neighbouring Countries: Environmental, Economic and Social Impacts of Climate Change*. WWF Russia; Oxfam, M, 4-5.
- Climate Action Tracker (2017) *Russia Federation*. Infosivu. Saatavissa <http://climateactiontracker.org/countries/russianfederation.html>, luettu 4.4.2018.
- Cottle, Simon (2009) Serie's Editor's Preface: Global Crises and the Media. Teoksessa Boyce, Tamm ja Lewis, Justin (toim.) *Climate Change and the Media*. New York: Peter Lang Publishing Inc. vii-xi.
- Cull, Nicholas (2009) Public Diplomacy: Lessons from the Past. *CDP Perspectives on Public Diplomacy*. Los Angeles: Figueroa Press. Saatavilla <http://kamudiplomasisi.org/pdf/kitaplar/PDPerspectivesLessons.pdf>, luettu 10.1.2019.
- Deutsche Welle (2017) *Der "Fall Lisa" ein Jahr danach. War da was?* Julkaistu 11.1.2017. Saatavissa <<<http://www.dw.com/de/der-fall-lisa-ein-jahr-danach-war-da-was/a-37079923>>>, luettu 27.2.2018.
- D'Hooghe, Ingrid (2015) *China's Public Diplomacy, 1991-2013*. Leiden: Brill | Nijhoff.
- Dirikx, Astrid ja Gelders, Dave (2009): Global Warming through the Same Lens: An Explorative Framing Study in Dutch and French Newspapers. Teoksessa Boyce, Tommy ja Lewis, Justin (toim.) *Climate Change and the Media*. New York: Peter Lang Publishing Inc. 200-210.
- Dispensa, Jaclyn Marisa ja Brulle, Robert J. (2003) Media's social construction of environmental issues: focus on global warming – a comparative study. *International Journal of Sociology and Social Policy* 23(10), 74-105.
- Dunn, John A. (2014) Lottizzazione Russian Style: Russia's Two-tier Media System. *Europe-Asia Studies* 66 (9), 1425-1451.
- Eskola, Jari ja Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Facebook (2019) *RT and Super Fans*. Julkinen Facebook-ryhmä. Saatavissa <https://www.facebook.com/groups/143144916492993/>, luettu 5.2.2019.
- Foreign Policy (2014) *Kremlin's 'Sputnik' Newswire Is the BuzzFeed of Propaganda*. Uutisartikkeli. Julkaistu 10.11.2014. Saatavissa <<<https://foreignpolicy.com/2014/11/10/kremlins-sputnik-newswire-is-the-buzzfeed-of-propaganda/>>>, luettu 22.2.2018.
- Ginsburg, A. S. ja Kokorin, A. O. (2008) Chapter 1: Causes of climate change and projected changes. Teoksessa Chestin, I. E. ja Colloff, Nicholas A. (toim.) *Russia and Neighbouring Countries: Environmental, Economic and Social Impacts of Climate Change*. WWF Russia; Oxfam, 5-12.
- Good, Jennifer Ellen (2008) The Framing of Climate Change in Canadian, American, and International Newspapers: A Media Propaganda Model Analysis. *Canadian Journal of Communication* 33 (2), 233-255.
- Grincheva, Natalia ja Lu, Jiayi (2016) BRICS summit diplomacy: Constructing national identities through Russian and Chinese media coverage of the fifth BRICS summit in Durban, South Africa. *Global Media and Communication* 12(1), 26-47.

Gritsevich, I. G. (2008) 3.1 Impact on economy and power engineering. Teoksessa Chestin, I. E. ja Colloff, Nicholas A. (toim.) *Russia and Neighbouring Countries: Environmental, Economic and Social Impacts of Climate Change*. WWF Russia; Oxfam, 26-31.

Henry, Laura A. (2010) *Red to Green: Environmental Activism in Post-Soviet Russia*. New York: Cornell University Press.

Hinck, Robert S., Kluver, Randolph ja Cooley, Skye (2018) Russia re-envisions the world: strategic narratives in Russian broadcast and news media during 2015. *Russian Journal of Communication* 10 (1), 21-37.

Howard-Williams, Rowan (2009) Ideological Construction of Climate Change in Australian and New Zealand Newspapers. Teoksessa Boyce, Tommy ja Lewis, Justin (toim.) *Climate Change and the Media*. New York: Peter Lang Publishing Inc. 28-40.

Hulme, Mike (2009) Mediated Messages about Climate Change – Reporting the IPCC Fourth Assessment in the UK Print Media. Teoksessa Boyce, Tommy ja Lewis, Justin (toim.) *Climate Change and the Media*. New York: Peter Lang Publishing Inc. 117-128.

Hutchings, Stephen, Gillespie, Marie, Yablokov, Ilya, Lvov, Ilia ja Voss, Alexander (2015) Staging the Sochi Winter Olympics 2014 on Russia Today and BBC World News: From soft power to geopolitical crisis. *Journal of Audience and Reception Studies* 12(1), 630-658.

Iltalehti (2018) *Venäjän kuusi seuraavaa vuotta: Valtataistelua, energiapeliä ja syveneviä konflikteja*. Uutisartikkeli. Julkaistu 17.3.2018. Saatavissa <<http://www.iltalehti.fi/ulkomaat/201803152200813213_ul.shtml>>, luettu 19.3.2018.

Intelligence Community Assessment ICA (2017) *Assessing Russian Activities and Intentions in Recent US Elections*. Raportti. Julkaistu 6.1.2017. Saatavissa <<https://www.dni.gov/files/documents/ICA_2017_01.pdf>>, luettu 22.2.2018.

Interpretermag (2013) *Video of Dmitry Kiselyov's First Speech at RIA Novosti*. Puheen litterointi. Saatavissa <<<http://www.interpretermag.com/video-of-dmitry-kiselyovs-first-speech-at-ria-novosti%E2%80%8F/>>>, luettu 5.2.2019.

Ivanov, Igor (2001) The New Russian Identity: Innovation and Continuity in Russian Foreign Policy. *Washington Quarterly* 24(3), 7-13.

Kokorin, A. O. (2008) 2.1 Increase in number and strength of extreme phenomena. Teoksessa Chestin, I. E. ja Colloff, Nicholas A. (toim.) *Russia and Neighbouring Countries: Environmental, Economic and Social Impacts of Climate Change*. WWF Russia; Oxfam, 12-15.

Korppoo, Anna (2016) Who is driving Russian climate policy? Applying and adjusting veto players theory to a non-democracy. *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics* 16(5), 639-653.

Kragh, Martin ja Åsberg, Sebastian (2017) Russia's strategy for influence through public diplomacy and active measures: the Swedish case. *Journal of Strategic Studies* 40(6), 773-816.

Lewis, Justin ja Boyce, Tommy (2009) Climate Change and the Media: The Scale of the Challenge. Teoksessa Boyce, Tommy ja Lewis, Justin (toim.) *Climate Change and the Media*. New York: Peter Lang Publishing Inc. 3-16.

- Lockwood, Alex (2009) Preparations for a Post-Kyoto Media Coverage of UK Climate Policy. Teoksessa Boyce, Tommy ja Lewis, Justin (toim.) *Climate Change and the Media*. New York: Peter Lang Publishing Inc. 186-199.
- Maher, Erika H. M. (2011) *Chinese State Media Coverage of Climate Change and the Future of China's Food and Water Security*. Pro gradu -tutkielma. Prescott College for the Liberal Arts, the Environment, and Social Justice. Environmental Studies: Climate Change and Chinese Media Studies.
- Miazhevich, Galina (2014) Russia Today's coverage of Euromaidan. *Russian Journal of Communication* 6(2), 186-191.
- Miazhevich, Galina (2018) Nation branding in the post-broadcast era: The case of RT. *European Journal of Cultural Studies*. Vol. 21(5), 575-593.
- Mikkola, Harri; Aaltola, Mika; Wigell, Mikael; Juntunen, Tapio ja Vihma, Antto (2018) *Hybridivaikuttaminen ja demokratian resilienssi – Ulkoisen häirinnän mahdollisuudet ja torjuntakyky liberaaleissa demokratioissa*. FIIA Report. Saatavilla https://storage.googleapis.com/upi-live/2018/05/fiia_report55_web_hybridivaikuttaminen-ja-resilienssi.pdf, luettu 14.6.2018.
- Ministry of Natural Resources and Environment of the Russian Federation (MNR) (2018) *The Statute on the Ministry of Natural Resources and Environment of the Russian Federation – General Provisions*. MNR:n verkkosivu. Saatavissa <<<https://www.mnr.gov.ru/english/>>>, luettu 23.2.2018.
- Mother Jones (2017) *Trump's Other Russian Connection*. Uutisartikkeli. Julkaistu 9.6.2017. Saatavissa <https://www.motherjones.com/politics/2017/06/trumps-other-russian-connection/>, luettu 15.6.2017.
- Nye, Joseph (2013) What Russia and China don't get about soft power. *Foreign Policy* 29.4.2013. Saatavissa <http://foreignpolicy.com/2013/04/29/what-china-and-russia-dont-get-about-soft-power/>, luettu 22.5.2018.
- Oates, Sarah (2007) The neo-Soviet model of the media. *Europe-Asia Studies*. 59(8), 1279-1297.
- Poberezhskaya, Marianna (2014) Reflections on Climate Change and New Media in Russia: Challenges and Opportunities. *Digital Icons: Studies in Russian, Eurasian and Central European New Media* 11, 37-50.
- Poberezhskaya, Marianna (2015) Media coverage of climate change in Russia: Governmental bias and climate silence. *Public Understanding of Science* 24(1), 96-111.
- Poberezhskaya, Marianna (2016) *Communicating Climate Change: State and Propaganda*. Abingdon: Routledge.
- Poberezhskaya, Marianna ja Ashe, Teresa (2019) Climate Change Discourse in Russia. Teoksessa Poberezhskaya, Marianna ja Ashe, Teresa (toim.): *Climate Change Discourse in Russia: Past and Present*. London: Routledge.
- President of Russia (2017) *Climate Week to be held in Russia as part of Year of Environment*. Tiedote. Julkaistu 15.5.2017. Saatavissa <http://en.kremlin.ru/events/administration/54498>, luettu 11.1.2019.
- Pörsti, Joonas (2017) *Propagandan lumo – sata vuotta mielen hallintaa*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.

- Reid, Grace (2009) The Climate Change Docudrama – Challenges in Simultaneously Entertaining and Informing Audiences. Teoksessa Boyce, Tommy ja Lewis, Justin (toim.) *Climate Change and the Media*. New York: Peter Lang Publishing Inc. 65-79.
- Revitch, B. A. (2008) 4.3 Extreme weather events and their social consequences. Teoksessa Chestin, I. E. ja Colloff, Nicholas A. (toim.) *Russia and Neighbouring Countries: Environmental, Economic and Social Impacts of Climate Change*. WWF Russia; Oxfam, M, 39-43.
- RT (2018). *About RT*. Verkkosivuesittely. Saatavissa <<https://www.rt.com/about-us/>>, luettu 13.2.2018.
- Saaranen-Kauppinen, Anita ja Puusniekka, Anna (2006a) *Hypoteesittomuus*. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavissa https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2_2.html/, luettu 9.1.2019.
- Saaranen-Kauppinen, Anita ja Puusniekka, Anna (2006b) *Operationalisointi*. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavissa https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_2.html, luettu 9.1.2019.
- Smeltz, Dina ja Wojtowicz, Lily (2018) Public Opinion on US-Russian Relations in the Aftermath of the 2016 Election. *The SAIS Review of International Affairs* 38(1), 17-26.
- Schmidt, Andreas, Ivanova, Ana ja Schäfer, Mike S. (2013) Media attention for climate change around the world: A comparative analysis of newspaper coverage in 27 countries. *Global Environmental Change* 23(5), 1233-1248.
- Shanahan, Mike (2009) Time to Adapt? Media Coverage of Climate Change in Nonindustrialised Countries. Teoksessa Boyce, Tommy ja Lewis, Justin (toim.) *Climate Change and the Media*. New York: Peter Lang Publishing Inc. 145-157.
- Shanahan, James ja Good, Jennifer (2000) Heat and hot air: influence of local temperature on journalists' coverage of global warming. *Public Understanding of Science* 9, 285–295.
- Sharmina, Maria, Anderson, Kevin ja Bows-Larkin, Alice (2013) Climate change regional review: Russia. *WIREs Clim Change* 4. Saatavissa <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/wcc.236>, luettu 4.5.2018.
- Simons, Greg (2014) Russian public diplomacy in the 21st century: Structure, means and message. *Public Relations Review* 40(3), 440-449.
- Simons, Greg (2015) Taking the new public diplomacy online: Russia and China. *Place Branding and Public Diplomacy* 11(2), 111-124.
- Simons, Greg (2018) The Role of Russian NGOs in New Public Diplomacy. *Journal of Political Marketing* 17(2), 137-160.
- The Moscow Times (2015) *Kremlin Is Losing the Information War*. Kolumni. Julkaistu 17.9.2015. Saatavissa <<<https://themoscowtimes.com/articles/kremlin-is-losing-the-information-war-op-ed-49642>>>, luettu 26.2.2018.
- Spence, Alexa ja Pidgeon, Nick (2010) Framing and communicating climate change: The effects of distance and outcome frame manipulations. *Global Environmental Change* 20(4), 656-667.

Sputnik International (2018) *About us*. Verkkosivuesittely. Saatavissa <<<https://sputniknews.com/docs/about/index.html>>>, luettu 13.2.2018.

Stetsenko, A. V. (2008) 3.2 Impact on agriculture. Teoksessa Chestin, I. E. ja Colloff, Nicholas A. (toim.) *Russia and Neighbouring Countries: Environmental, Economic and Social Impacts of Climate Change*. WWF Russia; Oxfam, 31-36.

The Independent (2017) *Vladimir Putin changes his mind and echoes Donald Trump to say humans are not to blame for climate change*. Uutisartikkeli. Julkaistu 31.3.2017. Saatavissa <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/vladimir-putin-russia-climate-change-not-caused-by-humans-echoes-us-trump-a7660941.html>, luettu 18.3.2017.

The New York Times (2016) *A Powerful Russian Weapon: The Spread of False Stories*. Uutisartikkeli. Julkaistu 28.8.2016. Saatavissa <<<https://www.nytimes.com/2016/08/29/world/europe/russia-sweden-disinformation.html>>>, luettu 22.2.2018.

The New York Times (2017) *RT, Sputnik and Russia's New Theory of War*. Uutisartikkeli. Julkaistu 13.9.2017. Saatavissa <<https://www.nytimes.com/2017/09/13/magazine/rt-sputnik-and-russias-new-theory-ofwar.html?rref=collection/sectioncollection/magazine&action=click&contentCollection=magazine®ion=rank&module=package&version=highlights&contentPlacement=5&pgtype=sectionfront&_r=0>>, luettu 22.2.2018.

The Washington Post (2017) *If Russia Today is Moscow's propaganda arm, it's not very good at its job*. Uutisartikkeli. Julkaistu 12.1.2017. Saatavissa https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/01/12/if-russia-today-is-moscows-propaganda-arm-its-not-very-good-at-its-job/?utm_term=.f0be4702b365, luettu 3.4.2018.

Tsygankov, Andrei P. (2006) If Not by Tanks, Then by Banks? The Role of Soft Power in Putin's Foreign Policy. *Europe-Asia Studies* 58(7), 1079-1099.

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Tynkkynen, Nina (2010) A great ecological power in global climate policy? Framing climate change as a policy problem in Russian public discussion. *Environmental Politics* 19(2), 179-195.

Tynkkynen, Nina ja Tynkkynen, Veli-Pekka (2009) Monikasvoinen Venäjän ”ympäristösuurvalta”. *Terra* 121(3).

Tynkkynen, Veli-Pekka ja Tynkkynen, Nina (2018) Climate Denial revisited: (Re)contextualising Russian Public Discourse on Climate Change during Putin 2.0. *Europe-Asia Studies*. Ilmestyy.

United Nations Framework Convention on Climate Change UNFCCC (2018a) *Status of Ratification of the Kyoto Protocol*. Saatavissa http://unfccc.int/kyoto_protocol/status_of_ratification/items/2613.php, luettu 4.4.2018.

United Nations Framework Convention on Climate Change UNFCCC (2018b) *Paris Agreement - Status of Ratification*. Saatavissa http://unfccc.int/paris_agreement/items/9444.php, luettu 4.4.2018.

- Wu, Yan (2009) The Good, the Bad, and the Ugly – Framing of China in News Media Coverage of Global Climate Change. Teoksessa Boyce, Tommy ja Lewis, Justin (toim.) *Climate Change and the Media*. New York: Peter Lang Publishing Inc. 158-173.
- Yablokov, Ilja (2015) Conspiracy Theories as a Russian Public Diplomacy Tool: The Case of Russia Today (RT). *Political Studies Association* 35(3-4), 301-315.
- Yagodin, Dmitry (2010) Russia: Listening to the Wind – Clientelism and Climate Change. Teoksessa E. Eide, R. Kunelius and V. Kumpu (toim.) *Global Climate – Local Journalisms. A Transnational Study of How Media Make Sense of Climate Summits*. Bochum: Projektverlag. 275–290.
- Yagodin, Dmitry (2015) Venäjä ja kyberpropaganda. Kolumni. *Idäntutkimus* 4/2015, 58-59.
- Yagodin, Dmitry (2017) Climate Change Communication in Russia. *Oxford Research Encyclopedia of Climate Science*. Saatavissa <http://climatescience.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190228620.001.0001/acrefore-9780190228620-e-465>, luettu 28.2.2018.
- Yagodin, Dmitry ja Tegelberg, Matthew (2017) Donors Do Not Trust: Actor-Networks and Intermedia Agenda-Setting in Online Climate News. *Nordicom Review* 38(1), 97-112.
- Yle (2013) *Putin uudisti valtiollisen uutistoimiston - johtajaksi kiistelty äärikonservatiivi*. Uutisartikkeli. Julkaistu 9.12.2013. Saatavissa <https://yle.fi/uutiset/3-6975465>, luettu 1.2.2019.
- Yle (2017) *Kiinan soft power eli pehmeä vaikuttaminen*. Uutisartikkeli. Julkaisu 20.9.2017. Saatavissa <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/09/20/kiinan-soft-power-eli-pehmea-vaikuttaminen>, luettu 9.1.2019.
- Yle (2018) *Mitä tapahtui Wikileaksille? Näin vuotosivusto muuttui tutkivan journalismin sankarista Venäjän sätkynukeksi*. Uutisartikkeli. Julkaistu 22.8.2018. Saatavissa <https://yle.fi/uutiset/3-10345069>, luettu 22.1.2019.
- Zehr, Stephen (2009) An Environmentalist/Economic Hybrid Frame in US Press Coverage of Climate Change, 2000-2008. Teoksessa Boyce, Tommy ja Lewis, Justin (toim.) *Climate Change and the Media*. New York: Peter Lang Publishing Inc. 80-91.

LIITTEET

Liite 1. RT:n ilmastonmuutosuutisointi 1.6.2017-31.12.2017.

RT (2017a) *GOP congressman confident ‘God will take care of climate change’*. Uutisartikkeli. Julkaistu 1.6.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/usa/390446-god-climate-change-congressman/>, luettu 2.2.2019.

RT (2017b) *Russia confirms commitment to Paris climate change agreement amid fears of US pullout*. Uutisartikkeli. Julkaistu 1.6.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/news/390458-russia-paris-climate-change/>, luettu 29.1.2019.

RT (2017c) *Trump announces US withdrawal from Paris climate change deal*. Uutisartikkeli. Julkaistu 1.6.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/usa/390523-trump-paris-climate-pact/>, luettu 29.1.2019.

RT (2017) *Putin on Paris climate change agreement: ‘Don’t worry, be happy’*. Uutisartikkeli. Julkaistu 2.6.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/news/390612-dont-worry-be-happy-putin-on-climate-change/>, luettu 29.1.2019.

RT (2017) *Trump believes in climate change but wants a better deal – US ambassador to UN*. Uutisartikkeli. Julkaistu 4.6.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/usa/390804-trump-climate-haley-eu/>, luettu 23.1.2017.

RT (2017) *‘We’re still in’: California teams up with Germany to tackle climate change amid US withdrawal*. Uutisartikkeli. Julkaistu 10.6.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/usa/391801-california-germany-climate-change/>, luettu 2.2.2019.

RT (2017) *‘Total regress’: Trump would blame Havana for climate change, if he believed in it – Cuban FM to RT*. Uutisartikkeli. Julkaistu 20.6.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/usa/393286-trump-cuba-policy-regress-parrilla/>, luettu 29.1.2019.

RT (2017) *Boaty McBoatface returns from Antarctic with ‘massive amounts’ of climate change data (VIDEO)*. Uutisartikkeli. Julkaistu 29.6.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/viral/394620-boaty-mcboatface-antarctic-mission/>, luettu 30.1.2019.

RT (2017) *Climate change may force planes to lighten loads or stay grounded – study*. Uutisartikkeli. Julkaistu 13.7.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/news/396247-climate-change-planes-study/>, luettu 30.1.2019.

RT (2017) *Michael Gove slams Donald Trump over climate change stance*. Uutisartikkeli. Julkaistu 21.7.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/uk/397117-trump-gove-climate-change/>, luettu 2.2.2019.

RT (2017) *Germans are more afraid of climate change than terrorism or mass immigration – poll*. Uutisartikkeli. Julkaistu 2.8.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/news/398380-germans-climate-change-poll/>, luettu , luettu 30.1.2019.

RT (2017) *'US taboo': Assange rubbishes climate change denial in hurricane tweet*. Uutisartikkeli. Julkaistu 9.9.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/usa/402600-assange-climate-change-us/>, luettu 30.1.2019.

RT (2017) *2 big California cities sue Big Oil for climate change*. Uutisartikkeli. Julkaistu 21.9.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/usa/404138-2-california-cities-sue-big-oil/>, luettu 30.1.2019.

RT (2017) *'Thought-police scientists shutting down factual climate change debate' – Ex-Aussie PM*. Uutisartikkeli. Julkaistu 10.11.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/news/406254-tony-abbot-climate-change/>, luettu 30.1.2019.

RT (2017) *Climate change may be vastly underestimated due to ocean temperature miscalculations – study*. Uutisartikkeli. Julkaistu 26.10.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/news/407877-ocean-temperatures-climate-change/>, luettu 30.1.2019.

RT (2017) *Trump admin forced to approve climate change report, confirming it's man-made*. Uutisartikkeli. Julkaistu 4.11.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/usa/408764-climate-report-contradicts-trump/>, luettu 30.1.2019.

RT (2017) *World Bank no longer to fund oil and gas projects to slow global warming*. Uutisartikkeli. Julkaistu 12.12.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/business/412871-world-bank-financing-oil-gas/>, luettu 30.1.2019.

RT (2017) *Trump says the cold east coast 'could use a little' global warming*. Uutisartikkeli. Julkaistu 29.12.2017. Saatavissa <https://www.rt.com/usa/414536-trump-climate-change-skepticism/>, luettu 30.1.2019.

Liite 2. Sputnik Internationalin ilmastonmuutosuutisointi 1.6.2017-31.12.2017.

Sputnik (2017) *MEPs Slam Trump's Move on Climate Change as 'Terrific Blow, Backward Looking'*. Uutisartikkeli. Julkaistu 1.6.2017. Saatavissa <https://sputniknews.com/europe/201706011054211818-trump-climate-change-meps/>, luettu 2.2.2019.

Sputnik International (2017a) *EU Steps Up Cooperation With China in Fight Against Climate Change – Tusk*. Uutisartikkeli. Julkaistu 2.6.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/world/201706021054250717-eu-china-climate-change-deal/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik (2017b) *Obama Urges States, Cities to Keep Fighting Global Warming*. Uutisartikkeli. Julkaistu 2.6.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/us/201706021054223224-obama-urges-states-fighting-global-warming/>, luettu 23.1.2017.

Sputnik (2017c) *US Withdrawal From Climate Deal Not to Undermine Global Warming Fight Process*. Uutisartikkeli. Julkaistu 2.6.2017. Saatavissa <https://sputniknews.com/world/201706021054250317-climate-deal-us-warming/>, luettu 1.2.2019.

Sputnik International (2017) *California Seeks China Partnership to Fight Global Warming*. Uutisartikkeli. Julkaistu 3.6.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/politics/201706031054265147-california-seek-china-clobal-warming-help/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik (2017) *Experts: China Cannot Lead Climate Change Battle Alone*. Uutisartikkeli. Julkaistu 6.6.2017. Saatavissa <https://sputniknews.com/asia/201706061054341818-china-cannot-lead-climate-change/>, luettu 28.1.2019.

Sputnik International (2017) *US Exit From Climate Change Deal to Have Negative Impact - Brazil's Ambassador*. Uutisartikkeli. Julkaistu 19.6.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/world/201706191054759790-us-brazil-paris-climate-agreement/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Dark Side of Global Warming: Exotic Parasites 'Knocking on Sweden's Door'*. Uutisartikkeli. Julkaistu 27.6.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/environment/201706271055006302-global-warming-diseases/>, luettu 23.1.2017.

Sputnik International (2017) *China May Use UNSC Presidency to Tackle Climate Change After Trump's Recent Move*. Uutisartikkeli. Julkaistu 2.7.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/asia/201707021055159002-china-climate-unscc/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Fight Against Climate Change to Continue Within G19 Without US - EU Commission*. Uutisartikkeli. Julkaistu 5.7.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/europe/201707051055243206-eu-climate-paris-us/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017a) *Global Warming Could Transform Africa's Barren Sahel Region Into Lush Greenery*. Uutisartikkeli. Julkaistu 6.7.2017. Saatavilla

<https://sputniknews.com/africa/201707061055303077-sahel-region-global-warming-rainfall/>, luettu 23.1.2017.

Sputnik International (2017b) *Macron: Global Climate Change Action Should Go Beyond Paris Agreement*. Uutisartikkeli. Julkaistu 6.7.2017. Saatavilla

<https://sputniknews.com/politics/201707061055283248-climate-change-macron-g20/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik (2017c) *Of Men and Moles: Trump to Discuss Climate Change With May at G20 Summit*.

Uutisartikkeli. Julkaistu 6.7.2017. Saatavissa <https://sputniknews.com/politics/201707061055296075-may-trump-g20-mole/>, luettu 2.2.2019.

Sputnik (2017) *UK's May to Drop Climate Change From List of G20 Objectives*. Uutisartikkeli.

Julkaistu 7.7.2017. Saatavissa <https://sputniknews.com/politics/201707071055313206-theresa-may-drops-climate-change/>, luettu 2.2.2019.

Sputnik (2017) *US Doubles Down on Disagreement With G20 Climate Change, Trade Agenda*.

Uutisartikkeli. Julkaistu 9.7.2017. Saatavissa <https://sputniknews.com/world/201707091055379369-us-g20-climate-change-disagreement/>, luettu 30.1.2019.

Sputnik International (2017a) *Antarctica's Huge Breakaway Iceberg 'Unlikely' to Be Caused by Climate Change*. Uutisartikkeli. Julkaistu 14.7.2017. Saatavilla

<https://sputniknews.com/environment/201707141055549319-antarctica-iceberg-not-climate-change/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017b) *The Fire Rises: Global Warming May Affect Air Travel in Unexpected Ways*. Uutisartikkeli. Julkaistu 14.7.2017. Saatavilla

<https://sputniknews.com/environment/201707141055531281-global-warming-air-travel-impact/>, luettu 23.1.2017.

Sputnik International (2017a) *Climate Change Main Reason for 59,000 Indian Farmers' Suicides*.

Uutisartikkeli. Julkaistu 3.8.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/asia/201708031056138252-climate-change-india-farmers-suicide/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik (2017b) *Climate Change to Make Siberian Agriculture Conditions Suitable for Watermelons*.

Uutisartikkeli. Julkaistu 3.8.2017. Saatavilla

<https://sputniknews.com/environment/201708031056158476-siberian-climate-change/>, luettu 23.1.2019.

Sputnik International (2017) *Russian Scientists Find Evidence of Global Warming in Tibetan Cedar Trees*. Uutisartikkeli. Julkaistu 7.8.2017. Saatavilla

<https://sputniknews.com/environment/201708071056260583-growth-rings-climate-change/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *US Federal Agencies Prepare Global Warming Report Contradicting Trump's Policy*. Uutisartikkeli. Julkaistu 8.8.2017. Saatavilla

<https://sputniknews.com/us/201708081056279980-us-trump-global-warming-report/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Doomsday Clock Ticking Away: Will Humankind Survive Global Warming?* Uutisartikkeli. Julkaistu 20.8.2017. Saatavilla

<https://sputniknews.com/environment/201708201056625085-global-warming-danger/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Trump's Administration Disbands Federal Advisory Panel on Climate Change*. Uutisartikkeli. Julkaistu 21.8.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/us/201708211056634457-trump-climate-change-advisory-panel/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Surprised? Hurricane Harvey 'Made Worse' by Global Warming, Capitalism*. Uutisartikkeli. Julkaistu 31.8.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/us/201708311056944532-hurricane-harvey-made-worse-by-global-warming-capitalism/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Global Warming For Real: 'We Could Lose Large Proportion of Major Food Crops'*. Uutisartikkeli. Julkaistu 5.9.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/business/201709051057112997-global-warming-affects-crop-production/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Wrong Again Sir! Scientists Dismiss Prince Charles' Climate Change, Syria Claims*. Uutisartikkeli. Julkaistu 8.9.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/environment/201709081057216941-prince-charles-climate-claims/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *'We Will Go Down': Pope Francis Warns Climate Change Deniers*. Uutisartikkeli. Julkaistu 12.9.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/environment/201709121057301500-pope-francis-warns-climate-change-deniers/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik (2017) *EPA Head Refusing to Talk on Climate Change is 'Absurd,' Says Expert*. Uutisartikkeli. Julkaistu 14.9.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/analysis/201709141057373964-epa-head-scott-pruitt-says-insensitive-climate-change/>, luettu 30.1.2019.

Sputnik International (2017) *New York City Takes Action on Climate Change Despite US Leaving Paris Accord*. Uutisartikkeli. Julkaistu 14.9.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/us/201709141057403032-new-york-climate-change-accord-leave/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Three in Five Americans Agree US Government Must Fight Climate Change*. Uutisartikkeli. Julkaistu 3.10.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/environment/201710031057889981-three-five-americans-agree-fight-climate-change/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Climate Change Denial Debunked: Venezuela First Country to Lose All Glaciers*. Uutisartikkeli. Julkaistu 8.10.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/world/201710081058044076-venezuela-glacier-humboldt-melting/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Former Australian PM Abbott Likens Climate Change Campaigners to 'Inquisition'*. Uutisartikkeli. Julkaistu 10.10.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/asia/201710101058088035-tony-abbott-climate-change-denial/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Flatulent Shellfish Causing a Stink in Global Warming, Study Finds*. Uutisartikkeli. Julkaistu 16.10.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/environment/201710161058284441-shellfish-global-warming-gases/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik (2017) *Quinault Tribe in US Preparing Carbon Tax Proposal to Address Climate Change*. Uutisartikkeli. Julkaistu 17.10.2017. Saatavissa <https://sputniknews.com/us/201710171058321275-tribe-trump-climate-change/>, luettu 30.1.2019.

Sputnik International (2017) *Tribal Leader Explains How Climate Change May Make Alaska's Village Disappear*. Uutisartikkeli. Julkaistu 19.10.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/us/201710191058361138-climate-change-killing-alaska-village/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik (2017) *Domestic Pollution Problems Force China to Stay Strong on Climate Change*. Uutisartikkeli. Julkaistu 2.11.2017. Saatavissa <https://sputniknews.com/analysis/201711021058766808-china-pollution-climate-change/>, luettu 28.1.2019.

Sputnik International (2017) *Trump Administration Federal Report Confirms Climate Change is Human-Induced*. Uutisartikkeli. Julkaistu 5.11.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/environment/201711051058823239-trump-administration-federal-report-climate-change-human-activity/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Watchdog: Oil From California Undermines Advances Made in Climate Change*. Uutisartikkeli. Julkaistu 10.11.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/us/201711101058974740-usa-california-oil-pollution-climate/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017a) *Indigenous Peoples Forum Negotiating Full Stake in UN Climate Change Conference*. Uutisartikkeli. Julkaistu 13.11.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/world/201711131059062915-indigenous-people-un-climate-change/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017b) *The World's First Climate Change Report, Now 50, Got it Exactly Right – Report*. Uutisartikkeli. Julkaistu 13.11.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/society/201711131059037711-climate-change-report-exactly-right/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Can Hydrogen Vehicles Become Part of the Solution to Climate Change?* Uutisartikkeli. Julkaistu 30.11.2017. Saatavilla

<https://sputniknews.com/business/201711301059515071-toyota-hydrogen-vehicles-future/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Soul-Shattering Video of Emaciated Bear Hammers Home Climate Change Pitfalls*. Uutisartikkeli. Julkaistu 9.12.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/news/201712091059849803-video-polar-bear-climate-change-starvation/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *Global Warming: Best Climate Change Models Predict Most Alarming Results*. Uutisartikkeli. Julkaistu 10.12.2017. Saatavissa <https://sputniknews.com/environment/201712101059862824-best-climate-change-model-alarming-results/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *'Pick Up the Slack': Schwarzenegger Committed to Fighting Climate Change*. Uutisartikkeli. Julkaistu 17.12.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/world/201712111059911572-schwarzenegger-committed-fight-climate-change/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik International (2017) *UN Patron for Oceans to Try 400-Mile Swim to Draw Attention to Climate Change*. Uutisartikkeli. Julkaistu 13.12.2017. Saatavilla <https://sputniknews.com/world/201712131059971294-pugh-swim-un-patron-ocean/>, luettu 31.1.2019.

Sputnik (2017) Trump's Call for 'Good Old Global Warming' Met by Sweeping Facepalm Reaction. Uutisartikkeli. Julkaistu 27.12.2017. Saatavissa <https://sputniknews.com/viral/201712291060404939-donald-trump-climate-change-twitter/>, luettu 30.1.2019.

Sputnik International (2017) *'Tweeting Like a Child': Democrats Deride Trump's Latest Climate Change Remarks*. Uutisartikkeli. Julkaistu 30.12.2017. Saatavissa <https://sputniknews.com/us/201712301060425526-trump-climate-change-tweet-democrats/>, luettu 30.1.2019.